

Opgaveløser:

Lars Sommer

Vejleder

Jesper Frisgaard

P/S

I/S

I/S

K/S

I/S

P/S

K/S

K/S

Etablering og omorganisering af virksomheder med flere direkte ejere – en civil- og skatteretlig belysning

K/S

I/S

I/S

P/S

I/S

P/S

Aalborg Universitet

Cand.merc.aud – studiet

Marts 2007

P/S

K/S

K/S

P/S

Indholdsfortegnelse

1. Velfærdsreformer og investeringer i fremtiden	5
1.1 Indledning	5
2. Afhandlingens emne	9
2.1 Begrebsafgrænsning	9
2.2 Problemformulering	9
2.2.1 Konkretisering af afhandlingens problemstilling.....	10
3. Metode	12
4. Civilretlig del	14
4.1 Indledende bemærkninger	14
4.2 Personsselskabet – en selvstændig juridisk person	14
4.2.1 Retsområderne.....	16
4.3 Interessentskabet – I/S	18
4.3.1 Lovreguleringen - Lov om erhvervsdrivende virksomhed (LEV).....	19
4.3.2 Hæftelse.....	20
4.3.2.1 Fælleskreditorer.....	21
4.3.2.2 Særkreditorer.....	23
4.3.2.3 Konkurs.....	24
4.3.3 Interessentskabskontrakten.....	25
4.3.3.1 Interessentskabskontraktens indhold.....	26
4.3.3.2 Over- og underskudsandel.....	27
4.3.3.3 Kapitalkonto.....	28
4.3.3.4 Interessentskabsdeltagerens ideelle ejerandel.....	29
4.3.4. Interessentskabets overdragelighed.....	32
4.4 Kommanditselskabet – K/S	33
4.4.1 Kommanditselskabets karakteristika.....	33
4.4.2 Lovreguleringen.....	35
4.4.3 Kommanditselskabskontrakten.....	38
4.4.4 Hæftelse.....	39
4.4.4.1 Fælleskreditorer.....	40
4.4.4.2 Særkreditorer.....	40
4.4.4.3 Konkurs.....	41

4.5 Partnerselskabet – P/S (Kommanditaktieselskabet)	42
4.5.1 Partnerselskabets karakteristika.....	42
4.5.2 Lovreguleringen	45
4.5.3 Partnerselskabsvedtægterne.....	46
4.5.4 Hæftelse.....	47
4.5.5 Kommanditaktiernes overdragelighed.....	48
4.6 Ligheder og forskelle personselskabsformerne imellem – en opsummering	48
5. Skatteretlig del	51
5.1 ”Ideelle andele” i skattemæssig forstand	51
5.1.1 Transparensprincippet	51
5.1.2 Historisk tilbageblik	52
5.2 Afskrivningslovens § 5 og § 9	54
5.3 Definition af ”ideelle andele” i skatteretlig forstand	58
5.4 Skattemæssige konsekvenser ved aktiv deltagelse i personselskaber	60
5.4.1 Stiftelse og optagelse af kompanion	62
5.4.1.1 Kritik af delsalg og delkøb i forhold til afskrivningsloven	63
5.4.1.2 UfR 1983, 318 H - Kähler-dommen	66
5.4.1.3 Sondring mellem deltagelse i ét eller flere personselskaber.....	69
5.4.1.4 Passiv deltagelse i flere personselskaber samtidigt.....	69
5.4.1.5 Aktiv deltagelse i flere personselskaber samtidigt.....	71
5.4.1.6 Samtidig aktiv og passiv deltagelse i flere personselskaber samtidigt.....	73
5.4.2 Direkte handel mellem indtrædende og udtrædende deltager i et personselskab	76
5.4.3 Udtræden af I/S samtidig med opstart af personlig virksomhed.....	77
5.4.4 Opløsning af personselskab	78
5.4.5 Sammenlægning (fusion).....	79
5.4.6 Successiv overdragelse	82
5.4.7 Omdannelse af personselskaber.....	82
5.5 Skattemæssige konsekvenser ved ind- og udtræden – en opsummering	85
6 Konklusion	90
6.1 Civilretten	90
6.2 Skatteretten	91
<i>English Summary</i>	95
<i>Forkortelser</i>	98

Indholdsfortegnelse

Etablering og organisering af virksomheder med flere direkte ejere – en civil- og skatteretlig belysning

---

<i>Litteraturliste</i>	<i>99</i>
<i>Doms- og afgørelsesregister</i>	<i>101</i>

1. Velfærdsreformer og investeringer i fremtiden

1.1 Indledning

Den 4. april 2006 præsenterede regeringen sit bud på en velfærdsreform under overskriften ”Fremtidens velstand og velfærd – *Velfærdsreformer og investeringer i fremtiden*. Et af de centrale punkter i rapporten er styrket innovation og iværksætteri. Regeringen ønsker som en del af reformen, at der skal afsættes flere penge til målrettede initiativer for blandt andet at skabe bedre betingelser for vækstiværksættere¹. Regeringen har sat sig et mål om, at Danmark i 2015 bliver blandt de lande, hvor der er flest vækstiværksættere.²

Realiseres regeringens målsætning om at være blandt de førende lande på iværksætterområdet vil det utvivlsomt betyde mange nye virksomheder og afledt heraf iværksætternes stillingtagen til, hvilken form for virksomhed de ønsker af drive.

I Danmark er der som udgangspunkt frie rammer for, hvilken virksomhedsform der skal danne den organisatoriske ramme for en erhvervsvirksomhed. Dette afspejler sig i, at deltagerne har frihed til at vælge selskabsform uafhængigt virksomhedens planlagte karakter samt at deltagerne som udgangspunkt frit kan aftale selskabskontraktens enkelte bestemmelser.³ I dansk selskabsret er den grundlæggende antagelse, at det er deltagerens hæftelse over for virksomhedens kreditorer, der er afgørende for opdelingen af virksomhederne i forskellige selskabsformer. I den situation, hvor virksomheden ikke kan opfylde sine økonomiske forpligtelser over for kreditorerne er det af afgørende betydning for kreditorernes stilling, om de alene kan gøre deres krav gældende i virksomhedens aktiver, eller om kravet kan udstrækkes til også at omfatte deltagerens personlige formue.⁴

Valget afhænger i stor grad af, hvilken økonomisk risiko iværksætteren er villig til at løbe, og hvor

---

¹ Vækstiværksættere defineres i Økonomi- og Erhvervsministeriets rapport; Det nytænkende og fleksible samfund som andel nye virksomheder med over 60 pct. i vækst i omsætningen.

² Regeringen, Fremtidens velstand og velfærd – *Velfærdsreformer og investeringer i fremtiden*, April 2006, s. 29

³ Banker skal f.eks. være aktieselskaber.

⁴ Munck, Noe m.fl., *Selskabsformerne – lærebog i selskabsret*, 2002, side 5

stor kapital der er til rådighed. De traditionelle virksomhedsformer i skatteretlig henseende er dels enkeltmandsvirksomheder, dels selskaber med begrænset ansvar, såsom aktie- og anpartsselskaber.

Beskatningen af enkeltmandsvirksomheder foretages i henhold til hovedreglen i Statsskattelovens (SL) § 4 og er nærmere reguleret i kildeskatteloven (KSL), personskatteloven (PSL) samt virksomhedsskatteloven (VSL). I modsætning hertil beskattes aktie- og anpartsselskaber samt fonde efter henholdsvis selskabsskatteloven og fondsbeskatningsloven.

Mellem disse to yderpunkter findes en række mellemformer (efterfølgende benævnt personselskaber⁵), hvor virksomheden drives af flere personer i fællesskab, og hvor minimum én af deltagerne hæfter personligt for driften. Eksempler på sådanne personselskaber er interessentskaber, kommanditselskaber og partnerselskaber⁶. Personselskaberne adskiller sig fra de øvrige virksomhedsformer, idet den selskabsretlige lovregulering er begrænset. Hovedparten af den teoretiske litteratur samt praksis fastslår at disse personselskaber civilretligt betegnes som værende et selvstændigt juridisk retssubjekt. Modsætningsvis betragtes personselskaberne ikke som værende selvstændige skattesubjekter, hvilket medfører at personselskaberne er skattemæssigt transparente og beskatning derfor sker hos den enkelte deltager.

Gennem de senere år har der fra forskellig side⁷ været opfordret til, at der anvendes andre selskabsformer end det traditionelle kapitalselskab, og i samme forbindelse, at rådgivere bør være mere nuancerede i deres rådgivning om valg af selskabsform.⁸ Analyseres udviklingen i antallet af nystartede personselskaber tyder meget på, at både ejere og rådgivere har taget opfordringen til eftertanke, idet antallet af nystartede personselskaber har været stigende jf. nedenstående.

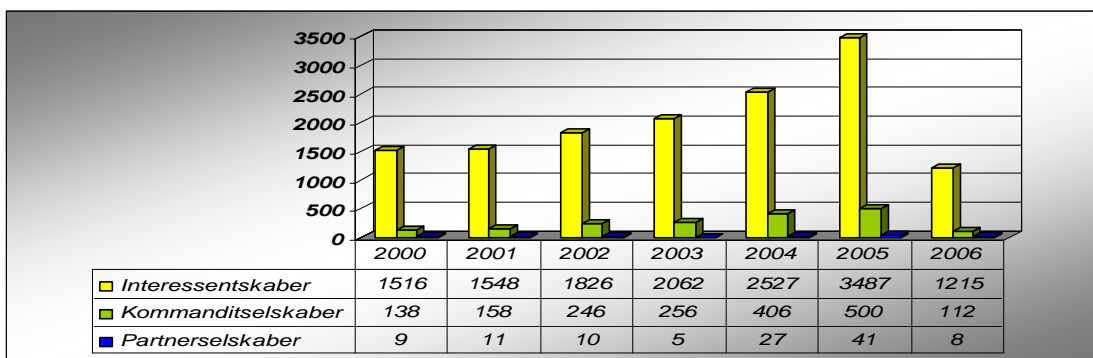
⁵ Begrebet ”Personselskaber” bruges traditionelt som samlebetegnelse for de selskabsformer, hvor mindst én af deltagerne hæfter personligt for selskabets forpligtelser i modsætning til kapitalselskaberne, herunder de velkendte aktie- og anpartsselskaber, hvor deltagerne alene hæfter med deres indskud.

⁶ I forbindelse med ændringen af Aktieselskabsloven i 1996 indførtes en ny og mere populær betegnelse for kommanditaktieselskabet – ”partnerselskabet (P/S) som en direkte følge af, at man fra regeringens side ønskede af fremme anvendelse af denne selskabsform. Aktieselskabslovens § 173, stk. 7 definerer en kommanditaktieselskab som et erhvevsdrivende kommanditselskab, i hvilket et aktieselskab med hele sin kapital er kommanditist, eller hvor kommanditisterne i selskabet har indskudt en bestemt kapital, som er fordelt på aktier.

⁷ Blandet andet FSR – Foreningen af Statsautoriserede Revisorer

⁸ Andersen, Peter M. , ”Interessentskaber, INPI nr. 09, 2004

Tabel 1: Udviklingen i antallet af nystartede personselskaber (2006 dækker kun de første 3 måneder af kalenderåret)

Kilde: www.CVR.dk, databanken

Jævnfør tidligere adskiller personselskaberne sig fra enkeltmandsvirksomheden og de traditionelle kapitalselskaber, idet den selskabsretlige lovregulering er begrænset, og man for personselskabernes vedkommende derfor må søge sig fyldstgjort i den civilretlige lovregulering. Selv om personselskaberne civilretligt betegnes som et selvstændigt retssubjekt, er det ikke et selvstændigt skattesubjekt. Dette betyder, at personselskaberne skatteretligt fungerer som et transparent selskab, og beskatning sker hos de enkelte deltagere.

Beskatning af deltagerne tager udgangspunkt i den ideelle andpart. Civilretligt er den ideelle andpart en andel af personselskabernes nettoformue⁹, mens den skatteretligt er en andel af selskabets enkelte aktiver og gæld – ofte omtalt som en bruttoandel.

Mange års retspraksis samt begrænset teoretisk litteratur viser, at anvendelsen af bruttoprincippet ofte medfører usikkerhed, når rådgivere, revisorer, ejere mv. skal forholde sig til konsekvenserne af henholdsvis køb og salg af ideelle andele, ophør af erhvervsvirksomhed, sammenlægning af personselskaber, indskud og udlodning af aktiver fra deltagere etc. En af de domme som ofte anvendes til at skildre problemstillingen ved beskatning af personselskaber er Kähler-dommen, UfR 1983.318 H. Højesteretdommen har i stor udstrækning dannet præcedens i efterfølgende administrativ behandling af tilsvarende skatteretlige problemstillinger. Dommen er god til at skildre

⁹ Nettoformen defineres som aktiver – gæld - kapitalkonto. Der henvises til afsnit 4.3.3.4 i nærværende afhandling for yderligere gennemgang.

et eksempel på et skatteretligt problem som traditionelt opstår i personselskaber. Dommen kan kort resumeres således:

Et interessentselskab med 6 interessenter ejede nom. 600.000 kr. aktier. I 1975 udloddede interessentskabet til hver af interessenterne nom. 100.000 kr. aktier. Den skete udlodning af lige store andele til alle interessenterne blev af Højesterets flertal (5 dommere) sidestillet med salg, der udløste særlig indkomstskat. To dommere fandt, at den skete udlodning af lige store andele til alle interessenterne ikke medførte nogen formueforskydning og ikke ændrede det indbyrdes forhold mellem dem hverken kvantitativt eller kvalitativt, hvorfor der ikke af mindretallet fandtes at være opnået nogen fortjeneste ved afhændelse eller afståelse af aktierne.¹⁰

Dommen viser bl.a., efter min opfattelse, at den civilretlige forskel mellem at eje 1/6 af 6 ens aktier, til at eje 6/6 af samme aktie er så stor, at der skatteretligt er foregået (samtidigt) køb og salg med den deraf følgende konstatering af skattepligtig fortjeneste. Forskellen forklares bedst ved nettoprincippet, hvor 1/6 af 6 aktier svarer til én aktie. Ud fra en formuemæssig betragtning er der således tale om en og samme størrelse. Ved anvendelsen af bruttoprincippet sker der ved det samtidige køb og salg en fordeling af 30/6 på 6 personer.

Af Kähler-dommen fremgår det, at konsekvenserne af en sådan dispositionen ikke nødvendigvis er som forventet. Stigningen i antallet af personselskaber samt regeringens øgede fokus på at fremme antallet af iværksættere vil alt andet lige medføre et stigende behov for at kunne redegøre for de civil- og skatteretlige konsekvenser ved at drive erhvervmæssig virksomhed i personselskabsform.

---

¹⁰ UfR 1983, 318 H

2. Afhandlingens emne

2.1 Begrebsafgrænsning

Begrebet *personsselskaber* anvendes ofte i litteraturen som udtryk for en mellemting mellem enkeltmandsvirksomhederne og selvstændige skattesubjekter såsom aktie- og anpartsselskaber (ofte omtalt som kapitalsselskaber). Af den tilgængelige litteratur fremgår det, at der ikke forekommer nogen fast betegnelse for, hvad der forstås ved *personsselskaber* og hvilke virksomheder der er omfattet heraf. Liselotte Hedetoft Madsen anvender betegnelsen for alle selskaber, der ikke er selvstændige skattesubjekter,¹¹ hvilket ligeledes er gældende for Aage Michelsen.¹² Jane Bolander anfører, at de klassiske personsselskabstyper omfatter interessentskabet, kommanditselskabet, partnerselskabet og partrederiet.¹³ Peter M. Andersen fastslår, at begrebet *personsselskaberne* traditionelt har været brugt som en samlebetegnelse for de selskabsformer, hvor mindst én af selskabsdeltagerne hæfter personligt for selskabets forpligtelser i modsætning til kapitalsselskaberne, hvor deltagerne alene hæfter med deres indskud.¹⁴

For denne afhandlings vedkommende vil personsselskabet blive anvendt som fællesbetegnelse for henholdsvis interessentskaber, kommanditselskab og partnerselskaber. Uanset om deltagerne i personsselskaberne er fysiske personer eller selvstændige juridiske personer vil disse i afhandlingen blive omtalt som deltagere eller som personsselskabsdeltagere.

2.2 Problemformulering

Erhvervsvirksomhed drevet i personsselskabsform er et af de få områder, hvor der efter flere forsøg endnu ikke eksisterer nogen selvstændig lovgivning hverken civil- eller skatteretligt. Indledningsvis er det skildret, at der har været en stigende udvikling i antallet af erhvervsvirksomheder der drives i personsselskabsform, samt at der fra regeringens side forventes en massiv indsats for at fremme antallet af iværksættere. Drift af virksomhed i personsselskabsform har gennem de senere år haft en

---

¹¹ Madsen, Liselotte Hedetoft; *Beskatning ved deltagelse i personsselskaber*, 2003, s. 2

¹² Ensigt John m.fl.; *Lærebog om indkomstskat*, 9. udgave, 2000, s. 883

¹³ Bolander, Jane m.fl.; *Dansk juridisk nationalrapport – Beskatning af små virksomheder*.

¹⁴ Andersen, Peter M.; *Personsselskaberne: Interessentskaber*, INSPI Nr. 9, 2004.

stigende bevågenhed, hvilket har bidraget til at der er kommet øget fokus på, hvorledes indtægter og udgifter fra virksomhed drevet i personselskabsform skal beskattes. Manglende selvstændig lovgivning både civil- og skatteretligt medfører, at rådgivere, deltagere i erhvervsvirksomhed etc. i nogle situationer har vanskeligt ved at opgøre om konsekvenserne af eksempelvis køb og salg af ideelle andele, indskud og udlodning af aktiver etc.

Gennem nærværende kandidatafhandling ønsker jeg at belyse de skattemæssige konsekvenser af at drive virksomhed i personselskabsform, ud fra en civilretlig forståelse af personselskabsformen og belyst gennem den tilgængelige skattepraksis.

2.2.1 Konkretisering af afhandlingens problemstilling

Manglende selvstændig lovgivning både civil- og skatteretligt medfører, som nævnt ovenfor, at rådgivning omkring ind- og udtræden i personselskaber kan være vanskelig og forbundet med usikkerhed. Formålet med nærværende afhandling er at give et overblik over de skatteretlige konsekvenser for den individuelle deltager ved ind- og udtræden i personselskaber. Med udgangspunkt i en problemorienteret tilgang til den civilretlige regulering af personselskaber, vil det være afhandlingens overordnede formål være at belyse:

Hvilke skatteretlige konsekvenser handel med ideelle andele har for den individuelle deltager i personselskaber

Skattepraksis har vist, at det ofte er de skatteretlige dispositioner i forbindelse med ind- og udtræden i personselskaber der giver anledning til komplikationer, hvorfor afhandlingens fokus vil være på dette område. En skatteretlig belysning af konsekvenserne for den individuelle deltager ved ind- og udtræden i personselskaber forudsætter kendskab til den civilretlige regulering af personselskaberne samt forskelle og ligheder personselskabsformerne imellem.

Afhandlingens centrale spørgsmål er defineret bredt. Handel med ideelle andele i forbindelse med ind- og udtræden i personselskaber dækker over en række forskellige dispositioner. Der kan eksempelvis være tale om, at en personlig erhvervsdrivende ønsker at optage en kompagnon i den bestående virksomhed eller at en aktiv deltager ønsker at sælge sin ideelle andel direkte til 3. mand.

De forskellige scenarier vil blive uddybet i forbindelse med den efterfølgende civil- og skatteretlige belysning.

3. Metode

Nærværende afhandling vil være underlagt en række afgrænsninger og forudsætninger. Ved hjælp af disse sættes der nogle rammer op, indenfor hvilke den opstillede problemstilling kan diskuteres. Dette er en nødvendighed for at opnå tilstrækkelig dybde i afhandlingens problemstilling.

Indledningsvist i afsnit 2 er der defineret, hvad der for denne afhandlings vedkommende forstås ved begrebet personselskaber. Med udgangspunkt i denne definition er der således foretaget et bevidst fravalg af nogle virksomhedstyper, som af andre forfattere defineres som værende omfattet af begrebet personselskaber.

I 1989 indførte man ”anpartsindgrebet” i personskattelovens § 4, stk. 1 nr. 10, hvilket medførte at der forekommer særlige regler vedrørende indkomst fra selvstændig virksomhed, hvor antallet af ejere er større end 10 og den skattepligtige ikke deltager i virksomhedens drift i væsentlig omfang. De særlige regler for disse deltagere vil ikke indgå som en del af afhandlingen. Fokus vil i stedet være koncentreret om de personselskaber, hvor antallet af ejere bevirker, at de ikke bliver omfattet af PSL § 4, stk. 1 nr. 10.

Ved indførelsen af cirkulære nr. 443 af 17. december 1975 indførte skattemyndighederne for kommanditisterne vedkommende begrebet ”fradragskonto”. Fradragskontoen er bestemmende for, hvor stor en andel af kommanditistens anpart i kommanditselskabets underskud, der kan fradrages ved opgørelsen af kommanditistens skattepligtige indkomst. Fradragskontoen har kun betydning for kommanditselskaber, der ikke er omfattet af PSL § 4, stk. 1 nr. 10. Reglerne omkring fradragskontoen vurderes ikke at være centrale i forhold til afhandlingens problemstilling, hvorfor disse ikke vil blive behandlet i afhandlingen.

Meget af den offentliggjorte litteratur samt praksis, såvel civilretligt som skatteretligt, relaterer sig direkte til en bestemt virksomhedstype omfattet af afhandlingens definition af personselskaber. Som følge af at personselskaberne er omfattet af transparensprincippet er lovgivning og praksis i overvejende grad identisk for de tre virksomhedstyper, hvorfor teori og praksis omhandlende ét af personselskaberne i vid udstrækning kan udstrækkes til de to øvrige personselskabstyper omfattet af denne afhandling. I det omfang at teori og praksis er identisk for personselskaberne vil der ikke

blive sondret mellem de tre forskellige typer. På de områder, hvor der er afvigelser i forhold fra det generelle billede vil disse blive behandlet særskilt.

De civil- og skatteretlige regler for drift af virksomhed i personselskabsform vil i høj grad blive udledt af praktiske afgørelser fra forskellige instanser, herunder domstolene og administrative myndigheder. Historisk set forekommer der en række gamle afgørelser der belyser retstilstanden. Hovedparten af disse afgørelser foreligger kun i summarisk form, hvilket gør det vanskeligt at kommentere på de bagvedliggende argumenter for afgørelsernes udfald. Til trods herfor vil afgørelserne stadig danne grundlag for beskrivelsen af praksis, idet konklusionerne på problemstillingerne kan udledes af resuméerne.

4. Civilretlig del

Dette kapitel omhandler en civilretlig karakteristik af, hvad det vil sige at drive erhvervsvirksomhed med udgangspunkt i personselskabsformerne, jf. afsnit 2.1 *Indledning*. Der vil undervejs blive draget sammenligninger til skatteretten, hvorfor der ved den civilretlige gennemgang også vil forekomme skatteretlige perspektiveringer, med det formål at fremhæve eventuelle forskelle og ligheder mellem civil- og skatteretten. Den civilretlige karakteristik vil blive efterfulgt af et særskilt afsnit, hvor de skattemæssige konsekvenser ved ind- og udtræden i personselskaber vil blive uddybet.

4.1 Indledende bemærkninger

For at læseren vil få fuldt udbytte af, hvilke civil- og skatteretlige konsekvenser ind- og udtræden i personselskaber vil medføre, er det min overbevisning, at det vil være nødvendigt med et basalt kendskab til, hvad det indebærer at drive erhvervsvirksomhed i personselskabsform. Nærværende kapitel vil derfor indeholde en karakteristik af personselskabsformerne, herunder den lovgivning og oparbejdede praksis der danner udgangspunkt for drift af erhvervsvirksomhed i personselskabsform.

Hensigten med kapitlet er ikke at give en udtømmende karakteristik af personselskaberne, men at få indkredset de centrale grundbegreber der gør sig gældende for de forskellige personselskabsformer og som har betydning for forståelsen af den efterfølgende skildring af de skatteretlige konsekvenser ved ind- og udtræden i personselskaberne. Det forudsættes derfor, at læseren på forhånd har et vist kendskab til anvendelsen af personselskaber.

4.2 Personselskabet – en selvstændig juridisk person

At drive erhvervsvirksomhed i personselskabsform er selskabsretligt et ofte omdiskuteret emne blandt forskere, rådgivere m.v. Den primære årsag har været og er stadig, om personselskaberne i overvejende grad skal betragtes som selvstændige retssubjekter indenfor de forskellige retsområder.

I nyere litteratur har Claus Molbech Bendtsen i sin Ph.d-afhandling fra 2003 foretaget en gennemgribende analyse af, hvorvidt et *interessentskab* kan anses som et selvstændigt retssubjekt uafhængigt af interessenterne. Claus Molbech Bendtsen konkluderer i afhandlingen, at interessentskabet civilretligt må anses som værende et selvstændigt retssubjekt.

Professor Søren Friis Hansen fastslår, at kommanditselskabet, i lighed med interessentskabet, opnår status som et selvstændigt retssubjekt fra tidspunktet for kommanditselskabets stiftelse og indtil dets endelige opløsning.¹⁵

Partnerselskabet er på lige fod med interessentskaber og kommanditselskaber et selvstændigt retssubjekt.¹⁶

Klassifikationen af personselskaber som selvstændige retssubjekter indenfor de forskellige retsområder er i relation til nærværende afhandling interessant, idet hidtidig teori og praksis har fastslået, at personselskaberne, med undtagelse af skatteretten, betragtes som selvstændige retssubjekter. Den forskellige klassifikation medfører ofte komplikationer når selskabsretlige begreber forsøges overført til skatteretten. Det at personselskaberne i overvejende grad klassificeres som selvstændige retssubjekter sammenholdt med den selskabsretlige aftalefrihed medfører, at den retlige lovregulering skal søges gennem civilretten. Af praksis kan det udledes, at anvendelsen af civilretten ikke altid er fundet tilstrækkelig, hvorfor der på flere områder er foretaget selvstændige kvalifikationer af begreber¹⁷.

Som nævnt indledningsvis fastslår nyere teori og retspraksis, at personselskaberne indenfor de fleste retsområder klassificeres som en selvstændigt retssubjekt¹⁸. Rent lovgivningsmæssigt har man dog

---

¹⁵ Friis Hansen, Søren m.fl., Partnerselskaber, FSR, Januar 2005, s. 13

¹⁶ Andersen, Peter M.; *Personelskaberne – Partnerselskaber*, INSPI Nr. 2, 2005

¹⁷ TfS 1992.190, TfS 1994.658 & TfS 2000.142

¹⁸ Claus Molbech Bendtsen definerer i sin Ph-d.-afhandling ”Interessentskabsretlige problemer” begrebet *selvstændig juridisk person* som; en eller flere fysiske personer eller juridiske personer der har oprettet en enhed, det kan f.eks. være et aktieselskab, kommanditselskab, interessentskab, fond, enkeltmandsvirksomhed eller en anden konstruktion, om hvilken det kan spørges, om denne skal være adskilt fra stifterne og ejerne. En juridisk person må antages at foreligge, når en organisation adskilt således fra stifterne og ejerne, at organisationen som en fysisk person har a) evnen til at erhverve rettigheder og forpligte sig, kaldet materiel retsevne, b) evnen til selv at disponere over sin materielle retsevne, kaldet materiel handleevne, c) evnen til at optræde som sagsøger eller sagsøgt i retstvister, kaldet processuel partsevne, og d) evnen til selv at disponere over sin processuelle partsevne, kaldet procesevne. Når begrebet *selvstændig juridisk person* efterfølgende anvendes i nærværende afhandling er det med udgangspunkt i denne definition.

stadig ikke anerkendt, at personselskaber generelt set betragtes som en selvstændige retssubjekter, hvorfor spørgsmålet om retssubjektivitet alene kan besvares i forhold til det enkelte retsområde.¹⁹

4.2.1 Retsområderne

Fastlæggelse af, om et personselskab betragtes som et selvstændigt retssubjekt eller ej er afgørende for, hvordan retsstillingen er i en given situation.

På det formueretlige område (herunder tinglysningsretten, panteretten og navneretten) har det længe været anerkendt, at personselskaberne betragtes som selvstændige retssubjekter. Når et personselskab driver erhvervmæssig virksomhed og i forbindelse hermed erhverver rettigheder samt påtager sig forpligtelser, er det personselskabet og ikke deltagerne, der er part i transaktionerne.²⁰ Interessentskaber stiftets eksempelvis ofte ved, at to eller flere personer indskyder aktiver i interessentskabet i form af eksempelvis kapital, driftsmidler, ejendomme m.v. Der forekommer således en overdragelse sted fra interessenterne til interessentskabet. Det er fast antaget, at denne overdragelse af aktiver medfører, at det efterfølgende er interessentskabet som er den retmæssige ejer af aktiverne. Civilretligt betragtes en personselskabsdeltager som værende ejer af en nettoandel af personselskabets formue. Ejerskabet af en nettoandel af personselskabets formue medfører, at den enkelte deltager ikke kan disponere over en andel af de enkelte aktiver, hvilket eksempelvis er muligt i sameje, hvor der til forskel fra interessentskabet ejes en bruttoandel af hvert aktiv. En personselskabsdeltagers eventuelle behov for sikkerhedsstillelse i privatsfæren kan således ikke uden videre søges fyldestgjort gennem pantsætning af et aktiv i interessentskabet.

En personselskabsdeltagers eventuelle insolvens medfører i relation til ovenstående, at dennes særkreditorer²¹ ikke har mulighed for at søge sig fyldestgjort i personselskabets aktiver, hvis personselskabet har foretaget den relevante sikringsakt²² i forhold til aktivet. Særkreditorerne har personselskabsdeltageren som debitor og kan alene foretage udlæg i de samme rettigheder og

---

¹⁹ Noe Munck m.fl., ”Selskabsformer – en lærebog i selskabsret, 2002, side 47

²⁰ Noe Munck m.fl., ”Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 47

²¹ Begrebet *særkreditorer* omfatter personselskabsdeltagerens personlige kreditorer.

²² Ved fast ejendom består sikringsakten i tinglysning. Sikringsakten er nødvendig i forhold til kontrahering med en godtroende 3. mand. Der vil ikke forekomme en yderligere uddybning af begrebet *sikringsakt* i det en sådan ligger uden for nærværende afhandlings problemstilling.

fordringer, som personselskabsdeltageren selv kan gøre gældende mod personselskabet, jf. nedenfor²³:

1. Personselskabsdeltagerens lønkrav mod selskabet
2. Renter af kapitalkontoen
3. Overskudsandele
4. Øvrige indeståender på kapitalkontoen
5. Eventuelt afholdte beløb afholdt af deltageren på personselskabets vegne
6. Den pågældende deltagers nettoandel (ved udtræden)

Af ovenstående fremgår det, at der forekommer en væsentlig forskel på, hvad fælleskreditorerne²⁴ kan søge sig fyldestgjort i, og hvad særkreditorer kan. Fælleskreditorer kan søge sig fyldestgjort i alle personselskabets rettigheder, mens særkreditorer kan søge sig fyldestgjort i alle deltagerens rettigheder herunder deltagerens rettigheder mod personselskabet.

Overdragelsen af aktiver fra privatsfæren til personselskabet med efterfølgende ejendomsret til følge er således et tungvejende argument, når der skelnes mellem om personselskabet kan betragtes som en selvstændig juridisk person.

Med indførelsen af Lov om erhvervsdrivende virksomhed (LEV) anses interessentskabet og kommanditselskabet ligeledes som selvstændige retssubjekter, idet også rene fantasinavne uden tilknyttede personnavne kan anvendes efter LEV § 6. Der er ikke nødvendigvis nogen direkte sammenfald mellem deltagerens navn og interessentskabets eller kommanditselskabets navn, hvilket indikerer, at der er tale om to forskellige retssubjekter.

Afledt af ovenstående er det naturligt at forholde sig til personselskabets placering i tinglysningsretten.

En afledt konsekvens af, at personselskaberne anses som værende ejer af aktiverne er, at personselskabet tinglysningsretligt anses som et selvstændigt retssubjekt. Retspraksis fastslår

---

²³ Noe Munck m.fl. ”Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 100f.

²⁴ Begrebet *fælleskreditorer* omfatter personselskabet kreditorer

ligeledes, at et interessentskab tinglysningsretligt anses som selvstændigt retssubjekt jf. U 1995.65 VLK. Ifølge dommen ejedes to faste ejendomme ifølge tingbogen af A og B med henholdsvis 23/32 og 9/32. A overdrog 7/32 til C og begærede dette tinglyst. Begæringen blev imidlertid afvist, da ejendommene måtte antages at være ejet af et interessentskab med A og B (og C) som interessenter. Jævnfør dommens præmisser findes der ikke jf. tinglysningslovens § 10, stk. 1, at være grundlag for – som begæret af kærende – at notere de enkelte interessenters anpartsforhold i tingbogen, idet et interessentskab er en selvstændig juridisk person.²⁵ Det fremgår af dommen, at ændringer i interessentkredsen ikke medfører ændringer i retten til den faste ejendom, idet interessentskabet er indehaver af ejendomsretten uafhængigt af hvem der er interessenter i interessentskabet.

Af ovenstående fremgår det, at personselskaberne for de civilretlige retsområdets vedkommende må klassificeres som værende selvstændige retssubjekter. Til trods for, at personselskaber civilretligt anses som værende selvstændige juridiske enheder er dette ikke tilfældet i skatteretten. Nærværende kapital omhandler kun den civilretlige tilgang til personselskabet som selvstændigt retssubjekt. En nærmere diskussion af, hvorfor personselskaberne ikke anses for selvstændige skattesubjekter foretages i afhandlingens kapitel 5, hvortil der henvises.

4.3 Interessentskabet – I/S

Til forskel fra mange andre lande, herunder de øvrige nordiske lande, gælder der ingen sammenhængende lovregulering for interessentskaber i Danmark. Det er derfor i stor udstrækning parternes aftale, hvilket kommer til udtryk gennem interessentskabskontrakten, som regulerer interessentskabet. Såfremt der ikke foreligger nogen interessentskabskontrakt er det de deklaratoriske regler der finder anvendelse ved eventuelle uoverensstemmelser. Som supplement til interessentskabskontrakten foreligger Lov om erhvervsdrivende virksomhed samt de retsforskrifter, der gælder for drift af virksomhed i almindelighed, herunder skatte- og afgiftslovgivningen.

---

²⁵ Bendtsen, Claus Molbech, ”Interessentskabsretlige problemer”, 2003, s. 59

4.3.1 Lovreguleringen - Lov om erhvervsdrivende virksomhed (LEV)

Den historisk oprindelige selskabsform er interessentskabet, der udgør den naturlige selskabsretlige ramme omkring nogle få personers erhvervsmæssige samvirke.²⁶ Den 1. januar 1995 blev der foretaget en opstramning af lovreguleringen omkring drift af erhvervsmæssig virksomhed i interessentskabsform. Frem til dette tidspunkt fandtes der ikke nogen konkret lovmæssig regulering af interessentskaberne, hvilket ofte gav anledning til diskussion af, hvad der skulle forstås ved et interessentskab. Den manglende lovmæssige definition af interessentskabet bevirkede, at anvendelse af interessentskabsbetegnelsen ikke nødvendigvis medførte, at der i praksis var tale om et interessentskab. Der forekom ligeledes tilfælde, hvor der reelt var tale om et interessentskab, men hvor betegnelsen ikke blev anvendt.²⁷

Den 1. januar 1995 trådte Lov om erhvervsdrivende virksomheder i kraft (LEV). Loven finder anvendelse på virksomheder, der har til formål at fremme virksomhedens deltageres økonomiske interesser gennem erhvervsdrift, jf. LEV § 1, stk. 1. Det fremgår af LEV § 1, stk. 2, at der ved virksomheder forstås enkeltmandsvirksomheder, interessentskaber, kommanditselskaber, andelselskaber (andelsforeninger) samt andre selskaber og foreninger med begrænset ansvar, som ikke er omfattet af aktieselskabsloven, anpartsselskabsloven eller lov om erhvervsdrivende fonde. Med indførelsen af LEV er der indført en lovmæssig definition af, hvad der forstås ved et interessentskab:

§ 2 Ved et interessentskab forstås i denne lov en virksomhed, hvor alle deltagerne hæfter personligt uden begrænsning og solidarisk for virksomhedens forpligtelser.

Der er jævnt LEV to kriterier som skal være opfyldt for at *erhvervsdrivende* virksomheder kan benytte sig af betegnelsen interessentskab; udøvelsen af erhvervsdrift og deltagerhæftelsen.²⁸

Hvad der skal forstås ved erhvervsdrift er reguleret i LEV § 1, stk. 3:

---

²⁶ Noe Munck m.fl., Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002; side 13

²⁷ Hørlyck, Erik, Interessentskaber og konsortier, 1996; side 13

²⁸ Hørlyck, Erik, *Interessentskaber og konsortier*, 1996, side 14

- 1) overdrager varer eller immaterielle rettigheder, erlægger tjenesteydelser eller lignende, for hvilke virksomheden normalt modtager vederlag, eller*
- 2) udøver virksomhed med salg eller udlejning af fast ejendom eller*
- 3) har den i aktieselskabslovens § 2, stk. 2, jf. stk. 4 og 5, anførte forbindelse med et aktie- eller anpartsselskab eller med anden virksomhed, der udøver den i nr. 1 eller 2 nævnte erhvervsdrift, eller udøver bestemmende indflydelse over en anden virksomhed i henhold til vedtægt eller aftale og har en betydelig andel af dens driftsresultat uden af havde den i nr. 3 anførte forbindelse med den anden virksomhed.*

Hvad angår deltagerhæftelsen kan det af LEV § 2 udledes, at det i overvejende grad er selskabsdeltagerens hæftelse overfor interessentskabets kreditorer der er afgørende for om der er tale om et interessentskab. Munck, Noe m.fl., s. 5 anfører ligeledes, at det grundlæggende bør fremhæves, at det er selskabsdeltagerens hæftelse over for selskabets kreditorer, der er afgørende for opdelingen af selskaberne i forskellige selskabsformer.

4.3.2 Hæftelse

Ved gennemgangen af retssubjektiviteten i forhold til de enkelte retsområder blev der argumenteret for, at interessentskabets og interessenternes økonomi er adskilte, og at interessentskabet i de fleste henseender betragtes som værende et selvstændigt retssubjekt uafhængigt af interessenterne.

Som det fremgår af afsnit 4.3.1 ovenfor anfører LEV §2, stk. 1, at alle interessenterne hæfter personligt uden begrænsning (med hele deres personlige formue) og solidarisk (hæfter hver for sig for hele fordringen mod interessentskabet) for alle interessentskabets forpligtelser.

I relation til ovenstående formulering stiller Bendtsen i sin Ph.d-afhandling ”Interessentskabsretlige problemstillinger” 2003, s. 70ff, spørgsmålet; *om ikke denne hæftelse er et udtryk for, at interessentskabet og dets interessenter alligevel ikke er fuldstændig adskilte med egne rettigheder og forpligtelser uafhængigt af hinanden, da alle, der har et krav mod interessentskabet, også har et krav mod interessenterne, hvis interessentskabet ikke betaler.* Argumentet for at fastholde interessentskabet og interessenterne som to adskilte økonomier er at hæftelsen, jf. Bendtsen, skal betragtes som en kaution, påtaget af interessenterne, for interessentskabets forpligtelser. Dette

stemmer overens med, at interessenterne hæfter for interessentskabets forpligtelser, mens interessentskabet ikke hæfter for interessenternes forpligtelser, og med at interessenterne ikke uden videre kan råde over interessentskabets aktiver.

4.3.2.1 Fælleskreditorer

Flere steder i retsteorien antages hæftelsen at være modificeret principal i relation til interessentskabets fælleskreditorer²⁹. Herved forstås, at den enkelte interessentskabsdeltager først kan afkræves skyldige beløb, når beløbet har været afkrævet interessentskabet og at fælleskreditor herved ikke er blevet fyldestgjort. Antagelsen virker umiddelbart modstridende med LEV §2, stk. 1 som fastslår der hæftes solidarisk. Antagelsen om den modificerede principale hæftelse skal formodentlig ses som udtryk for en rimelighedsbetragtning, idet interessentskabskreditoren, inden kravet gøres gældende over for den enkelte interessent, rimeligvis først bør søge at opnå fyldestgørelse hos selve interessentskabet og dets aktivmasse. Det må dog med udgangspunkt i LEV § 2, stk. 1 kunne fastslås, at interessentskabskreditoren er i sin gode ret til straks at rette sit krav mod den interessent som må formodes at kunne indfri tilgodehavendet. Vurderer interessentskabskreditoren, at interessentskabet er ude af stand til at opfylde gældsforpligtelsen og inddrivelsesudsigten forringes som følge heraf, kan kravet straks rettes mod interessentskabsdeltagerne.³⁰

I relation til en interessents indtræden eller udtræden er det vigtigt at forholde sig til, hvorledes den indtrædende og udtrædende interessent skal forholde sig i forhold til hæftelsen overfor fælleskreditorerne.

Hovedreglen ved indtræden er, at interessentskabets kreditorer kun kan holde sig til de interessenter, der var deltagere i interessentskabet, da gælden opstod. Det forekommer dog praksis almindeligt, at parterne, hvis der ikke sker indfrielse ved indtrædelsen, aftaler at den indtrædende interessent indtræder i hæftelsen for den gæld som er stiftet før vedkommende indtræder som ny

---

²⁹ Ved fælleskreditorer forstås kreditorer, hvis krav hidrører fra interessentskabets drift, som eksempelvis leverandører af vare- og tjenesteydelser, skattemyndighederne hvis der i interessentskabet udbetales løn til ansatte etc. Modsætningsvis særkreditorerne, hvorved forstås en kreditor, hvis krav ikke hidrører fra interessentskabets drift, som eksempelvis skattemyndighedernes krav på personlig skat hos én af interessenterne.

³⁰ Ligningsvejledningen 2006, afsnit A.1.4.2.3.2, Interessentskab

interessent.³¹ Fravigelsen fra hovedreglen er ofte begrundet i, at den indtrædende interessent som udgangspunkt opnår indflydelse på interessentskabets efterfølgende dispositioner. Beslutningen hvori den indtrædende part har været deltager vil jo alt andet lige have indflydelse på, om interessentskabet efterfølgende vil være i stand til at indfri gammel gæld til forfaldstid.

Hovedreglen for den udtrædende interessent er, at han til stadighed hæfter for gæld som er stiftet i interessentskabet før dennes udtræden, medmindre den pågældende kreditor direkte har frigjort interessenten for hæftelsen.³² Retspraksis har vist, at der forekommer modifikationer til hovedreglen. I en ældre dom, UfR 1912.365 SH³³ er det fastslået, at den udtrædende interessent til stadighed hæfter for krav, der er udsprunget af en aftale indgået før interessentens udtræden.

En yderligere modifikation til hovedreglen ved udtræden er, at en interessent i enkelte tilfælde kan blive omfattet af hæftelsen for gæld indgået efter dennes udtræden. Modifikationen knytter sig til faste samhandelsaftaler. Herved forstås samhandelspartnere, hvormed interessentskabet gennem længere tid har indgået aftaler. Man må forvente at disse faste samhandelspartnere skal underrettes om at en interessent udtræder af interessentskabet, idet samhandelspartnerne via samhandlen har en forventning om, hvem der er interessenter og dermed hæfter for transaktionerne. Forholdet understøttes af en ældre dom;

UfR 1939.1046 H: Sagsøgerne havde siden 1935 leveret træprodukter til et interessentskab bestående af sagsøgte og endnu en interessent (X). Den 1. marts 1937 blev det besluttet at ophæve interessentskabet, således at X overtog visse dele af arbejdet. Sagsøgte skulle imidlertid stadig udadtil fremstå som interessent vedrørende disse arbejder. I april 1937 bestilte X varer, som blev leveret af sagsøgerne i perioden april-juli 1937. Det blev ikke meddelt sagsøgerne, at sagsøgte var udtrådt. Højesterets flertal

---

³¹ Hørlyck, Erik, *Interessentskaber og konsortier*, 1996, side 75f

³² Noe Munck m.fl. "Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 99 & Hørlyck, Erik, *Interessentskaber og konsortier*, 1996, s. 102.

³³ UfR 1912.365 SH; Et interessentskab havde indgået en købskontrakt med varer til successiv levering mod kontant betaling ved levering. En interessent udtrådte efterfølgende, men leverancerne fortsatte dog uden af betaling fandt sted. Interessentskabet blev efterfølgende insolvent, hvorefter kreditor gjort sit krav gældende hos den udtrådte interessent. Højesteret udtalt: Da indstævnte var interessent i....på den tid slutsedlerne med sælger blev oprettet, må han i overensstemmelse med den almindelige interessentskabsgrundsætning være ansvarlig for enhver forpligtelse efter de indgående kontrakter, der er indgået af interessentskabet, medens han var ansvarlig deltager.

fastslog: ...har appellanten haft føje til at gå ud fra, at leverancer til dette byggeforetagende stadig skete på begge entreprenøres regning³⁴.

4.3.2.2 Særkreditorer

Det kan udledes af retspraksis samt den foreliggende litteratur, at interessentskabsdeltagernes særkreditorer ikke kan søge sig fyldestgjort i interessentskabs aktiver, før interessentskabets kreditorer (fællesskabskreditorerne) er fyldestgjort fuldt ud. Som fremhævet i tidligere afsnit betragtes interessentskabet civilretligt som et selvstændigt retssubjekt, hvorfor interessentskabet har sine egne rettigheder og forpligtelser, som ikke er interessenternes. Erik Hørlyck anfører, at den selvstændige retssubjektivitet principielt ophører i det øjeblik, hvor interessentskabet har indfriet gælden til henholdsvis tredjemand eller interessenter; interessentskabet ophører nemlig med at være interessentskab. Er der blot tale om et fælles ejerskab til ét eller flere aktiver, er der alene tale om et sameje, og i så fald er der intet til hinder for, at særkreditorerne kan gøre krav gældende i samejerens andel af de enkelte aktiver.³⁵

Erik Hørlycks antagelse ovenfor strider mod Landsretten præmisser for afsigelse af dom i Kähler-sagen, 1983.318 H. Af Landsrettens præmisser fremgår det til trods for, at der kun er tale om ét aktiv (aktier), at interessentskabets aktiver er i fælleseje mellem deltagerne, som dermed kun kan træffe bindende dispositioner over for tredjemand i fællesskab. Dette åbner således ikke mulighed for, at særkreditorerne kan gøre krav gældende i samejerens andel af aktiverne. Der vil også kunne opstå en situation, hvor interessentskabet vil blive omfattet af en eventualforpligtelse eller en stillet garanti som skal fyldestgøres før særkreditorerne kan blive fyldetsgjort. I forlængelse heraf anfører Højesteret i sine præmisser, at der er tale om afståelse og ikke ophør. Hørlyck anfører ovenfor, at interessentskabet ophører når gælden er indfriet. Denne antagelse strider efter min opfattelse mod Højesterets kendelse i Kähler-sagen.

Særkreditorerne må derfor som udgangspunkt holde sig til interessentens samlede formue. Til interessenternes samlede formue hører interessenternes rettigheder i interessentskabet. Som omtalt under afsnit 4.3.3.4 omfatter formuen blandt andet rettighederne til udbetalinger fra interessentskabet, såvel nuværende som fremtidige.

---

³⁴ Gengivet resumé fra; Bendtsen, Claus Molbech, "Interessentskabsretlige problemer", 2003, s. 189

³⁵ Hørlyck, Erik, *Interessentskaber og konsortier*, 1996, side 194

Fællesskabskreditorernes fortrinsret til fyldestgørelse i interessentskabet kommer blandt andet til udtryk i UfR 1988.42 HD. Et forsikringsagentur blev drevet som interessentskab mellem en mand og dennes samlever. Interessenternes indskud af værdier var begrænsede. Manden blev efterfølgende erklæret konkurs, og boet bestred en interessentskabskreditors fortrinsret til interessentskabsformuen under påskud om, at interessentskabet ikke tjente noget forretningsmæssigt formål og ikke indebar nogen reel rådighedsbegrænsning. Højesteret udtalte: Hverken interessentskabskontraktens bestemmelser eller interessenternes forhold ved kontraktens oprettelse eller under dens forløb giver grundlag for at frakende den virkning overfor (mandens) personlige kreditorer, uanset om deres krav hidrører fra tiden før kontraktens indgåelse.

4.3.2.3 Konkurs

På det konkursretlige område forekommer der en del uenighed med hensyn til, om interessentskabet kan betragtes som et selvstændigt retssubjekt indenfor dette retsområde. Tvivlen består i, om et interessentskab kan erklæres konkurs uden, at interessenterne også erklæres konkurs, hvilket må være konsekvensen, hvis interessentskabet anses for et selvstændigt retssubjekt.³⁶ Hørlyck anfører, at interessentskaber pr. tradition ikke har nogen selvstændig konkursretlig position; de er udelukkende funktioner af interessenterne.³⁷ Den afledte konsekvens heraf er, at så længe bare én interessent er solvent, så længe er interessentskabet det også som følge af interessentens ubegrænsede solidariske hæftelse. Modsætningsvis vil en konkursbehandling af samtlige interessenter medføre, at der skal indgives konkursbegæring mod interessentskabet. Der har været udtrykt megen kritik af denne opfattelse gennem tiden.

Efter dansk retsopfattelse kan et interessentskab ikke erklæres konkurs, da interessenterne hæfter personligt og direkte for interessentskabets gæld. Argumentationen herfor er, at der ikke er nogen rimelig anledning til at få erklæret selve den formuemasse, som interessentskaber repræsenterer, særskilt konkurs, så længe blot én af interessenterne formodes at være solvent, og man kan inddrive sit krav hos ham som følge af den direkte og solidariske hæftelse. Opstår en situation, hvor alle interessenternes boer er under konkurs, kan interessentskabets bo dog behandles som et selvstændigt konkursbo. Da fællesskabskreditorerne har fortrinsret til interessentskabsformuen

---

³⁶ Bendtsen, Claus Molbech, "Interessentskabsretlige problemstillinger", 2003, s. 57

³⁷ Hørlyck, Erik, *Interessentskaber og konsortier*, 2. udgave, 1996, s. 243ff

sideløbende med, at interessenterne hæfter personligt og solidarisk for gælden i interessentskabet, må de samtidige konkurser (interessentskabets og interessentskabsdeltagernes) gennemføres på den måde, at interessentskabets bo opgøres forud for interessenternes særboer.³⁸

Nyere retspraksis har dog også medført, at retsstillingen er den, at et interessentskab ikke uden videre kan tages under konkursbehandling blot fordi interessenterne er under konkursbehandling. Interessentskabskreditorerne har som tidligere nævnt fortrinsret til aktiverne i interessentskabet, hvorfor en fortrinsvis fyldestgørelse af deres krav medfører, at betingelserne for insolvens ikke længere er opfyldt. Denne antagelse understøttes af følgende dom som er gengivet i:

UfR 1996.179 ØLK: Afgørelsen handler om nogle kommanditselskaber, men resultatet ville utvivlsomt være blevet det samme, såfremt der havde været tale om interessentskaber. Efter at komplementarerne var taget under konkursbehandling, tog skifteretten også kommanditselskaberne under konkursbehandling, - henset til at samtlige komplementarer for ... nu er under konkurs, og uden en selvstændig bedømmelse af de tre kommanditselskabers solvens ... Afgørelsen blev omstødt af Landsretten, der udtalte: "Efter konkurslovens § 17 er det en betingelse for, at en skyldners bo kan tages under konkursbehandling, at skyldneren er insolvent. Da skifteretten ikke har taget stilling til, om denne betingelse er opfyldt ... vil den påkærede afgørelse være at ophæve.

Af dommen må det kunne udledes, at konkursbehandling af et interessentskab fordrer en selvstændig bedømmelse af interessentskabets insolvens.

4.3.3 Interessentskabskontrakten

Opstart af erhvervsvirksomhed i interessentskabsform kræver ikke nogen særlig stiftelsesbeslutning. Såfremt to personer eller selskaber beslutter sig for at påbegynde fælles erhvervsvirksomhed, hvori der indgår fælles aktiver og passiver samt fælles vinding eller tab er der stiftet et gyldigt interessentskab.

Stiftelse af interessentskaber kan således ske ganske formløst. I modsætning til aktie- og anpartsselskaber stilles der ingen særlige krav til stiftelsen. I mangel af bedre vidende opleves det

---

³⁸ Ørgaard, Niels, *Konkursret*, 1999, s. 23

ofte, at deltagerne stifter interessentskaber ved mundtlig aftale for først herefter at udforme en interessentskabskontrakt, hvor retningslinjerne for løsning af eventuelle efterfølgende konflikter er beskrevet.

Der forekommer også situationer, hvor interessentskabet siges at være stiftet ved stiltiende accept. Problemet i relation til stiltiende accept er at fastsætte grænsen for, hvornår et fællesskab har en sådan karakter og er blevet så forpligtende, at et selskabsforhold må anses for etableret.³⁹

Som fremhævet ovenfor foreligger der intet lovgrundlag der tilsiger, at deltagerne i et interessentskab skal fastsætte et særligt retsgrundlag i form af eksempelvis en interessentskabskontrakt. Foreligger der ingen interessentskabskontrakt vil retsstillingen bero på almindeligt udfyldende retsregler.⁴⁰ I situationer, hvor de udfyldende regler kommer til anvendelse opleves det fra tid til anden, at de udfyldende regler ofte ikke er direkte anvendelige på det aktuelle interessentskab, alternativt findes der ingen lovgivning til løsning af den pågældende problemstilling. Ud fra en praktisk synsvinkel må det derfor anbefales at deltagerne i interessentskaber som det første får udfærdiget en interessentskabskontrakt. Udarbejdelse af en interessentskabskontrakt medfører endvidere også en fordel for deltagerne, idet de får mulighed for at få drøftet rammerne for interessentskabet, herunder klarlagt, hvordan potentielle problemer skal løses. Ved at drøfte rammerne for interessentskabet må det formodes, at deltagerne ligeledes opnår en fælles opfattelse af, hvorledes reglerne skal anvendes.

4.3.3.1 Interessentskabskontraktens indhold

Detaljeringsgraden i en interessentskabskontrakt er en temperamentssag. Praksis har bevirket, at der med tiden har udviklet sig en standard, men det hører til sjældenhederne at en standardkontrakt kan anvendes lige netop på dét interessentskab som deltagerne stifter. Det er derfor anbefalelsesværdigt, at deltagerne i samråd udarbejder et udkast som efterfølgende tilrettes med assistance fra primært advokater.

---

³⁹ Noe Munck m.fl. ”Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 50f.

⁴⁰ Hørlyck, Erik, ”Interessentskaber og konsortier”, 1996, s. 54.

Det er ikke hensigten med nærværende afsnit at foretage en detaljeret gennemgang af alle elementer som kunne indgå i en interessentskabskontrakt. En interessentskabskontrakt vil naturligt falde i følgende fire hovedafsnit:⁴¹

- Indledende bestemmelser (formål, navn og hjemsted samt selskabsindskud, ejerandele, over- og underskudsdeling og kapitalkonti)
- Interessenternes interne forhold (ledelse, arbejdsforpligtelse, yderligere selskabsindskud og loyalitetspligt)
- Interessentskabets eksterne forhold (legitimation til at disponere på selskabets vegne og hæftelse)
- Interessentskabsandelens overdragelighed (ophør, ind- og udtræden)

Med nærværende afhandlings problemstilling in mente vil den efterfølgende gennemgang af interessentskabskontraktens elementer i det væsentlige koncentrere sig om de indledende bestemmelser, herunder specielt ejerandele. Det forekommer endvidere naturligt med en gennemgang af interessentskabsandelens overdragelighed, idet en sådan gennemgang knytter sig tæt til afhandlingens problemstilling. Indledningsvist er der gjort en forudsætning om, at læseren har et vist kendskab til at drive erhvervsvirksomhed i personselskabsform. For at opnå fuldt udbytte af nærværende gennemgang vil der indledningsvist blive defineret, hvad der skal forstås ved en række centrale begreber i forhold til personselskabsformerne.

4.3.3.2 Over- og underskudsandel

Over- og underskudsandelen er udtryk for interessenternes andel i interessentskabets resultat. Hvis ikke andet er aftalt i interessentskabskontrakten er udgangspunktet at over-/underskudsandelen fordeles ligeligt mellem deltagerne.⁴²

Det forekommer at interessentskabsdeltagerne i interessentskabskontrakten aftaler en skævdeling af over-/underskuddet og dermed fraviger de deklatoriske regler. Årsagen til skævdeling af over-/underskudsandelen kan skyldes en differentieret arbejdsindsats blandt interessentskabsdeltagerne,

---

⁴¹ Noe Munck m.fl. "Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 53

⁴² Bendtsen, Claus Molbech, "Interessentskabsretlige problemstillinger", 2003, s. 46

forretning af indestående på kapitalkonti, tilgang af nye kunder etc.⁴³ Et andet eksempel kan være, at man ønsker at optage en yngre kompagnon i interessentskabet. Den indtrædende interessent betaler for sin erhvervede ejerandel af det bestående interessentskabs goodwill, inventar m.v. gennem en lavere overskudsandel end de øvrige interessenter. En sådan ordning vil typisk være tidsbegrænset og den indtrædende interessents overskudsandel er ofte stigende i perioden for til sidst at svare til de øvrige interessenters overskudsandel.⁴⁴

4.3.3.3 Kapitalkonto

For hver enkelt deltager eksisterer der normalvis en kapitalkonto. I teoretisk forstand er kapitalkontoen til enhver tid udtryk for, hvad interessenten ville få udbetalt, henholdsvis skulle indbetale, ved udtræden eller ved interessentskabets opløsning. Ind-/udbetalingen forudsætter dog, at aktiverne og gælden har nøjagtig den værdi, hvortil de er optaget i interessentskabets årsrapport, hvilket må formodes sjældent at være tilfældet.⁴⁵ Kapitalkontoen anvendes ofte som udtryk for en form for indskuds- og mellemregningskonto mellem deltageren og interessentskabet. I forbindelse med stiftelsen af interessentskabet vil den enkelte deltagers indskud (likvider, kontantværdien af indskudte aktiver etc.) blive krediteret kapitalkontoen. Retningslinjerne for, hvad der kan bogføres på kapitalkontoen er meget begrænsede. I praksis anvendes kapitalkontoen foruden indskud normalvis også til deltagerens løbende over-/underskudsandel, eventuel forretning af kapitalkontoen, regnskabsmæssige værdireguleringer af aktiver samt deltagerens eventuelle hævninger til privatforbrug etc. En kapitalkontos eventuelle indestående er ikke ensbetydende med, at interessentskabet råder over tilsvarende likvide midler, idet indskuddet, jf. ovenfor, eksempelvis kan bestå i andre aktiver. Deltagerne bør derfor være opmærksomme på, at eventuelle hævninger medfører likviditetstræk i interessentskabet. Som følge heraf bør deltagerne i interessentskabskontrakten fastlægge omfanget af adgangen til at hæve på kapitalkontoen. Et eksempel på en kapitalkonto kan være som vist nedenfor:

---

⁴³ Hansen, Jesper, ”Interessentskabet i dansk skatteret, 1999, s. 181

⁴⁴ Noe Munck m.fl. ”Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 63

⁴⁵ Werlauff, Erik; *Virksomhedens organisation*, 2007

Kapitalkonto, Jens Jensen	200x	200x
Indestående, primo	592.884	456.453
Årets over-/underskud	-653.876	123.674
Årets indskud	200.000	0
Værdiregulering ejendom	160.000	250.000
Årets hævnings	-274.895	- 265.475
Renter kapitalkonto	15.678	28.232
Indestående, ultimo	139.791	592.884

Kilde: Egen tilvirkning

4.3.3.4 Interessentskabsdeltagerens ideelle ejerandel

Teoretisk anvendes begrebet ideel ejerandel ofte som et udtryk for det medejerskab, interessenten har til interessentskabet. Det naturlige udgangspunkt er, at deltagerne aftaler lige ejerandele, dvs. er ejere af lige store andele af interessentskabet.⁴⁶

I civilretlige termer siges interessentskabsdeltageren at eje en nettoandel af interessentskabets formue, der opgøres som interessentskabets aktiver fratrukket interessentskabet gæld og interessenternes kapitalkonti;

$$\text{Nettoandel} = \text{aktiver} - \text{gæld} - \text{kapitalkonti}$$

Den enkelte deltager er derfor ikke ejer af en brøkdel af interessentskabets enkelte aktiver. Såfremt værdistigninger og –fald bogføres på kapitalkontiene, er nettoformuen udtryk for de ikke bogførte værdistigninger og –fald på interessentskabsaktiver og –passiver. Med andre ord – er aktiver og passiver bogført til handelsværdier og fordelt på de respektive kapitalkonti, er interessentskabets nettoformue 0 kr. Interessenternes nettoandele er udtryk for deres andel af de ikke bogførte værdier.⁴⁷

⁴⁶ Noe Munck m.fl. ”Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 59

⁴⁷ Bendtsen, Claus Molbech, ”Interessentskabsretlige problemstillinger”, 2003, s. 47

Kapitalkontoen og nettoandelen er ikke udtryk for den ideelle ejerandel af interessentskabet. De to begreber set under ét er et udtryk for en opgørelse over interessentskabets værdier og den enkelte interessents andel heraf og tilgodehavende ved udtræden.

Den ideelle ejerandel kan defineres som den medejendomsret (ideelle ejerandel), som interessenten har til interessentskabet. Dette må ikke fortolkes som om, at interessenten ejer en del af interessentskabets aktiver, idet disse ejes af interessentskabet. Hvis ikke der ved interessentskabets stiftelse er udarbejdet en interessentskabskontrakt er udgangspunktet at den ideelle ejerandel er fordelt ligeligt mellem interessentskabets deltagere. Der er intet til hinder for, at interessentskabsdeltagerne fravælger den deklatoriske regel og aftaler en fordeling af de ideelle ejerandel der afviger fra udgangspunktet. Fastlæggelse af den ideelle ejerandel er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at over-/underskudsandelen følger samme fordeling. Fordelingen af henholdsvis ideel ejerandel og over-/underskudsandel fastsættes suverænt af deltagerne i interessentskabet. De rettigheder og forpligtelser der typisk følger af ideelle ejerandele er:

- *Ret til overskud i henhold til den aftalte over-/underskudsandel*
- *Ret til andel i værdistigninger i henhold til den ideelle ejerandel*
- *Ret til oplysninger*
- *Stemmeret*
- *Ret til likvidationsprovenu*
- *Personlig og solidarisk hæftelse*
- *Arbejdsforpligtelse (med mindre deltageren kun bidrag med indskud)*
- *Loyalitetsforpligtelse*

I modsætning til den civilretlige teori arbejdes der i den skatteretlige teori med begrebet bruttoandel. Med en bruttoandel forstås der, at hver deltager ejer en andel af hvert aktiv, og at hver deltager individuelt kan råde retligt over sine bruttoandele.

Med udgangspunkt i den skatteretlige definition af den ideelle andel kan det heraf udledes, at den ideelle andel er bestemmende for interessentens afskrivningsgrundlag. Muligheden for at kunne foretage skattemæssige afskrivninger på den enkelte interessents ideelle andel af eksempelvis en erhvervsejendom medfører derfor, at de enkelte interessenters skattepligtige indkomst fra interessentskabet ikke nødvendigvis vil være ens. Et af de tungtvejende argumenter for, at interessenterne beskattes med udgangspunkt i bruttoandelen er, at interessentskabet hidtil ikke har

haft en selvstændig skatteretsevne samt at der ikke eksisterer selvstændige selskabsretlige regler for interessentskaber, der kan begrunde en selvstændig skattesubjektivitet.⁴⁸

Praksis har vist, at anvendelsen af bruttoandele som grundlag for beskatning af interessenterne i forbindelse med ophør, overdragelse, indskud af aktiver etc. volder interessenter, rådgivere, revisorer m.v. store vanskeligheder. Anvendelse af bruttoandele i beskatningen medfører blandt andet, at en ændring af det ideelle ejerforhold i interessentskabet ændrer ejerforholdet af de enkelte aktiver i interessentskabet. Skatteretligt medfører ændringen i ejerforholdet, at interesserne anses for købt og solgt andele af enkeltaktiver og –passiver. Forholdet kan illustreres af Ligningsrådets bindende forhåndsbesked på følgende problemstilling:

TfS 2004, 106 omhandler et tilfælde, hvor to revisorer i en lang årrække havde drevet en fælles revisionsvirksomhed. De to revisorer ønskede at dele revisionsvirksomheden, således at de hver udtog deres egne kunder, som de herefter skulle være enejer af. Der skulle ikke afregnes noget parterne imellem, idet de kunder, som hver udtog, udgjorde ca. halvdelen af virksomhedens samlede omsætning.

Ligningsrådet udtalte i dommen, at revisionsvirksomheden ikke kunne opsplittes uden skattemæssige konsekvenser. De to revisorer skulle begge beskattes af fortjenesten ved salget af halvdelen af vedkommendes ideelle andel af virksomhedens goodwill, samtidigt med at hver revisor ansås for at erhverve 50% af medinteressentens ideelle andel.

Ovenstående forespørgsel på bindende forhåndsbesked er ikke atypisk. Det er ikke ualmindeligt at deltagere i interessentskaber tror, at de kan opløse deres interessentskab uden skattemæssige konsekvenser. I betragtning af, at deltagerne hverken bliver rigere eller fattigere af en sådan opløsning, så er en sådan holdning forståelig.

Yderligere eksemplificering af de komplicerede skatteretlige regler omkring ideelle andele kan være en interessents yderligere indskud af aktiver i interessentskabet. Indskud af aktiver medfører skatteretligt et delkøb fra de øvrige interessenter og delsag for den indskydende interessent.

En anden dom som ofte bruges til illustrations af kompleksiteten omkring skatteretlige dispositioner med ideelle andele er Højesteretsdommen offentliggjort som UfR 1983.318 også bedre kendt som

---

⁴⁸ Andersen, Peter M. m.fl., ”Interessentskaber, INPI nr. 09, 2004

Kähler-dommen. Dommen omhandler udlodning af aktiver fra et interessentskab til interessenterne, hvilket jf. dommen medfører, at udlodningen skal anses som delkøb og delsalg, selv om de enkeltes ejerandel af de udloddede nettoaktiver efterfølgende er af præcis samme størrelse som før interessentskabets opløsning. Dommen er omtalt i resuméform i afsnit 1.1. Indledning samt efterfølgende uddybet i afsnit 5.4.1.2.

Som nævnt indledningsvis er formålet med nærværende afsnit er ikke at foretage en detaljeret gennemgang af de skattemæssige konsekvenser ved ind- og udtræden i interessentskabet, men derimod en civilretlig gennemgang af, hvad drift af virksomhed i personselskabsform indebærer. Dette med henblik på i senere afsnit at foretage en detaljeret gennemgang af de skattemæssige konsekvenser ved ind- og udtræden i personselskaber.

4.3.4. Interessentskabets overdragelighed

Ændringer i interessentskabets ejerforhold kan skyldes en lang række forhold. En af de basale forudsætninger for drift af erhvervsvirksomhed i interessentskabsform er, at interessentskabsdeltagerne er i stand til at samarbejde med et fælles mål for øje. Det er et kendt fænomen, at indgåede samarbejder ikke altid udarter sig som forventet, hvorfor samarbejdet i nogle situationer ophører. Samarbejdets ophør er ikke nødvendigvis betinget af samarbejdsumulighed⁴⁹ men i stedet af interessentskabets forhold.

I interessentskaber, hvor der foreligger interessentskabskontrakter, ses det ofte at interessentskabsdeltagerne ved stiftelsen i videst mulig omfang dækker sig ind ved at indføre bestemmelser omkring likvidation, opsigelse, udelukkelse, overdragelse m.v.

Nedenfor er der i tabellen oplistet en række af de forhold som ofte medfører ændringer i interessentskabets ejerforhold. Ændringer i ejerforholdene er opdelt i forhold som er afledt af selskabets forhold samt tilfælde som skyldes den enkelte interessentskabsdeltagers forhold.

---

⁴⁹ Samarbejdsumulighed omfatter den situation, hvor ingen interessent har udvist en adfærd, der kan betegnes som en væsentlig misligholdelse af interessentskabsforpligtelserne – men hvor det på den anden side står klart, at interessentskabssamarbejdet ikke kan eller bør fortsættes.

Ændringer i ejerforhold som følge af selskabets forhold	Ændringer i ejerforhold om følge af den enkelte interessentskabsdeltagers forhold
<ul style="list-style-type: none"> • Den aftalte periode hvori interessentskabets skal drive virksomhed er udløbet • Interessentskabets formål er opnået (eks. et projekts færdiggørelse) • Formålet viser sig uopnåeligt • Mangel på fornøden drifts- og anlægskapital • Manglende rentabilitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Interessentens død • Interessentens umyndiggørelse • Konkurs • Opsigelse • Væsentlig misligholdelse • Samarbejdsumulighed • Interessentens ønske om udtræden

Årsagerne til interessentskabets eventuelle ændringer i ejerforholdet vil ikke blive gennemgået yderligere. En uddybende gennemgang af de enkelte årsager til ændringer i ejerforholdet vil være omfangsrig. Samtidigt er det min opfattelse, at en detaljeret gennemgang ikke vil bidrage væsentligt til belysning af afhandlingens problemstilling.

4.4 Kommanditselskabet – K/S

Kommanditselskabet betragtes af mange som en afart af interessentskabet, hvorfor kommanditselskabet, med visse modifikationer, knytter sig tæt op af interessentskabet. Der vil i den efterfølgende gennemgang af de karakteristiske træk ved kommanditselskaber blive draget paralleller til interessentskabet. På de områder, hvor karakteristikaene ved drift i kommanditselskabs- og interessentskabsform er identiske vil der blive henvist til karakteristikken af interessentskabet. Den efterfølgende karakteristik af kommanditselskabet vil derfor være med vægt på de karakteristika som adskiller kommanditselskabet fra henholdsvis interessentskabet men også andre personselskabsformer.

4.4.1 Kommanditselskabets karakteristika

Kommanditselskabsformen har i forskellige varianter været kendt i flere hundrede år både i Danmark og i andre vesteuropæiske lande. 1970'erne og 1980'erne var præget af en lang række udbudte skatteprojekter – de såkaldte publikumskommanditselskaber. Succesraten for disse

publikumskommanditselskaber var dog til at overse, som følge af at mange af projekterne kuldsejlende. Årsagen hertil skal blandet andet søges i urealistiske budgetter, svigtende markeder, svage konjukturer og i nogle tilfælde for dyrt indkøbte aktiver. Mange investorer som tegnede kommanditanparter i disse selskaber trækker den dag i dag stadig rundt med gæld fra disse anpartsprojekter. I forbindelse med de mange kuldsejlede kommanditselskaber blev der for lovgivernes side i 1989 og 1993 indført de såkaldte anpartsindgreb, hvilket indsnævrede mulighederne for tilsvarende skatteprojekter i fremtiden.⁵⁰ For en detaljeret gennemgang af *transparensprincippet* henvises der til kapital 5, afsnit 5.1.1.

Til trods for udviklingen og lovindgrebet anvendes kommanditselskabet, herunder specielt de såkaldte 10-mandsprojekter, i dag i vid udstrækning.

Fordelen ved kommanditselskabsformen er, at den giver mulighed for at kombinere skattemæssig transparens med begrænset hæftelse. Samtidig er der som følge af den begrænsede lovregulering i stor udstrækning mulighed for, selskabsdeltagerne imellem, at aftale de nærmere betingelser for drift af kommanditselskabet.⁵¹ Kommanditselskabet betragtes, ligesom interessentskabet, som skatteretligt transparent, hvilket medfører, at den enkelte kommanditist har mulighed for at afskrive på sin bruttoandel af de afskrivningsberettigede aktiver.

For kommanditselskabets vedkommende forekommer der en undtagelse til hovedreglen om individuel indkomstopgørelse. I 1989 indførte man med ”anpartsindgrebet” en stramning af, hvornår indkomst fra selvstændig virksomhed kan indgå i den personlige indkomst. Jævnfør personskattelovens § 4, stk. 1 nr. 10, skal indkomst ved selvstændig virksomhed, når antallet af ejere er større end 10, og den skattepligtige ikke deltager i virksomheden i væsentligt⁵² omfang, henregnes til kapitalindkomsten.⁵³

---

⁵⁰ Andersen, Peter M. m.fl., ”Kommanditselskaber, INPI nr. 11, 2004

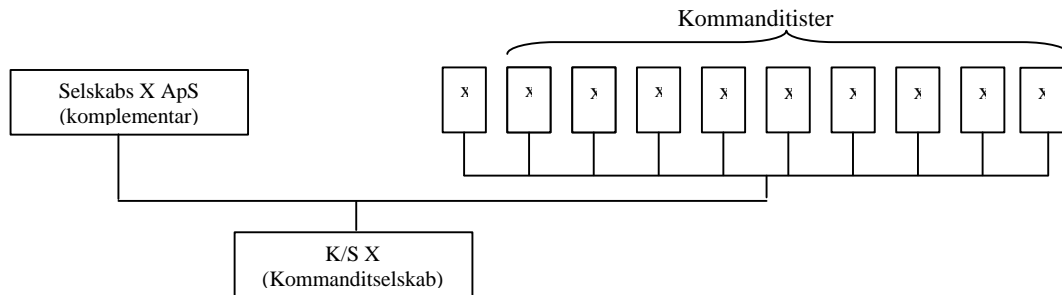
⁵¹ Andersen, Peter M. m.fl., ”Kommanditselskaber, INPI nr. 11, 2004

⁵² Som en vejledende norm for en væsentlig arbejdsindsats kræves der en personlig arbejdsindsats på mindst 50 timer månedligt.

⁵³ I 1993 blev al indkomst fra udlejning af afskrivningsberettigede driftsmidler og skibe uanset antal ejere omfattet af reglerne, når det skattepligtige ikke deltager i virksomhedens drift i væsentlig omfang. PSL § 4, stk. 1 nr. 10

Kommanditselskabsformen kan med fordel anvendes i virksomheder, hvor en eller flere deltagerne (komplementaren/-erne) skal tage aktivt del i virksomhedens ledelse og drift, mens en eller flere andre deltagere (kommanditisten/-erne) fortrinsvis skal tilføre virksomheden kapital samt medvirke til styrelse af kreditværdigheden, såfremt virksomhedens økonomi kræver dette.

Rent organisatorisk kan et typisk eksempel på et kommanditselskab med komplementar og kommanditister tage sig således ud:

Figur 1 – Eksempel på kommanditselskabsstruktur – Det er i ovenstående eksempel forudsat, at komplementaren ikke har ejerandele i kommanditselskabet

I relation til kommanditselskabets organisatoriske struktur er det vigtigt at slå fast, at komplementaren og kommanditisterne kan være såvel fysisk som juridiske personer. Der er ligeledes intet til hinder for, at der kan være flere samtidige komplementarer. En ofte anvendt kommanditselskabskonstruktion er, at komplementaren er et aktie- eller anpartsselskab mens kommanditisterne er fysiske personer. Endvidere er der intet til hinder for, at kommanditisterne ejer selskabskapitalen i komplementarselskabet.⁵⁴

4.4.2 Lovreguleringen

Der findes i lighed med interessentskabet ikke nogen egentlig lovgivning om kommanditselskaber. Kommanditselskabet reguleres dog, i lighed med interessentskabet, af Lov om erhvervsdrivende virksomhed (LEV). I LEV § 2, stk. 2 defineres et kommanditselskab således:

”Ved et kommanditselskab forstås i denne lov en virksomhed, hvor en eller flere deltagere, komplementarerne, hæfter personligt, uden begrænsning og solidarisk for virksomhedens

⁵⁴ Bendtsen, Claus Molbech, ”Interessentskabsretlige problemstillinger”, 2003, s. 27

forpligtelser, mens en eller flere deltagere, kommanditisterne, hæfter begrænset for virksomhedens forpligtelser”.

Afledt af LEV § 2, stk. 2 kan det udledes, at drift af virksomhed i kommanditselskabsform forudsætter, at der minimum eksisterer mindst én komplementar og mindst én kommanditist. En væsentlig forskel til interessentskabet kommer også til udtryk her gennem hæftelsesformen. Komplementaren hæfter personligt for selskabets forpligtelser, hvorimod kommanditisten hæfter begrænset med kommanditanpartens pålydende.

Kommanditselskaber der er stiftet efter 1. juni 1996 er ligeledes omfattet af aktieselskabslovens § 173, stk. 8, hvoraf følgende fremgår:

”For kommanditselskaber, der er stiftet efter 1.6.1996, skal de fuldt ansvarlige deltagere have forvaltningsmæssige og økonomiske beføjelser⁵⁵”.

Herved forstås, at der kun kan foreligge et gyldigt kommanditselskab, såfremt der er tale om en fuldt ansvarlig deltager, der i en eller anden udstrækning har indflydelse på virksomheden og ligeledes har en økonomisk fordel af virksomheden.⁵⁶ Hverken de forvaltningsmæssige eller økonomiske beføjelser må være rent proforma. De skal være sikret gennem vedtægts- eller aftalebestemmelse.

Der er intet til hinder for, at man i kommanditselskabet har aftalt, at komplementaren, udover administration af kommanditselskab, skal varetage andre opgaver. I den situation bør deltagerne dog gøre sig klart, om komplementarens yderligere arbejdsopgaver bevirker, at en del af indkomsten skal henføres til komplementaren frem for kommanditisterne. UfR 2001, 842 H omhandler en kommanditselskab, der af en civiløkonom anvendtes som en slags stille selskab til

---

⁵⁵ Forvaltningsmæssige beføjelser kan eksempelvis være ret til at forestå selskabets administration, ret til at deltage i den daglige ledelse, bestyrelsesrepræsentation, tegningsret eller varetoret over for større/væsentlige beslutninger, eksempelvis vedtægtsændringer.

Økonomiske beføjelser kan eksempelvis være ret til en rimelig andel af overskud, likvidationsprovenu eller ret til at kræve forretning af indskud.

⁵⁶ Bendtsen, Claus Molbech, ”Interessentskabsretlige problemstillinger”, 2003, s. 27

konsulentvirksomhed, angiveligt for at skjule omsætningen for konkurrenterne. Højesteret fastslog i sagen, at det var komplementaren der ejede virksomheden, hvorfor indtægterne herfra skulle beskattes hos komplementaren, og beløb, som civiløkonomen i sin egenskab af kommanditist havde hævet i kommanditselskabet, måtte følgelig betragtes som maskeret udlodning fra komplementaren til ham. Det samme gjaldt beløb, som han fra nye partnere modtog for goodwill, idet også disse beløb tilkom komplementaren.⁵⁷

Kommanditselskabet betragtes ikke, i lighed med aktie- og anpartsselskaber, som en virksomhed med begrænset ansvar. Det fremgår af LEV § 3 som fastslår følgende:

”Ved en virksomhed med begrænset ansvar forstås i denne lov en virksomhed, hvor ingen af deltagerne hæfter personligt, uden begrænsning og solidarisk”.

Med udgangspunkt i LEV § 3 fremgår det derfor, at et kommanditselskab kan stiftes gyldigt og har retsevne, uden at LEV's § 8 og § 9 omkring registrering og retsevne skal opfyldes.

Kommanditselskabskonstruktioner, hvor alle komplementarerne er aktie-/anpartsselskaber eller partnerselskaber skal jf. LEV § 2, stk. 3, 2. pkt., anmeldes til registrering i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Sådanne kommanditselskaber er med få undtagelser⁵⁸ endvidere pligtig at indsende årsrapport, jf. ÅRL § 3, stk. 1, nr. 2.

Den forholdsvis begrænsede lovregulering af kommanditselskaber medfører, at kommanditselskaberne i første række reguleres af selskabsdeltagernes aftaler ofte omtalt som kommanditselskabskontrakter og i anden række af almindelige selskabsretlige grundsætninger (retspraksis).⁵⁹

---

⁵⁷ Werlauff, Erik; *Virksomhedens organisation*, 2007, s. 36

⁵⁸ Gengiv årsregnskabsloven § 3, stk. 1 nr. 2 i noten

⁵⁹ Noe Munck m.fl. ”Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 125

4.4.3 Kommanditselskabskontrakten

Kommanditselskabskontrakten er i store træk identisk med interessentskabskontrakten. Det ses ofte, at kommanditselskabskontrakten suppleres med bestemmelser eller separate aftaler af anparts-/aktionæroverenskomstlignende karakter. Forhold omkring navn og hjemsted indføres i kommanditselskabskontrakten. Et af de centrale forhold er kapitalindskuddet. Kapitalindskuddet har ofte en direkte sammenhæng til, hvorledes ejerforholdet (de ideelle andele) i kommanditselskabet fordeles. Kommanditisterne ejer, hvis ikke andet er aftalt, en til deres andel af egenkapitalen svarende andel af selskabets værdier. Komplementaren er ikke nødvendigvis kommanditist i kommanditselskabet. I den overvejende del af kommanditselskaberne foretager komplementaren indskud i kommanditselskabet, hvorfor komplementaren sammen med én eller flere andre bliver kommanditist og dermed ejer i kommanditselskabet.⁶⁰

Ved stiftelse af kommanditselskabet forpligter kommanditisten sig til på anfordring af indskyde sin andel af kommanditselskabets kapital. Herved forstås, at kommanditisten ikke nødvendigvis er pligtig at indbetale hele den indskudskapital vedkommende har tegnet sig for. Det fastlægges ved stiftelsen af kommanditselskabet, hvor stor en del af den tegnede indskudskapital der skal indbetales ved opstart af selskabet. Afhængig af den økonomiske udvikling i kommanditselskabet kan kommanditisten på anfordring blive bedt om at indbetale den resterende del af det ved stiftelsen tegnede indskud. Kommanditisten kan ikke afkræves mere end indskuddet, idet kommanditisten kun hæfter for det tegnede indskud. Til forskel herfra hæfter komplementaren i personlig og ubegrænset overfor fælleskreditorerne, hvorfor komplementaren afledt heraf ofte ses at være et aktie- eller anpartsselskab.

Såfremt andet ikke er aftalt er det komplementaren der driver, leder og tegner selskabet udadtil. Kommanditisternes indflydelse er derfor som udgangspunkt marginal, hvilket i nogle henseender kan være u hensigtsmæssigt. Alt afhængig af, hvor stor indflydelse komplementaren tiltænkes er det vigtigt at få fastlagt, hvordan ledelsesstrukturen blandt selskabsdeltagerne skal tage sig ud. Forhold af særlig væsentlig karakter, hvortil der skal tages stilling er eksempelvis:⁶¹

---

⁶⁰ Andersen, Peter M. m.fl., ”Kommanditselskaber, INPI nr. 11, 2004

⁶¹ Andersen, Peter M. m.fl., ”Kommanditselskaber, INPI nr. 11, 2004

- Direktion (antal, udpegning)
- Bestyrelse (antal, udpegning)
- Generalforsamling (kompetence)
- Komplementarens rolle (administrator, direktion, bestyrelse etc.)
- Kompetencefordelingen mellem komplementaren og direktionen/bestyrelse/generalforsamling.

Beslutninger som går ud over den ved stiftelsen oprettede kommanditselskabskontrakt, herunder væsentlige og indgribende beslutninger⁶², kræver kommanditisternes samtykke. Begrundelsen for kommanditisternes indflydelse er ikke umiddelbart særlig velbegrunderet, idet kommanditisterne kun hæfter begrænset medens komplementaren hæfter ubegrænset.⁶³

I flere tilfælde opleves det, at kommanditisterne er aktionærer eller anpartshavere i komplementarselskabet, hvilket medfører et reduceret behov for en detaljeret fastlæggelse af ledelsessammensætningen i kommanditselskabet.

Forhold og omkring fordeling af over- og underskud er identiske med forholdene som er beskrevet under karakteristikken af interessentskaber, hvorfor der henvises hertil for yderligere gennemgang.

Til forskel for interessentskabet afholdes der generalforsamling i kommanditselskaber.

De øvrige forhold som aftales i kommanditselskabskontrakten er identiske med de forhold som er omtalt i afsnittet omkring interessentskabskontrakten, hvorfor der henvises hertil.

4.4.4 Hæftelse

Hæftelsen for kommanditselskabets forpligtelser er forskellig fra interessentskabet. I kommanditselskabet skelnes der mellem at være komplementar og kommanditist. Af LEV § 2, stk.

---

⁶² Eksempelvis en byrdefuld hæftelsesordning, forøgelse af forpligtelserne over for selskabet i øvrigt, fratagelse af grundlæggende rettigheder samt forskydning af retsforholdet mellem kommanditisterne på en måde der strider mod den almindelige selskabsretlige lighedsgrundsætning.

⁶³ Noe Munck m.fl. "Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 130

2 kan det direkte udledes, at komplementaren hæfter personligt, uden begrænsning og solidarisk for virksomhedens forpligtelser. Komplementarens hæftelse er således identisk med interessentskabsdeltageren jf. afsnit 4.3.2. For en mere detaljeret gennemgang af hæftelsen for komplementarens henvises der hertil.

Hvad angår hæftelsen for kommanditisterne adskiller kommanditselskabet sig fra interessentskabet, idet kommanditisterne hæfter begrænset for virksomhedens forpligtelser jf. LEV § 2, stk. 2. Kommanditisternes hæftelser er derfor begrænset til deres indskudsforpligtelse. I den juridiske litteratur betegnes kommanditistens hæftelse ofte som indirekte. Herved forstås, at en eventuel ikke indbetalt resthæftelse kun kan fordres indbetalt ved krav fra kommanditselskabet eller dettes konkursbo. Man kan tale om, at kommanditisterne nærer en betydelig beskyttelse mod, at fælleskreditorerne indleder en klapjagt mod udvalgte kommanditister.⁶⁴ Den deklaratoriske regel omkring indirekte hæftelse vil kun have betydning i de tilfælde, hvor der fra kommanditisternes side eksisterer en resthæftelse på de oprindelige indskud. Den deklaratoriske regel vil kunne afviges til fordel for anden aftale mellem kommanditskabsdeltagerne. Et eksempel kunne være, at komplementaren/bestyrelsen kan tillade en fælleskreditor at få transport på en eventuel resthæftelse, hvormed hæftelsen blive direkte.

4.4.4.1 Fælleskreditorer

Fælleskreditorerne i kommanditselskabet har på lige fod med fælleskreditorerne i interessentskabet fortrinsret til midlerne i fællesformuen. Såfremt fælleskreditorerne ikke opnår fyldestgørelse for deres krav (og resthæftelserne fra kommanditisterne er fuldt indbetalt) må fælleskreditorerne, som følge af komplementarens personlige hæftelse, søge sig fyldestgjort i dennes formue. Adgangen til hvem fyldestgørelse af krav mod selskabet skal søges hos er således væsentlige anderledes end hos interessentskabet. For en mere detaljeret gennemgang af fælleskreditorernes retsstilling henvises der til afsnit 4.3.2.1.

4.4.4.2 Særkreditorer

For særkreditorernes vedkommende må der som udgangspunkt også skelnes mellem komplementarer og kommanditister.

---

⁶⁴ Noe Munck m.fl. ”Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 136

Har komplementaren indskudt kapital i kommanditselskabet betragtes denne som kommanditist jf. tidligere ovenfor. Heraf kan det udledes, at komplementarens eventuelle insolvens medfører, at komplementarselskabets særkreditorer kan foretage udlæg i komplementarens nettoandel i kommanditselskabet.

Kommanditistens særkreditorer må forholde sig tilsvarende. Det har i litteraturen været anført, at den enkelte deltagers særkreditorer alene kan holde sig til deltagerens nettoandel i fællesformuen. Såfremt kommanditanparter er overdragelig jf. kommanditselskabskontrakten, hvilket ofte er tilfældet, kan særkreditoren i stedet foretage udlæg i kommanditanparten, jf. UfR 1993.941 V. Særkreditoren kan efterfølgende begære kommanditanparten solgt på tvangauktion, hvorefter erhververen indtræder som ny kommanditist.⁶⁵

4.4.4.3 Konkurs

Reglerne for konkurs i kommanditselskaber er principielt identiske med reglerne for interessentskaber. Det har tidligere været antaget, at såfremt komplementaren (eller komplementarerne) er erklæret konkurs skal kommanditselskabet tages under særskilt konkursbehandling, jf. UfR 1776, 405 V⁶⁶. Denne antagelse er dog ikke entydig, jf. UfR 1996, 179 ØLK, hvor Østre Landsret kom til det resultat, at et kommanditselskab, hvis komplementarselskaber var blevet erklæret konkurs, kun skulle/kunne tages under konkursbehandling, såfremt kommanditselskabet efter reglen i konkurslovens (KL) § 17 måtte anses for insolvent. Der skal herefter anlægges en selvstændig vurdering af, om den almindelige insolvensbetingelse er opfyldt.

Ovenstående dom afføder en anden interessant diskussion. Såfremt komplementarens konkurs ikke udstrækkes til at omfatte kommanditselskabets tilsvarende konkurs, må der foretages en afvejning af, hvilket retssubjekt der står tilbage. Et kommanditselskab uden en komplementar opfylder ikke betingelserne for at være et *kommanditselskab*. Erhvervs- og Selskabsstyrelsens opfattelse, som er stadsfæstet af Erhvervsankenævnet, er, at der ikke længere begrebsmæssigt foreligger et

---

⁶⁵ Noe Munck m.fl. "Selskabsformerne – lærebog i selskabsret, 2002, s. 139

⁶⁶ UfR 1976, 405 V; Et kommanditselskab der drev hotel blev erklæret konkurs uanset sin solvens, eftersom komplementaren (et aktieselskab) var under konkurs.

kommanditselskab, og i konsekvens heraf bliver et kommanditselskab afregistreret i registret for erhvervsdrivende virksomheder.⁶⁷

En diskussion af, hvilken retsform det afregistrerede kommanditselskab efterfølgende antager (I/S, kapitalsselskab etc.) er interessant. Under henvisning til begrænsningerne i afhandlingens omfang vil denne diskussion blive udeladt.

Ørige forhold omkring hæftelse er identiske med interessentskabet, hvorfor der henvises til tidligere afsnit, hvor dette er behandlet.

4.5 Partnerselskabet – P/S (Kommanditaktieselskabet)

Partnerselskabet⁶⁸ er karakteriseret ved at være en hybrid. Partnerselskabet har eksisteret som retlig organisationsform i Danmark siden 1880'erne og har været defineret og reguleret af Aktieselskabsloven siden 1917. Partnerselskabet betragtes ofte som et kommanditselskab, der i en række henseender er underlagt visse af reglerne i Aktieselskabsloven.

Omfanget af partnerselskaber i Danmark har hidtil været beskedent. Erhvervsministeriet har ved flere lejligheder forsøgt at fremme anvendelsen af partnerselskabsformen. Antallet af registrerede partnerselskaber hos Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har de senere år været stigende. Medio 2005 var der registreret ca. 72 partnerselskaber mod ét i 1960.⁶⁹

4.5.1 Partnerselskabets karakteristika

Partnerselskaber er som de øvrige personselskaber karakteriseret ved, at der skal være mindst to selskabsdeltagere i selskabet. I lighed med kommanditselskabet skal der være mindst én

---

⁶⁷ Werlauff, Erik; *Virksomhedens organisation*, 2007, s. 42f

⁶⁸ Betegnelsen partnerselskab blev indført i forbindelse med vedtagelsen af lov nr. 377 af 22. maj 1996, hvor bl.a. Aktieselskabslovens § 173 blev justeret. Indtil da anvendtes udelukkende betegnelsen kommanditaktieselskab. Betegnelsen partnerselskab vil blive anvendt fremadrettet som udtryk for denne selskabsform.

⁶⁹ Friis Hansen, Søren m.fl., *Partnerselskaber*, FSR, Januar 2005 & Andersen, Peter M., *Partnerselskaber*, INSP Nr. 2 2005.

komplementar, som hæfter personligt for selskabets gæld. Endvidere skal der være mindst én kommanditist⁷⁰, der hæfter for selskabets gæld med hele sit indskud.

I lighed med interessentskabet og kommanditselskabet betragtes partnerselskabet civilretligt som en selvstændig juridisk person. Tilsvarende gælder for det skatteretlige område, hvor partnerskabet anses som værende transparent, hvilket medfører, at beskatningen sker direkte hos selskabsdeltagerne med udgangspunkt i den skattelovgivning der finder anvendelse på disse. Til forskel af kommanditselskabet og i lighed med aktieselskabet fordrer anvendelsen af partnerselskabsformen, at hele kapitalen skal være tegnet og indskudt som betingelse for registrering.

Aktieselskabslovens § 173, stk. 7 indeholder en definition af hvad der forstås ved partnerselskabet:

Et kommanditaktieselskab er et erhvervsdrivende kommanditselskab, i hvilket et aktieselskab med hele sin kapital er kommanditist eller hvor kommanditisterne i selskabet har indskudt en bestemt kapital, som er fordelt på aktier.

Formuleringen af ASL § 173, stk. 7 har i selskabslitteraturen været meget omdiskuteret. Det fremgår af ASL § 173, stk. 7, at der forekommer to former for partnerselskaber; nemlig P/S'er hvor

- a) Et aktieselskab med hele sin kapital er kommanditist (kommanditaktionær), eller hvor
- b) Kommanditisterne (kommanditaktionærene) i selskabet har indskudt en bestemt kapital, som er fordelt på aktier.

En del af de selskabsretlige forfattere har anført at der ikke er nogen forskel på de to former, men at der reelt set er tale om én og samme type selskab. Foreningen af Statsautoriserede Revisorer anfører i publikationen "Partnerselskaber" fra 2005, at de to alternative formuleringer vedrørende kommanditaktionærernes indskud dækker over den samme retlige realitet. Denne antagelse bakkes op af Noe Munch m.fl i "Selskabsformerne" fra 2002, hvor der anføres, at "dobbeltdefinitionen" er

---

⁷⁰ Kommanditister i partnerselskaber betegnes ofte kommanditaktionærer. Denne betegnelse vil blive anvendt fremadrettet, idet betegnelsen vil medvirke til at adskille deltagerne i partnerselskabet fra kommanditselskabet – selv om begge begreber indholdsmæssigt ligger tæt op ad hinanden.

historisk begrundet, idet formuleringen af ASL § 173, stk. 7 er sammenstykket af den oprindelige danske formulering (første led) og den mere EU-konforme definition, der blev indsat med Aktieselskabsloven af 1973 (andet led). Formuleringen af ASL § 173, stk. 7 skal jævnfør professor, dr. Jur. Bernhard Gomard forstås således, at et partnerselskab er et kommanditselskab, hvor kommanditaktionærerne har modtaget aktier for deres indskud i selskabet ligesom aktionærerne i et almindeligt aktieselskab. Andet led i ASL § 173, stk. 7 må opfattes som en gentagelse eller forklaring af første led. Hele aktiekapitalen er selskabskapital i partnerselskabet.⁷¹ Alt andet lige forekommer partnerselskabsformen som defineret i første led ikke særlig praktisk anvendelig. Det virker ulogisk, at en række aktionærer stifter et selskab med det formål at blive kommanditaktionær i et partnerselskab, når man som kommanditaktionær i et partnerselskab maksimalt hæfter med deres indskud (fordelt på aktier). Synspunktet skal dog ikke tolkes som om, at juridiske personer udelukkes som kommanditaktionærer. Et allerede etableret aktieselskab kan sagtens være kommanditaktionær i et partnerselskab på lige fod med andre juridiske eller fysiske personer som ønsker at være kommanditaktionærer i partnerselskabet.

Kommanditaktionærerne skal som minimum indskyde en aktieselskabskapital på kr. 500.000, der sammen med komplementarernes eventuelle kapital- eller apportindskud udgør partnerselskabets kapital.

Partnerselskabsformen foreslås ofte anvendt i forbindelse med opstart af ny virksomhed. Som følge af, at partnerselskabet er skattemæssigt transparent kan eventuelle underskud i opstartsfasen modregnes i anden indkomst hos deltagerne. Endvidere er partnerselskabsformen også anvendelig i virksomheder med passive deltagere samt i liberale erhverv. Liberale erhverv er ofte karakteriseret ved, at der er en større ejerkreds bag virksomheden, og at ejerne er beskæftiget i virksomheden. Drives sådanne liberale erhverv i eksempelvis aktieselskabsform kan det være byrdefuldt for en ny aktionær at skulle finansiere købet ved optagelse af personlige lån, som skal forrentes og afdrages med lønindkomst med dertil hørende høj beskatning. Deltagelse i partnerselskaber åbner imidlertid op for, at kommanditaktionæren kan anvende virksomhedsskatteordningen og her igennem opnå fuld fradragsværdi for renter, der betales på de optagne lån.

---

⁷¹ Gomard, Bernhard, Kommanditaktieselskaber eller partnerselskaber, R&R nr. 9, s. 22

En yderligere fordel ved anvendelsen af partnerselskabet frem for eksempelvis et aktie- eller anpartsselskab er mulighederne for underskudsfræmførsel. Et tænkt eksempel kunne være et selskab der over tid har akkumuleret et større skattemæssigt underskud til fræmførsel. Selskabet ønsker i forbindelse med udvidelse af aktiviteterne at stifte et ny selskab, hvorfra der forventes et skattemæssigt overskud. I relation til sambeskatning og udnyttelsen af moderselskabets fræmførbare skattemæssige underskud vil det være en fordel at stifte selskabet som et partnerselskab, idet dette åbner mulighed for at anvende overskuddet fra partnerselskabet i moderselskabets underskud. Såfremt datterselskabet stiftes som et aktie- eller anpartsselskab vil der ikke være mulighed for at anvende skattemæssige underskud opstået før indtræden i sambeskatningen.

4.5.2 Lovreguleringen

En af de fordele som ofte fremhæves ved anvendelsen af partselskabet er, at selskabsformen er omfattet af Aktieselskabsloven jf. ASL § 173, stk. 2, hvilket medfører at et partnerselskab skal følge alle ASL's bestemmelser. Til forskel fra interessentskabet og kommanditselskabet foreligger der et fast regelsæt der danner udgangspunkt for reguleringen af partnerselskabet. Man bør ved anvendelsen af partnerselskabet være opmærksom på, at der i formuleringen af ASL § 173, stk. 2 er indbygget en form en undtagelse fra reglen om anvendelse af ASL. Det fremgår af formuleringen, at AL, med de fornødne lempelser, finder anvendelse på kommanditaktieselskaber alias partnerselskaber. Såfremt det anses nødvendigt at foretage lempelser fra ASL finder de regler, der gælder i dansk ret for almindelige kommanditselskaber anvendelse på partnerselskabet.⁷²

Det fremgår ikke umiddelbart, hvad der skal forstås ved "de fornødne lempelser". Flere selskabsretlige forfattere anfører, at de fornødne lempelser blandet andet relaterer sig til ASL § 51 som foreskriver, at selskabets direktion udpeges af bestyrelsen. ASL § 173, stk. 4 fastslår, at der i kommanditaktieselskabets vedtægter skal foreligge en beskrivelse af retsforholdet mellem aktionærene og de fuldt ansvarlige deltagere. Med udgangspunkt i bestemmelsen fremgår det, at samtlige regler, der regulerer forholdet mellem komplementaren og kommanditaktionærene er deklatoriske. Det er således op til deltagerne i partnerselskabet at fastlægge hvem der eksempelvis udpeger selskabets direktion. Et tænkt eksempel kunne være, at deltagerne som følge af de deklatoriske regler har aftalt, at det er komplementaren som udpeger selskabets direktion. Dette

---

⁷² Friis Hansen, Søren m.fl., Partnerselskaber, FSR, Januar 2005, s. 11

kunne være en følge af ASL § 173, stk. 8, der fastslår, at komplementarer i partnerselskaber stiftet efter 1. juni 1996 skal have forvaltningsmæssige og økonomiske beføjelser. Retten til at aftale et sådan forhold kolliderer med ASL, hvilket formentlig er en af årsager til, at man i ASL § 173, stk. 4 har indført bestemmelsen ”de fornødne lempelser”. Graden af aftalefrihed hvad angår selskabets organisation er en af de væsentlige fordele ved at partnerselskabet frem for aktieselskabet. Drages parallellen til kommanditselskabet er fordelen, at en ikke uvæsentlig del af de regler der gælder for kommanditselskabet er lovfæstede.

Aktieselskabslovens regler om kapitalindskud og kapitalbeskyttelse gælder tillige præceptivt for partnerselskaber. Som følge af partnerselskabets lovregulering gennem ASL gælder de præceptive bestemmelser omkring kommanditaktionærernes indskud og den retlige beskyttelse af indskudskapitalen ligeledes partnerselskaberne.

Stiftelsesproceduren for partnerselskaber fastlægges i ASL § 173, stk. 5, hvoraf det fremgår at et partnerselskab stiftes efter reglerne om aktieselskaber.

Et partnerselskab er endvidere regnskabspligtigt efter Årsregnskabsloven (ÅRL) og er omfattet af de samme regler for revision som andre aktieselskaber, jf. ÅRL § 135 og bekendtgørelse nr. 1080 af 17. december 2001 (om ændring af Erklæringsbekendtgørelsen).

4.5.3 Partnerselskabsvedtægterne

En væsentlig forskel på et aktieselskab og et partnerselskab er, at der deltager en personligt hæftende komplementar. For så vidt angår forholdet mellem de enkelte kommanditaktionærer gælder ASL's bestemmelser. Disse bestemmelser er ikke egnede til at regulere forholdet mellem komplementaren og kommanditaktionærerne, hvorfor det er vigtigt at der i vedtægterne indføres en række bestemmelser som regulerer forholdet.

Omfanget af bestemmelserne afhænger blandt andet af, om komplementaren er et kapitalselskab som er ejet af kommanditaktionærerne, eller om komplementaren er en fysisk person, der er virksomhedens omdrejningspunkt. Et tænkt eksempel kunne være opfinderens som for at realisere sin idé har brug for kapital til videreudvikling og produktion af idéen. Vedkommende vil naturligt blive virksomhedens omdrejningspunkt og formentlig komplementar medens en række investorer

bidrager med kapitalindskud med aktier som modydelse. Det antages, at opfinderen udnævnes til komplementar mens investorerne fungerer som kommanditaktionærer (passive investorer). I en sådan konstellation vil det være nødvendigt med et sæt vedtægter der regulerer det indbyrdes forhold komplementaren og kommanditaktionærene imellem, herunder selskabets ledelse, fordeling af over-/underskud, andel i formuen m.v.

Vedtægternes udformning og indhold er i store træk identiske med indholdet af kommanditselskabsvedtægterne, hvorfor der for yderligere uddybning henvises hertil.

4.5.4 Hæftelse

Hæftelsesforholdene i partnerselskaber er i overvejende grad identiske med de forhold som gælder for kommanditselskaber. Der vil i nærværende afsnit kun blive fremhævet de forhold som adskiller sig fra kommanditselskabet. For gennemgang af øvrige forhold vedrørende hæftelsen henvises der til afsnit 5.3.3.

Til forskel fra kommanditister i kommanditselskaber vil kommanditaktionærer ikke kunne blive mødt med et krav om resthæftelse som følge af manglende indbetaling af indskud. Dette er en følge af ASL § 11, stk. 2 der fastslår, at indskudskapitalen i partnerselskaber skal være fuldt indbetalt før registrering i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen kan finde sted.

Kommanditaktionæren kan dog undtagelsesvis komme til at hæfte overfor en bestemt tredjemand for partnerselskabets gæld. Har kommanditaktionæren optrådt på en sådan måde, at det har givet tredjemand en berettiget forventning om, at kommanditaktionæren reelt set var komplementar vil kommanditaktionæren kunne blive omfattet af hæftelsen.⁷³

Kommanditaktionærer der i henhold til ASL § 142 har handlet groft uforsvarligt over for selskabet medkontrahenter samt kommanditaktionærer der deltager i selskabets ledelse jf. ASL § 140, vil ligeledes kunne ifalde erstatningsansvar.⁷⁴

---

⁷³ Friis Hansen, Søren m.fl., Partnerselskaber, FSR, Januar 2005, s. 27

⁷⁴ Friis Hansen, Søren m.fl., Partnerselskaber, FSR, Januar 2005, s. 27

4.5.5 Kommanditaktiernes overdragelighed

Det fremgår af ASL § 18, at kommanditaktier som udgangspunkt er frit overdragelige. Såfremt partnerselskabets aktier er navneaktier kan det i vedtægterne aftales, at der i tilfælde af aktieovergang skal tilkomme kommanditisterne eller andre en forkøbsret eller om, at der skal gives samtykke fra bestyrelsen til aktiernes overgang.

En kommanditaktionær kan som udgangspunkt ikke udelukkes fra sin deltagelse i selskabet. Er der i vedtægterne indført bestemmelser omkring amortisation, jf. ASL § 47 kan selskabet med hjemmel i vedtægterne træffe beslutning om indløsning af kommanditaktierne.

Ved lovændring i 1996 blev der indsat lovhjemmel til, at et partnerselskab kan ophøre ved, at partnerselskabet omdannes til et aktieselskab, jf. ASL § 134 n. En sådan beslutning skal træffes på generalforsamlingen med det flertal, der kræves til en vedtægtsændring.

4.6 Ligheder og forskelle personselskabsformerne imellem – en opsummering

Karakteristikken af de enkelte personselskabsformer; interessentskabet, kommanditselskabet og partnerselskabet er ikke udtømmende. Som omtalt indledningsvist har formålet med karakteristikken været at fremhæve de væsentligste træk ved de forskellige personselskabsformer. Træk som er væsentlige i forbindelse med udøvelsen af erhvervsvirksomhed i personselskabsform og ligeledes i forhold til forståelsen af, skattemæssige konsekvenser ind- og udtræden i personselskaber medfører. Ligheder og forskelle personselskaberne imellem fremgår i skematisk oversigt nedenfor:

	<i>Interessentskab</i>	<i>Kommanditselskab</i>	<i>Partnerselskab (kommanditaktieselskab)</i>
Beskatning	Over-/underskud beskattes direkte hos deltageren	Over-/underskud beskattes direkte hos deltagere	Over-/underskud beskattes direkte hos deltagere
Hæftelse	Personligt og solidarisk	Personligt og solidarisk for komplementarer. Begrænset for kommanditister.	Personlig og solidarisk for komplementarer. Begrænset for kommanditaktionærer.
Ideel ejerandel	Civilretligt: Nettoandel Skatteretligt: Bruttoandel	Civilretligt: Nettoandel Skatteretligt: Bruttoandel	Civilretligt: Nettoandel Skatteretligt: Bruttoandel
Kapitalkrav	Ingen.	Ingen.	Kr. 500.000
Selskabsretlige krav	Ingen.	Komplementaren skal have forvaltnings- mæssige og økonomiske beføjelser.	Akiteselskabslovgivningens bestemmelser.
Retssubjekt	Civilretligt; Ja Skatteretligt; Nej	Civilretligt; Ja Skatteretligt; Nej	Civilretligt; Ja Skatteretligt; Nej
Lovregulering	LEV ÅRL (<i>kun såfremt alle interessenter er kapitalselskaber</i>)	LEV ÅRL (<i>kun såfremt komplementaren(erne) er kapitalselskaber</i>)	AL (med de fornødne lempelser) ÅRL
Regnskabskrav	Årsregnskabsloven såfremt alle interessenter er kapitalselskaber	Årsregnskabsloven, hvis komplementaren er et kapitalselskab	Årsregnskabsloven

Kilde: Egen tilvirkning

Der er i kapital 4 gennemgået en række civilretlige forhold som er væsentlige i forhold til at drive erhvervsvirksomhed i personselskabsform.

Diskussionerne omkring om personselskaber civilretligt anses som værende selvstændige retssubjekter er mange. Nyere teori samt domspraksis viser, at personselskaberne indenfor de fleste retsområder klassificeres som selvstændige retssubjekter. Rent lovgivningsmæssigt har man dog stadig ikke anerkendt, at personselskaber generelt set betragtes som en selvstændige retssubjekter, hvorfor der til stadighed er en opfattelse af, at spørgsmålet om retssubjektivitet alene kan besvares i

forhold til det enkelte retsområde. Til forskel fra civilretten anses personselskaberne skatteretligt ikke som selvstændige skattesubjekter, hvorfor personselskaberne betegnes som skattemæssigt transparente. Over-/underskud beskattes derfor direkte hos deltagerne. Transparensprincippet uddybes yderligere i kapital 5 Skatteretlig del.

Til forskel fra erhvervsvirksomhed udøvet i eksempelvis aktie- eller anpartsselskaber er den selvstændige lovregulering for personselskaberne beskedent, hvilket medfører at erhvervsvirksomheden i stor udstrækning udøves på baggrund af civilretlig lovregulering deltagerne imellem. Partnerselskabet afviger lidt på området, idet denne virksomhedsform er omfattet af aktieselskabslovgivningen.

Med hensyn til hæftelsen afviger interessentskabet fra henholdsvis kommandit- og partnerselskabet ved, at alle deltagerne hæfter personligt og solidarisk for de påtagne forpligtelser. For kommandit- og partnerselskabet vedkommende gælder den personlige og solidariske hæftelse kun for komplementarerne, mens kommanditisterne og kommanditaktionærerne hæfter begrænset.

Såfremt personselskabet anses som værende et selvstændigt retssubjekt må udgangspunktet være, at et personselskab kan erklæres selvstændigt konkurs. Dette er imidlertid ikke tilfældet jf. Hørlyck der anfører, at interessentskaber pr. tradition ikke har nogen selvstændig konkursretlig position; de er udelukkende funktioner af interessenterne. Den afledte konsekvens heraf er, at så længe bare én interessent er solvent, så længe er interessentskabet det også som følge af interessentens ubegrænsede hæftelse. Modsnævningsvis vil en konkursbehandling af samtlige interessenter medføre, at der skal indgives konkursbegæring mod interessentskabet. Denne antagelse er imidlertid i strid med praksis, jf. UfR 1996.179 Ø, hvoraf det fremgår, at konkursbehandling af et personselskab fordrer en selvstændig bedømmelse af personselskabets insolvens.

I civilretlige termer siges interessentskabsdeltageren at eje en nettoandel af interessentskabets formue, der opgøres som interessentskabets aktiver fra trukket interessentskabets gæld og interessenternes kapitalonti. Den ideelle ejerandel kan defineres som den medejendomsret (ideelle ejerandel), som interessenten har til interessentskabet. Dette må ikke fortolkes som om, at interessenten ejer en del af interessentskabets aktiver, idet disse ejes af interessentskabet.

5. Skatteretlig del

Nærværende kapital vil beskæftige sig med de skattemæssige konsekvenser ved aktiv deltagelse i personselskaber, herunder ændringer i de ideelle ejerandele. Indledningsvist vil det blive fastlagt, hvad der skatteretligt forstås ved den ideelle andel. I forlængelse heraf vil der, med udgangspunkt i den skatteretlige definition, følge en gennemgang af de skattemæssige konsekvenser der følger af forskydninger i deltagernes ideelle ejerandele.

5.1 ”Ideelle andele” i skattemæssig forstand

Som anført i afsnit 4.3.3.4 siges personselskabsdeltageren civilretligt at eje en nettoandel af interessentskabets formue, der opgøres som interessentskabets aktiver fratrukket interessentskabets passiver og kapitalkonti også betegnet *nettoandel*. Principperne for opgørelsen af en nettoandel er identisk for kommanditselskaber, mens ejerandelen hos partnerselskaber er fordelt på kommanditaktier.

5.1.1 Transparensprincippet

Forskellen mellem den civil- og skatteretlige definition af en ideel andel udspringer af transparensprincippet. Civilretligt anses personselskabet som værende en selvstændig juridisk enhed. Til trods for, at personselskaber civilretligt antages at udgøre en selvstændig juridisk enhed betragtes personselskaberne ikke som selvstændige skattesubjekter, idet de ikke er omfattet af SEL § 1, stk. 1 eller andre tilsvarende regler. Heraf kan udledes, at det er de enkelte deltagere, der skal beskattes af den indkomst, der indtjenes i personselskabet. Personselskaber er dermed transparente i dansk ret.

Med udgangspunkt heri er deltagerne i personselskabet skattepligtige at hver sin andel af overskud eller underskud, hvorfor det også er deltageren der er pligtig at indgive selvangivelse.. Transparensprincippet medfører ligeledes at deltagerne har hver deres beregningsgrundlag som danner udgangspunkt for opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Det er således ikke personselskabet der er tillagt skattemæssige rettigheder og pligter.⁷⁵ Fra hovedreglen om, at der ikke

---

⁷⁵ Madsen, Liselotte Hedetoft, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s.93

skatteretligt skal udarbejdes et fælles regnskab, er der med anpartsindgrebet i 1989 med senere ændringer gjort en undtagelse, når en selvstændig erhvervsvirksomhed har flere end 10 personer som ejere, hvoraf nogle ejere ikke deltager aktivt i virksomhedens drift, jf. LL § 29.⁷⁶

I modsætning til den civilretlige teori og praksis arbejdes der i den skatteretlige teori med begrebet *bruttoandel*. En af følgerne ved anvendelse af en bruttoandel som grundlag for beskatning er, at deltagerne i et personselskab hver anses for at eje en ideel andel af hvert enkelt aktiv. Konsekvensen ved denne opgørelsesmetode er, at hver deltager kan afskrive individuelt på sin andel. For at hver enkelt deltager kan foretage individuelle afskrivninger er det en nødvendighed, at der skattemæssigt tages udgangspunkt i bruttoandelen frem for den civilretlige nettoandel, jf. ovenfor.

5.1.2 Historisk tilbageblik

Baggrunden for, hvornår og hvorfor man i dansk skatteret besluttede sig for at anvende bruttoandele som grundlag for indkomstbeskatning er uklar.

Flere forfattere har gennem tiden fremført forskellige argumenter. J. Mazanti-Andersen fremfører i 1964 at det; *”i skattemæssig og selskabsretlige henseende karakteristiske ved deltagelse som interessent, kommanditist, komplementer eller partreder er..., at den pågældende ejer en ideel andel af samtlige selskabets aktiver”*.

Thøger Nielsen fremfører i 1972⁷⁷, *”at selve den kendsgerning, at deltageres indkomst konstateres individuelt, men i tilknytning til anparter i et fællesskab, har resulteret i, at den ideelle anpart (red. bruttoandelen) er kommet til at spille en afgørende rolle i skatteretlig praksis. Det er en konstruktion, der til en vis grad har været nødvendig for at bringe reglerne om konstatering af avance og tab og individuel afskrivningsbasis til anvendelse”*. Thøger Nielsen antager således en praktisk tilgangsvinkel, idet han fremfører at individuelle afskrivninger nødvendiggør, at det er bruttoandelen som bør anvendes.

---

⁷⁶ Ensigt, John m.fl., Lærebog om indkomstskat, 2000, s. 889f

⁷⁷ Nielsen, Thøger, Indkomstbeskatning II, s. 392, 1972

Et andet argument for, at interessenterne beskattes med udgangspunkt i bruttoandelen er, at interessentskabet hidtil ikke har haft en selvstændig skatteretsevne samt at der ikke eksisterer selvstændige selskabsretlige regler for interessentskaber, der kan begrunde en selvstændig skattesubjektivitet.⁷⁸

Ældre praksis fra Landsskatteretten bakker op omkring anvendelsen af bruttoandele. Allerede i 1950 afsiger Landsskatteretten en dom som belyser forholdet. I resuméform foreligger dommen således:

LSRM 1950.149 hvor A og B stifter et interessentskab. A indskyder en række driftsmidler i interessentskabet. Landsskatteretten fandt, at han dermed kun havde afstået halvdelen af de investerede værdier, således at avancen skulle opgøres herefter.

En nærmere gennemgang af kendelsen viser, at skatterådet indledningsvist argumenterede for, at A ved indskud af driftsmidlerne måtte anses som havende afhændet samtlige aktiver med fuld ophørsbeskatning til følge.

Skatterådets afgørelse appelleres til Landsskatteretten som efterfølgende ændrer skatterådets afgørelse. Landsskatteretten anfører følgende som argumentation for afgørelsen:

”Efter Landsskatterettens formening kan der, da klageren er indtrådt som medinteressent i den pågældende virksomhed for halvdelens vedkommende og således vedblivende er ejer af halvparten af de investerede værdier, kun blive tale om indkomstskattepligt for ham af halvdelen af den ved overdragelsen til interessentskabet konstaterede avance....”.

Forskellen på den civil- og skatteretlige definition af ideelle andele har en række praktiske fordele set i forhold til transparensprincippet. Såfremt den skatteretlige forståelse af begrebet ”ideel andel” svarede til den civilretlige forståelse ville det bl.a. have som konsekvens, at transparensprincippet ville træde ud af funktion, idet hver enkelt deltager ikke længere kunne afskrive individuelt på deres andele af personselskabets aktiver. I Sverige og Norge beskattes der ud fra en betragtning om, at der er overensstemmelse mellem den civil- og skatteretlige forståelse, hvilket medfører, at afskrivninger

---

⁷⁸ Andersen, Peter M. m.fl., ”Interessentskaber, INPI nr. 09, 2004

fradrages i personselskabet inden overskuddet eller underskuddet fordeles til beskatning hos deltagerne i personselskabet. Skattemyndighederne vil formentlig hilse denne form for beskatning velkommen eftersom dette alt andet lige ville lette det administrative arbejde i forbindelse med ligning af den enkelte deltagers skatteregnskab.⁷⁹

Forestiller man sig, i modsætning til ovenfor, at den civilretlige forståelse af begrebet ”ideel andel” er identisk med den skatteretlige forståelse vil dette have en række andre konsekvenser. Her vil en diskussion af personselskabernes hæftelse overfor 3. mand være aktuell. Forudsætter vi, at den civilretlige forståelse er identisk med den skatteretlige forståelse vil dette medføre, at den enkelte deltagers særkreditorer, på lige fod med fælleskreditorerne, vil kunne søge sig fyldestgjort i deltagerens bruttoandel i hvert aktiv upåagtet, at deltageren har pligt til at bære sin del af personselskabet gæld. En sådan tankegang vil formentlig medføre, at fælleskreditorer i større grad vil overveje personselskabets kreditværdighed ved eventuel fremtidig samhandel. Samtidig vil risikoen for tab for den enkelte deltager være større, idet de øvrige deltageres særkreditorer kan søge sig fyldestgjort i fællesformuen.⁸⁰

Blandt forfattere forekommer der således flere forskellige argumenter for og imod anvendelsen af bruttoprincippet. Med udgangspunkt i ovenstående forudsættes det dog, at den primære årsag til anvendelse af bruttoandelsprincippet skyldes praktiske årsager.

5.2 Afskrivningslovens § 5 og § 9

Dette afsnit vil indeholde beskrivelse af det indhold i afskrivningslovens (AFL) § 5 og § 9 som vil være relevant i forhold til nærværende afhandling. Beskrivelsen vil være udgangspunktet for en diskussion af de økonomiske konsekvenser ved beskatning efter henholdsvis AFL § 5 og § 9. En forståelse af de økonomiske konsekvenser ved beskatning efter de to paragraffer vil være central, når praksis på området for handel med ideelle andele gennemgås i efterfølgende afsnit.

---

⁷⁹ Hedetoft Madsen, Liselotte, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s. 106.

⁸⁰ Hedetoft Madsen, Liselotte, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s. 106

For at AFL i det hele taget kan bringes i anvendelse er det et krav, at de aktiver som deltagerne ønsker skal være omfattet benyttes erhvervsmæssigt⁸¹. Endvidere er hovedreglen, at AFL normalt er forbeholdt den som har ejendomsretten til aktivet.⁸²

AFL § 5, stk. 1 fastslår, at driftsmidler og skibe, som en skattepligtig udelukkende benytter erhvervsmæssigt, skal afskrives på en samlet saldo for den enkelte virksomhed. Driver skatteyderen flere virksomheder, afskrives der for hver virksomhed for sig. I relation hertil bør man være opmærksom på, at flere virksomheder under givne forudsætninger skatteretligt kan anses for værende én virksomhed. Der henvises til afsnit 5.4.1.3.

AFL § 5, stk. 2 fastslår endvidere, at indkomstårets afskrivninger foretages på grundlag af den afskrivningsberettigede saldo værdi ved indkomstårets udgang. Denne værdi opgøres som saldo værdien ved indkomstårets begyndelse med tillæg af anskaffelsessummen for driftsmidler og skibe, der er anskaffet i indkomståret, og med fradrag af salgssummen for driftsmidler og skibe, der er solgt og leveret i indkomstårets løb. Udgifter til forbedring behandles på samme måde som anskaffelsessummer. Saldo værdien ved indkomstårets begyndelse udgør det beløb, hvortil driftsmidler og skibe anskaffet i tidligere indkomstår er nedbragt ved afskrivninger.

I sammenhæng til AFL § 5, stk. 2 fastslås det i AFL § 5, stk. 3, at afskrivningerne højst kan udgøre 25 pct. af den afskrivningsberettigede saldo værdi opgjort i stk. 2.

Det centrale i AFL § 5 i forhold til nærværende afhandling AFL § 5, stk. 2, hvor det anføres, at salgssummen for driftsmidler og skibe fragår i sælgerens saldo værdi, hvilket medfører, at salget indirekte påvirker opgørelsen af den skattepligtige indkomst ved at reducere afskrivningerne i de efterfølgende år⁸³.

---

⁸¹ AFL § 2.

⁸² AFL § 3.

⁸³ Jf. AFL § 5 A forekommer der følgende modifikation i forhold til dette; Har en deltager solgt et 100% erhvervsmæssigt benyttet driftsmiddel eller skib til et beløb der er mindre end anskaffelsessummen med fradrag af foretagne afskrivninger kan tabet fradrages i det år, hvori driftsmidlet eller skibet er solgt. Vælger den skattepligtige at fradrage tabet, kan der ikke afskrives på det pågældende aktiv i salgsåret. Saldo værdien efter § 5 ved indkomstårets begyndelse skal i dette tilfælde formindskes med den uafskrevne del af anskaffelsessummen for aktivet. Den

AFL § 9 omhandler den situation, hvor der i indkomståret sælges en virksomhed eller hvor denne i øvrigt ophører. I dette tilfælde kan der ikke afskrives eller straksafskrives på driftsmidler eller skibe. Fortjeneste eller tab medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst for ophørsåret og opgøres som forskellen mellem på den ene side salgssummen for de i ophørsåret solgte driftsmidler og skibe, herunder salgssummen for straksafskrevne driftsmidler og skibe, og på den anden side saldoværdien ved ophørsårets begyndelse med tillæg af beløb, der i ophørsåret er anvendt til nyanskaffelser. Såfremt saldoværdien ved ophørsårets begyndelse er negativ, opgøres fortjeneste eller tab som forskellen mellem på den ene side salgssummerne med tillæg af et positivt beløb lig den negative saldo og på den anden side udgifterne til nyanskaffelser i ophørsåret.

Af AFL § 9, stk. 4 fremgår det, at der for personer medregnes fortjeneste eller tab opgjort efter stk. 1 og 2 med 90 pct. ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Såfremt der er tale om salg eller ophør af virksomhed skal fortjeneste/tab, jævnfør AFL § 9, opgøres som forskellen mellem på den ene side salgssummen for de solgte driftsmidler, og på den anden side saldoværdien ved ophørsårets begyndelse. Fortjenesten skal for personers vedkommende medregnes med 90 pct. ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Praksis viser, at der ofte opstår problemer i relation til, om der skal beskattes efter AFL § 5, stk. 2 eller AFL § 9. Ifølge AFL § 5, stk. 2 får fortjenesten/tab alene indirekte indflydelse på deltagernes indkomstopgørelse. Omfattes fortjenesten/tab af AFL § 9, vil beløbet direkte påvirke indkomstopgørelsen, da det medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Der gøres dog i denne sammenhæng opmærksom på AFL § 5 A (tidligere omtalt i fodnote) i nogen udstrækning modificerer denne antagelse.

Med udgangspunkt i ovenstående kan man stille sig selv spørgsmålet; *Hvorfor er det interessant med en diskussion af, om man som deltager i et personselskab, ved køb og salg af ideelle andele, skal beskattes efter AFL § 5 eller AFL § 9?*

---

skattepligtige kan kun opnå fradrag for tab, i det omfang formindskelsen med den uafskrevne del af anskaffessummen efter 5. pkt. ikke fører til en negativ saldo efter § 5.

Et af svarende findes positivt nævnt i AFL § 9, stk. 4. Såfremt en eventuel fortjeneste beskattes efter AFL § 9, stk. 4 medfører dette, at kun 90 pct. af fortjenesten skal medgå i opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Ulempen herved er, at alle 90 pct. af fortjenesten kommer til beskatning i ophørsåret. Beskatning i henhold til nærværende paragraf bevirker således, at fortjenesten/tabets direkte indflydelse på opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

AFL § 9 kan også være relevant i forhold til PBL § 15A vedrørende indskud på ophørspension. Personer der er fyldt 55 år, og i mindst 10 år af de seneste 15 år forud for afståelsen har drevet selvstændig virksomhed i bl.a. personselskabsform, kan oprette en pensionsordning for fortjenesten ved afståelse af deres virksomhed. Virksomhedens aktiver må ikke i overvejende grad (mere en 75%⁸⁴) være af finansiell karakter. Såfremt kriterierne for indskud på ophørspension er opfyldt vil beskatning af en eventuel fortjeneste ved ophør af virksomhed kunne udskydes. Såfremt muligheden udnyttes bliver skatteyderen ikke beskattet i ophørsåret, som AFL § 9 ellers ligger op til.

Alternativet til den direkte indflydelse på opgørelsen af den skattepligtige indkomst er AFL § 5. Såfremt beskatning sker efter denne paragraf vil salgssummen for driftsmidler og skibe fradrages i saldo værdien, jf. tidligere bemærkninger ovenfor. Beskatning efter AFL § 5, stk. 2 kan anses som en fordel, idet AFL § 8, stk. 1 og 2 giver mulighed for at genplacere en eventuel fortjeneste ved salg af aktiver.⁸⁵

---

⁸⁴ Den 15. december 2006 blev det vedtaget at forhøje procentsatsen fra 50 til 75 (L 83)

⁸⁵ **AFL § 8.** I det omfang en negativ saldo, der er fremkommet som følge af, at salgssummen m.v. skal fradrages i afskrivningsgrundlaget, jf. § 5, stk. 2, ikke medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst for det indkomstår, hvori den opstået, skal den udlignes ved anskaffelser eller medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst for det følgende indkomstår.

Stk. 2. Fristen for udligning af et negativt saldobeløb kan efter tilladelse fra told- og skatteforvaltningen forlænges, når der er indgået aftale om bestilling af aktiver til levering inden udløbet af fristen efter stk. 1 og anskaffelsen af disse aktiver kan udligne den negative saldo. Tilladelse gives, såfremt aktiverne på grund af leverandørens forhold først kan leveres efter fristens udløb og den skattepligtige ikke har kunnet forudse eller afværge en overskridelse af fristen efter stk. 1. Tilladelsen kan gøres betinget af, at der stilles sikkerhed for skattebetalingen.

Virksomhedsophør i henhold til AFL § 9 kan ligeledes være relevant i forhold til VSL § 15 a. Afstås en virksomhed helt eller delvist som nævnt i VSL § 15, stk. 3, kan den skattepligtige med virkning fra begyndelsen af salgsåret vælge at overføre et beløb, der højst svarer til det kontante nettovederlag, fra indskudskontoen til mellemregningskontoen, uden at der først skal hæves et beløb efter VSL § 5, stk. 1. Det kontante nettovederlag opgøres som det beløb, hvormed kontantværdien af salgssummen for de overdragne aktiver overstiger kontantværdien af gæld, som overtages af den nye ejer.

Såfremt der overføres et beløb til mellemregningskontoen efter VSL § 15 a, stk. 1, skal den skattepligtige i samme indkomstår medregne en forholdsmæssig del af indestående på konto for opsparet overskud ved udløbet af indkomståret forud for salgsåret med tillæg af den hertil svarende virksomhedsskat til den personlige indkomst, jf. § 10, stk. 3. Den forholdsmæssige del af det opsparede overskud beregnes efter forholdet mellem det overførte beløb og kapitalafkastgrundlaget ved udløbet af indkomståret forud for salgsåret. Ved overførsel af den forholdsmæssige del af det opsparede overskud finder den i VSL § 5 nævnte rækkefølge ikke anvendelse. Overføres et beløb til mellemregningskontoen efter stk. 1, kan der for samme indkomstår højst opspares et beløb svarende til virksomhedens skattepligtige overskud med fradrag af en forholdsmæssig del heraf.

Ovenstående giver således skatteyderen mulighed for at overføre en opnået avance til skatteyderens mellemregningskonto med virksomheden, uden om hæverækkefølgen. I forbindelse med dispositionen vil skatteyderen være pligtig at lade en forholdsvis andel af det opsparede overskud komme til beskatning.

Ovenstående kan ikke betragtes som udtømmende i forhold til det stillede spørgsmål. Det fremgår dog af ovenstående, at der for den enkelte skatteyder kan være en række forskellige incitamenter til beskatning efter henholdsvis AFL § 5, stk. 2 og AFL § 9.

5.3 Definition af ”ideelle andele” i skatteretlig forstand

Som omtalt tidligere ovenfor skal der ved en ideel andel i skatteretlig forstand forstås en bruttoandel i samtlige selskabets aktiver. Begrebet anvendes som kriterium for fordelingen af de skattemæssige afskrivninger mellem deltagerne i personselskaberne. Anvendelse af bruttobegrebet anses ligeledes

som en nødvendighed for, at avancebeskatningsreglerne kan bringes i anvendelse ved stiftelse, udtræden og opløsning af personselskabet.⁸⁶ Som omtalt under den civile retlige gennemgang af personselskaberne er den enkelte deltagers ideelle ejerandel ikke nødvendigvis identisk med deltagerens over- eller underskudsandel. Hvis ikke andet fremgår af aftaleforhold deltagerne imellem anses over- eller underskudsandelen som udgangspunkt for at følge den ideelle ejerandel.

Jævnfør adjunkt, ph.d. Liselotte Hedetoft Madsen skal den ideelle ejerandel⁸⁷ forstås bredt. Jævnfør hendes definition dækker ændringer i ideelle ejerandele alle de situationer, hvor der sker ændringer i personselskabets fællesformue⁸⁸. Ændringer i fællesformuen kan jf. Liselotte Hedetoft Madsen inddeles i to kategorier:

Ændringer i ideelle ejerandele	
Forskydning i ideelle ejerandele⁸⁹	Ændring i fællesformuens størrelse uden forskydning i ideelle ejerandele⁹⁰
<ul style="list-style-type: none"> ○ Stiftelse af personselskab, herunder optagelse af medejer i en enkeltmandsvirksomhed, hvor der etableres en fællesformue ○ Indtræden af deltager i et personselskab, uanset om deltageren indskyder aktiv ved optagelsen, blot der eksisterer en fællesformue, som deltageren bliver medejer af ○ Udtræden af deltager uden at der samtidig indtræder en ny deltager 	<ul style="list-style-type: none"> ○ En deltager afstår et skatterelevant aktiv til personselskabet f.eks. fast ejendom, driftsmidler eller immaterielle aktiver ○ Personselskabet afstår aktiv til en deltager ○ Personselskabet udlodder aktiver til alle deltagere ○ Personselskabet opløses

Kilde: Madsen, Hedetoft Liselotte, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s. 108

⁸⁶ Ensigt, John m.fl., Lærebog om indkomstskat, 2000, s. 884f.

⁸⁷ Liselotte Hedetoft Madsen arbejder med begrebet ”ejerbrøken” når hun refererer til skatteretlige forhold. Hun anfører dog, at dette begreb er synonymt med begrebet ”ideelle andele”, jf. Jensen, Liselotte Hedetoft, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s. 107.

⁸⁸ Ved fællesformuen forstås værdien af de individuelle deltagers ideelle andele af enkeltaktiverne og –passiverne.

⁸⁹ Ved forskydning i ideelle ejerandele forstås, at der sker forskydning i deltagerantallet, eller i øvrigt i hvor stor en andel hver deltager ejer af hver aktiv og passiv.

⁹⁰ Ved ændring i fællesformuens størrelse uden forskydning i den ideelle ejerandel forstås, at aktiver afstås til personselskabet eller omvendt, at aktiver udloddes fra personselskabet.

Når der i nærværende afhandling fremadrettet refereres til ændringer i de ideelle andele er det med udgangspunkt i Liselotte Hedetoft Madsens definition.

Praksis har igennem årene vist, at anvendelsen af bruttoandele som grundlag for beskatning af deltagere i personselskaber i forbindelse med ophør, overdragelse, indskud af aktiver etc. volder personselskabsdeltagere, rådgivere, revisorer m.v. store vanskeligheder. Anvendelse af bruttoandele i beskatningen medfører blandt andet, at en ændring af det ideelle ejerforhold i personselskabet ændrer ejerforholdet af de enkelte aktiver i personselskabet. Skatteretligt medfører ændringen i ejerforholdet, at deltagerne anses for at have købt og solgt andele af enkeltaktiver og –passiver.

Når det er vanskeligt for deltagere, rådgiver, revisorer m.v. at handle og rådgive på området skyldes det, at de danske regler om beskatning af deltagere i personselskaber primært er udviklet gennem praksis.

Ved gennemgang af praksis vil man konstatere, at mange af afgørelserne er af ældre dato. Endvidere vil man opleve, at afgørelserne ofte kun er kort refereret, hvorfor argumenterne for de afsagte kendelser ofte er sparsomme. Det er derfor forventeligt, at rådgivning vedrørende ind- og udtræden i personselskaber ofte medfører visse vanskeligheder for de parter der involverer sig i denne form for erhvervsvirksomhed.

5.4 Skattemæssige konsekvenser ved aktiv deltagelse i personselskaber

Indkomstbeskatning af den ordinære drift i personselskaberne giver sædvanligvis ikke anledning til problemer. Problemerne omkring beskatningen opstår i stedet i de situationer, hvor der sker ændringer i de ideelle andele deltagerne imellem. Når der eksempelvis sker en ændring, i hvor stor en ideel ejerandel den enkelte deltager har i et bestemt aktiv, må det alt andet lige være en konsekvens af, at der købt og solgt andele i det pågældende aktiv.

Årsager til at der forekommer ændringer i den individuelle deltagers ideelle ejerandel kan være flere, jf. også Liselotte Hedetoft Madsen ovenfor. Nedenfor er oplistet de væsentligste årsager opdelt i to hovedoverskrifter; *Indtræden & udtræden*:

Indtræden:

- Stiftelse af personselskab
  - Ophør af hidtidig virksomhed (hele virksomheden indgår)
  - Salg af enkeltaktiver (udvidelse af hidtidige aktiviteter)
  - Optagelse af kompagnon ved fusion/sammenlægning af to enkeltmandsvirksomheder
- Indtræden som deltager i personselskab
  - Optagelse af deltager
  - Samtidig indtræden og udtræden

Udtræden:

- Udtræden af personselskab
- Successiv overdragelse
- Opløsning
- Omdannelse

Ovenstående inddeling vil være udgangspunktet for den efterfølgende gennemgang af de skattemæssige konsekvenser ved ændringer i de ideelle andele. Formålet med gennemgangen er at belyse, hvad der er gældende ret ved beskatning af personselskaber. Som tidligere nævnt er lovgivningen på området for beskatning nærmest ikke eksisterende, hvorfor gældende ret i vid udstrækning er baseret på domspraksis.

Det naturlige udgangspunkt for den efterfølgende gennemgang af de skatteretlige konsekvenser ved ændring i de ideelle andele vil derfor også være domspraksis. Der vil i gennemgangen blive fremhævet en række afgørelser som belyser den gældende retsstilling. Som tidligere nævnt foreligger en række af de ældre domme kun i resuméform, hvilket gør det vanskeligt at kommentere og forholde sig til de bagvedliggende argumenter for afgørelsen. I den udstrækning det er muligt vil bagvedliggende argumenter bag afgørelserne blive analyseret og kommenteret.

5.4.1 Stiftelse og optagelse af kompagnon

Optagelse af deltagere i en hidtidig enkeltmandsvirksomhed eller i et allerede bestående personselskab anses for de hidtidige indehaveres vedkommende som et salg af en ideel andel af hele virksomheden, og for de indtrædendes vedkommende som køb af den overtagne andel i virksomhedens formue.

Under henvisning til LSRM 1950.149⁹¹ blev det allerede her fastslået, at stiftelse af et interessentskab var at anse som delsalg og delkøb. Landsskatteretten var af den opfattelse, at klageren indtrådte som medinteressent i den pågældende virksomhed for halvdelens vedkommende og således vedblivende var ejer af halvparten af de investerede værdier. Jævnfør Landsskatteretten var deltageren derfor kun indkomstskattepligtig af halvdelens af den ved overdragelse til interessentskabet konstaterede avance.⁹²

De skatteretlige virkninger af stiftelse af et personselskab er de samme, hvad enten stiftelsen sker ved optagelse af en kompagnon i en bestående enkeltmandsvirksomhed eller ved, at to eller flere personer går sammen om at stifte en ny virksomhed. At hver deltager ejer en ideel anpart i samtlige af personselskabets aktiver medfører, at stiftelsen sidestilles med delsalg og delkøb med bl.a. avanceskattemæssige følger for de deltagende parter.⁹³

Ovenstående kan eksemplificeres via følgende eksempel, hvor der sker stiftelse ved indskud af aktiver:

X og Y påtænker at stifte et nyt interessentskab, hvor ejerskabet skal være ligeligt fordelt med halvdelens til hver. X og Y har aftalt, at X skal indskyde kr. 800.000 kontant og Y indskyder driftsmidler med en skattemæssig saldværdi på kr. 620.000 som i handelsværdi svarer til det kontante indskud foretaget af X.

Såfremt ovenstående gennemføres medfører det følgende skattemæssige konsekvenser: X anses for at have købt en ideel andel af de driftsmidler som Y har indskudt for kr. 400.000. X's

---

⁹¹ Omtalt i afsnit 5.3 Skattemæssige konsekvenser ved aktiv deltagelse i personselskaber

⁹² LSRM 1950, 149 LSR

⁹³ Ensigt, John m.fl., Lærebog om indkomstskat, 2000, s. 886

afskrivningsgrundlag vil fremadrettet udgøre kr. 400.000, som afskrives i henhold til afskrivningslovens § 5. Y anses omvendt som sælger af den af X købte ideelle andel. Dette medfører, at Y skal avancebeskattes i medfør af afskrivningslovens § 9. Y bliver således indkomstskattepligtig af en avance på kr. 81.000⁹⁴.

5.4.1.1 Kritik af delsalg og delkøb i forhold til afskrivningsloven

Adjunkt, ph.d. Liselotte Hedetoft Madsen sætter i TfS 2006, 382⁹⁵ spørgsmålstegn ved, om ovenstående avancebeskatning er i overensstemmelse med afskrivningsloven. Ved fastlæggelsen af, hvordan ændringer i den ideelle ejerandel påvirker deltagerens afskrivninger på driftsmidler, f.eks. ved stiftelse af et personselskab eller optagelse af en kompagnon i et personselskab, består der jf. Liselotte Hedetoft Madsen to muligheder som tager udgangspunkt i afskrivningsloven;

1. ændringen i den ideelle ejerandel kan opfattes som om, at deltageren blot har afstået ideelle ejerandel af bl.a. de enkelte driftsmidler i sin virksomhed, jf. afskrivningslovens § 5.
2. ændringen i den ideelle ejerandel kan i stedet opfattes som om, at de afståede ideelle ejerandele udgør en virksomhed, som dermed skal behandles efter afskrivningslovens § 9 om beskatning af fortjeneste/tab ved virksomhedsophør.

Ifølge Liselotte Hedetoft Madsen får en konstateret fortjeneste alternativt et tab efter AFL § 5, stk. 2, alene indirekte indflydelse på deltagerens indkomstopgørelse. Et salg vil eksempelvis reducere afskrivningerne i de følgende år på de tilbageværende aktiver. Beskatning af avance efter afskrivningslovens § 9 medfører ophørsbeskatning, hvormed avancen kommer til beskatning i det indkomstår hvori ophøret finder sted. Der er således tale om et periodiserings spørgsmål.

Liselotte Hedetoft Madsen postulat om, at en fortjeneste eller et tab jf. AFL § 5, stk. 2 *alene* får indirekte indflydelse på deltagerens indkomstopgørelse er ikke korrekt jf. AFL § 5 A. Har en deltager solgt et 100% erhvervsmæssigt benyttet driftsmiddel eller skib til et beløb der er mindre end anskaffelsessummen med fradrag af foretagne afskrivninger kan tabet fradrages i det år, hvori

---

⁹⁴ Avancen beregnes som differencen mellem halvdelen af saldværdien og halvdelen af den aftalte indskudsværdi: $(620.000/2) - (800.000/2) = \text{kr. } 90.000$ med fradrag af 10% jf. AFL § 9, stk. 4.

⁹⁵ Madsen, Liselotte Hedetoft, ”Personelskaber – transparens, ejerbrøker og særskilte vederlag, 2006

driftsmidlet eller skibet er solgt. Vælger den skattepligtige at fradrage tabet, kan der ikke afskrives på det pågældende aktiv i salgsåret. Saldoværdien efter § 5 ved indkomstårets begyndelse skal i dette tilfælde formindskes med den uafskrevne del af anskaffelsessummen for aktivet. Den skattepligtige kan kun opnå fradrag for tab, i det omfang formindskelsen med den uafskrevne del af anskaffelsessummen efter 5. pkt. ikke fører til en negativ saldo efter § 5.

Ifølge Liselotte Hedetoft Madsen er det ikke positivt nævnt, hverken i AFL § 5 eller § 9, at disse to paragraffer omfatter delafståelse af alle driftsmidler i en virksomhed. Heller ikke tidligere afskrivningslove, forarbejder eller betænkninger anfører udtrykkeligt, at delafståelse af et driftsmiddel altid skal behandles enten efter reglerne om virksomhedsophør eller reguleres over den skattemæssige driftsmiddelsaldo.⁹⁶

Med udgangspunkt i aktive deltagere i personselskaber, er Liselotte Hedetoft Madsen af den opfattelse, at det afgørende for, om der foreligger virksomhedsophør efter afskrivningslovens § 9 er, om ændringen i den ideelle ejerandel er udtryk for, at deltageren opgiver sin virksomhed og dermed sin deltagelse i personselskabet. Herudfra slutter hun, at alene følgende situationer omfattes af afskrivningslovens § 9;

1. *Udtræden*. Dette gælder også selv om deltageren umiddelbart efter sin udtræden opstarter egen virksomhed i samme branche. Dette underbygges af TfS 1985, 51 LSR⁹⁷.
2. *Opløsning*. Her vil avance/tab tillige skulle opgøres efter afskrivningslovens § 9.

Af ovenstående slutter Liselotte Hedetoft Madsen, at alle andre ændringer i de ideelle ejerandele må være omfattet af afskrivningslovens § 5.

Med udgangspunkt i ovenstående argumenterer Liselotte Hedetoft Madsen for, at optagelse af en kompanion er omfattet af afskrivningslovens § 5, idet der ikke er tale om reelt virksomhedsophør, men derimod at virksomhedsejeren sælger ideelle andele af de enkelte aktiver, mens han selv bibeholder en ideel andel og fortsat driver aktiv virksomhed. Tilsvarende vil stiftelse af

---

⁹⁶ TfS 2006, 382, Personselskaber – transparens, ejerbrøk og særskilte vederlag.

⁹⁷ TfS 1985, 51 LSR; En vognmand udtrådte af et I/S, der drev vognmandsforretning, og samme dato påbegyndte han egen vognmandsforretning, og avance ved salg af driftsmidler skulle derfor beskattes som særlig indkomst.

personsselskab/optagelse af ny deltager i et eksisterende personsselskab være omfattet af afskrivningslovens § 5, ligesom de situationer, hvor en deltager afstår afskrivningsberettigede driftsmidler til personsselskabet under personsselskabets drift eller personsselskabet afstår et aktiv til en deltager.⁹⁸

Som det fremgår af LSRM 1950, 149, som er omtalt indledningsvist i dette afsnit, blev det allerede her fastslået, at administrativ praksis afviger fra Liselotte Hedetoft Madsens tilgang, hvilket hun i TfS 2006, 283 også selv bemærker. Den administrative praksis i forbindelse med optagelse af en kompagnon understøttes endvidere af RR 1972, 11⁹⁹ og LSRM 1976, 146¹⁰⁰.

Der foreligger i LSRM 1972, 30 én kendelse som støtter op omkring den måde, hvorpå Liselotte Hedetoft Madsen mener afskrivningslovens § 5 og § 9 skal fortolkes;

LSRM 1972, 30; En skatteyder ejede anparter svarende til 40% af et partrederi. Han solgte i 1969 halvdelen heraf. Skatterådet betragtede salget som salg af en del af et driftsmiddel i en bestående virksomhed, hvorefter salgssummen skal fragå ved opgørelsen af saldoværdien.

Landsskatteretten bakkede op om Skatterådets opfattelse og stadsfæstende, at afståelse af en ideel andel i et partrederi ikke skulle betragtes som virksomhedsophør. Landsskatterettens begrundelse for ikke at statuere delsalg og delkøb som virksomhedsophør var, at skatteyderen fortsatte sin virksomhed som partreder. Det har ikke været muligt at foretage en dybere analyse af Landsskatterettens argumenter for afgørelsens udfald, idet afgørelsen kun ligger i resuméform.

---

⁹⁸ TfS 2006, 382, Personsselskaber – transparens, ejerbrøk og særskilte vederlag.

⁹⁹ RR 1972, 11 – resume; En indehaver af en virksomhed optog en kompagnon som medinteressent og konstaterede derved en negativ saldo på driftsmidlerne. Ligningsdirektoratet udtalte, at den negative saldo skulle beskattes efter den daværende AL § 6, j.f LSI § 2, nr. 1, idet optagelsen var at anse for en delvis afståelse af virksomheden.

¹⁰⁰ LSRM 1976, 146 LSR – resume; En skatteyder solgte i 1970 halvdelen af sin fiskekutter, hvorefter han fortsat ejede den anden halvpart. Da han efter salget stadig fik andel i kutterens overskud og hyre for sit arbejde om bord, fandt Landsskatteretten, at han ikke fuldt ud var ophørt med sit erhverv som fisker. Salget af halvdelen af kutteren kunne imidlertid ikke betragtes som salg af halvdelen af det til virksomheden hørende driftsmiddel, men måtte betragtes som salg af en del af virksomheden, og den herved opnåede fortjeneste blev beskattet som særligt indkomst i indkomståret 1970

Gældende praksis afviger dog fra ovenstående dom, hvilket fremgår af de øvrige kendelser jf. ovenfor samt den efterfølgende gennemgang af afgørelser på området. Diskussionen af, hvordan afskrivningslovens § 5 og § 9 skal tolkes og hvordan de tolkes i forhold til gældende praksis må alt andet lige være en vurderingspørgsmål for sag til sag. Den domspraksis går langt tilbage og viser, at delsalg og delkøb i langt hovedparten af afgørelserne skal behandles som virksomhedsophør og at avancen beskattes i henhold til afskrivningslovens § 9.

5.4.1.2 UfR 1983, 318 H - Kähler-dommen

En af de domme som ofte drages frem til at belyse den skatteretlige praksis ved delsalg og delkøb er ”Kähler-dommen” afsat af Højesteret i 1983;

UfR 1983, 318 H; Et interessentselskab med 6 interessenter ejede nom. 600.000 kr. aktier. I 1975 udloddede interessentskabet til hver af interessenterne nom. 100.000 kr. aktier. Den skete udlodning af lige store andele til alle interessenterne blev af Højesterets flertal(5 dommere) sidestillet med salg, der udløste særlig indkomstskat. To dommere fandt, at den skete udlodning af lige store andele til alle interessenterne ikke medførte nogen formueforskydning og ikke ændrede det indbyrdes forhold mellem dem hverken kvantitativt eller kvalitativt, hvorfor der ikke af mindretallet fandtes at være opnået nogen fortjeneste ved afhændelse eller afståelse af aktierne.¹⁰¹

Fem af de syv dommere udtalte i forbindelse med afsigelse af dommen følgende:

”Ved de skete udlodninger til interessenterne er den enkelte interessent blevet eneejer af og har – med de begrænsninger, der følger af interessentskabskontraktens § 14 – fået rådighed over de til ham udlagte aktier, der er udskilt af fællesformuen og frigjort for de bånd, som denne er underkastet. Uanset at der ikke regnskabsmæssigt er sket nogen formueforskydning hos appellanten eller mellem interessenterne indbyrdes, findes udlodningerne herefter at indebære en sådan realitet, at interessentskabet herved må anses for at have afstået aktier som nævnt i § 2, nr. 6, i lov om særlig indkomstskat”¹⁰².

Med ovenstående udtalelse fastslår Højesteret, at udlodning af aktieposten skal betragtes som afståelse. Argumenterne herfor er jf. Højesteret udtalelser, at den enkelte interessent er blevet

---

¹⁰¹ UfR 1983, 318 H

¹⁰² Ufr. 1983, 318 H

enejer af og har fået rådighed over aktierne, der er udskilt af fællesformuen. De 5 dommere argumenterer endvidere med følgende udtalelse:

*”Da interessentskabet ikke er undergivet selvstændig skattepligt, må beskatningen ske hos de enkelte interessenter. Med henblik på gennemførelsen af denne beskatning har skattemyndighederne anset de enkelte interessenter for ejere af en ideel anpart af hvert enkelt aktiv i interessentskabet. I konsekvens heraf anses interessenterne – som det også er sket i denne sag – for at købe eller sælge anparter i vedkommende aktiv ved stiftelse, udtræden og hel eller delvis opløsning af interessentskabet. Der findes ikke oplyst omstændigheder, der giver tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at denne i fast administrativ praksis benyttede opgørelsesmåde er uanvendelig i det foreliggende tilfælde”.*¹⁰³

Det kan heraf udledes, at Højesteret tager udgangspunkt i transparensprincippet, hvilket medfører at den beregnede avance på aktierne skal beskattes hos den enkelte interessent. I forlængelse heraf har man således anset de enkelte interessenter for ejere af en ideel andel af aktiebeholdningen i interessentskabet. Af udtalelsen kan det endvidere udledes, at Højesteret ligger tidligere praksis på området til grund for afgørelsen; ” - som det også er sket i denne sag -...”. Det væsentligste argument for afgørelsen er jf. Højesteret således, at der ved udlodningen af aktierne til interessenterne er sket en ændring i de ideelle ejerandele, hvilket jf. tidligere praksis skal sidestilles med delsalg og delkøb.

I relation til ovenstående udtalelse er det bemærkelsesværdigt, at Højesteret udtaler; ”*Der findes ikke oplyst omstændigheder, der giver tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at denne i fast administrativ praksis benyttede opgørelsesmåde er uanvendelig i det foreliggende tilfælde*”. Det må heraf kunne udledes, at Højesteret i fremtidige sager åbner mulighed for tilsidesættelse af praksis, såfremt *omstændighederne* medfører at ophørsbeskatning vil forekomme utilsigtet. Alternativt kunne man med Højesterets formulering diskutere, om afgørelsen er baseret på en for dommens vedkommende konkret bedømmelse. Såfremt det anses for tilfældet, vil det normalt opfattes således, at dommen ikke danner præcedens for fremtidig domsafsigelse. Med udgangspunkt i efterfølgende praksis må det dog konkluderes, at UfR 1983, 318 H i den grad har dannet præcedens.

---

¹⁰³ UfR 1983, 318 H.

Sammenlignes argumenterne for den af Højesteret afsagte dom med argumenterne for den af Landskatteretten afsagte dom vil man kunne konstatere, at der i en vis grad er forskel på, hvilke argumenter der ligger til grund for afgørelserne samt med hvilken værdi argumenterne indgår i bedømmelsen.

Landskatteretten anvender bl.a. følgende argumentation for sin afgørelse; ”...uanset at deltagerne i et interessentskab beskattes som enkeltpersoner, at interessentskabsformen har et reelt juridisk indhold,...., ligesom den enkelte interessents kreditorer må antages at kunne holde sig til hans ideelle anpart i aktiverne i modsætning til den ved overførelsen af konkrete aktieposter til de enkelte interessenter opståede situation, hvor hver enkelt bliver ene-ejer af en bestemt aktiepost og dermed kan disponere uafhængigt herover, herunder lade aktierne tjene som kreditgrundlag”.

Af udtalelsen fremgår det, at Landskatteretten fastholder, at interessentskabsformen anses for at have et reelt juridisk indhold. Argumentet herfor er bl.a., at den enkelte interessents kreditorer må antages at kunne holde sig til hans ideelle andel i aktiverne. Forudsætningen for, at dette argument kan anvendes som grundlag for afgørelsen er, at eventuelle fælleskreditorer i interessentskabet er fyldestgjort på forhånd, jf. afsnit 4.3.2.2 *Særkreditorer*.

Landskatteretten anfører endvidere i sin udtalelse at, ”I skatteretlig teori og praksis antages det som en hovedregel, at udløsning af interessenter, der hidtil har ejet ideelle andele af fællesformuen, med individualiserede aktiver må behandles efter regler i lov og særlig indkomstskat vedrørende afhændelse m.v.”. Landskatteretten fastslår med sin udtalelse, at udløsning med individualiserede aktiver, i dette tilfælde aktier, må betragtes som afhændelse med deraf følgende ophørsbeskatning. Landskatteretten tillægger det i dette tilfælde således værdi, at der er tale om udløsning med aktier. Det kan heraf konkluderes at vederlagets art også har betydning for udfaldet af beskatningen.

Sammenlignes der med Højesterets udtalelser, jf. indledningsvis, tillægges vederlagets art ikke væsentlig værdi. Højesterets primære argument for at stadfæste afgørelsen er at der er sket ændringer i de ideelle ejerandele.

Som følge af, at Højesteret i UfR 1983, 318 H stadsfæstede Landskatterettens dom må det konkluderes, at den hidtidige administrative praksis om, at der sker delsalg og delkøb blandt de involverede parter ved stiftelse, udtræden og hel eller delvis opløsning af interessentskabet. Højesteret slår fast, at denne praksis gælder, uanset om udlodningen medfører en formueforskydning hos den individuelle deltager. Det må heraf kunne slutes, at Højesteret generelt anser ændringer i de ideelle andele som delsalg og delkøb.

5.4.1.3 Sondring mellem deltagelse i ét eller flere personselskaber

Der er intet til hinder for, at en skatteyder kan drive flere afskrivningsberettigede virksomheder samtidigt. Denne mulighed kan i forskellige situationer gøre det vanskeligt at fastlægge, hvornår der foreligger virksomhedsophør.

En forudsætning for at konstatere, om der i en given situation skal statueres virksomhedsophør eller ej, beror jævnfør praksis på en konkret vurdering af om skatteyderen driver én eller flere virksomheder.

Deltagelse i flere personselskaber samtidig er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at man opfattes som værende deltager i flere forskellige virksomheder.¹⁰⁴ I forbindelse hermed er det derfor nødvendigt at foretage en vurdering af, om der foreligger virksomhedsophør, hvis en deltager udtræder af et personselskab, men fortsat deltager i andre personselskaber.

5.4.1.4 Passiv deltagelse i flere personselskaber samtidigt

Østre Landsret har i en afgørelse taget stilling til, hvorvidt salg af anparter i en fiskekutter skal betragtes som virksomhedsophør eller som salg af en del af en virksomhed;

UfR 1977, 913 Ø – resumé; En direktør i fiskemelsbranchen deltog i en række virksomheder. Primært var han medejer af et aktieselskab, som blev drevet som fiskemelsfabrik. Desuden ejede han anparter i en række kuttere, herunder den kutter, som tvisten vedrørte. Direktøren anså selv afståelsen af hans anpart i den pågældende kutter for afhændelse eller ophør af virksomhed og ikke afhændelse af et driftsmiddel i en større virksomhed. Direktøren begrundede bl.a. dette med, at hans aktiviteter kunne opdeles i to, aktivitet inden for fiskeri og aktivitet mht. fragtskibsfart, hvor der ingen naturlig sammenhæng var mellem disse virksomheder. Landsretten fandt, at da skatteyderen havde afhændet en

---

¹⁰⁴ Hedetoft Madsen, Liselotte, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s. 125ff

andel i et fragtskib, men fortsat havde anpart i et fiskefartøj, måtte en anvendelse af reglerne om virksomhedsophør forudsætte, at det kunne lægges til grund, at direktøren udover sin investering havde været aktiv i forbindelse med driften af skibene. Da det måtte lægges til grund, at direktøren ikke havde deltaget aktivt i driften, tiltrådtes det, at Landsskatteretten havde forudsat, at hans virksomhed måtte betragtes under et, hvorfor afhændelse af hans andel i fragtskibet måtte vurderes som afhændelse af driftsmiddel i større virksomhed.¹⁰⁵

Østre Landsret stadsfæster således Landsskatteretten afgørelse med argumentet om, at anvendelsen af den daværende AFL § 6 (nu § 9) om anvendelse af reglerne om særlig indkomstskat i forbindelse med afhændelse, afståelse eller opgivelse af virksomhed må forudsætte, at det kan lægges til grund, at skatteyderen – ud over sin investering – har været aktiv i forbindelse med driften af skibene.

Øster Landsret fastslår hermed, at skatteydere der passivt deltager i ikke mindre end to personselskaber anses for kun at drive én samlet virksomhed i forhold til afskrivningsloven. Østre Landsret tillægger det ikke nogen værdi, at der er tale om forskellige virksomhedsaktiviteter.

Med Vestre Landsrets dom TfS 1992, 434 blev det bekræftet, at den praksis som bl.a. kan udledes af TfS 1977, 913 Ø stadig er gældende:

TfS 1992, 434 – resumé: Skatteyderen afhændede i 1979 sine anparter i et partrederi med hjemsted på Færøerne. I 1977 havde han erhvervet anparter i et Mercandia-skib, der blev leveret og sat i drift kort efter salget af anparterne i Færø-skibet. Ved indkomstansættelsen for indkomståret 1979 blev fortjenesten ved salget af skibsanparter modregnet i saldoværdien vedrørende anparterne i Mercandia-skibet. Skatteyderen har siden anmodet om korrektion af indkomstansættelsen, idet han finder, at det var en fejl, at han ikke havde anmodet om lempelse af skatten af den færøske indkomst efter dobbeltbeskatningsoverenskomsten. Landsretten fandt, at der efter det oplyste om erhvervelsen af Mercandia-anparterne ikke forelå ophør af virksomhed ved salget af de færøske anparter. Der forelå én virksomhed, og modregning af saldoværdien for de resterende anparter var derfor foretaget med rette.

Med udgangspunkt i ovenstående to landretskendelser kan det af praksis udledes, at afhændelse af anparter i personselskaber, hvor skatteyderen udelukkende anses som passiv deltager ikke anses for

---

¹⁰⁵ UfR 1977, 913 Ø

virksomhedsophør, men derimod som afhændelse af et driftsmiddel som skal behandles efter AFL § 5, stk. 2.

Landsrettens afgørelser suppleres endvidere med en række administrative afgørelser, hvoraf TfS 1989, 510 LSR er en af de mere bemærkelsesværdige, idet den fastslår at de anparter der var tale om, var i 2 af hinanden uafhængige selskaber, der ikke havde fælles regnskabsføring, saldoafskrivning, administration, indkøb eller lignende:

TfS 1989, 510 LSR – resumé: En skatteyder, der havde andele i to forskellige investeringsinteressentskaber, der udlejede driftsmidler, blev anset for almindelig indkomstskattepligtig af genvundne afskrivninger ved salg af anparter i det ene selskab, idet hans virksomhed havde bestået i passiv besiddelse af de pågældende anparter, og salg af andele i det ene selskab derfor ikke kunne anses for ophør af virksomhed.

Der forekommer således ikke virksomhedsophør, hvilket udløser beskatning i henhold til AFL § 9 før, at den ”sidste virksomhed” ophører - upåagtet, at de forskellige personselskaber har aktiver der er forskellige fra hinanden.

5.4.1.5 Aktiv deltagelse i flere personselskaber samtidigt

I det foregående afsnit blev det konstateret, at passiv deltagelse i flere personselskaber anses som deltagelse i én virksomhed i relation til afskrivningsloven. Modsætningsvis er der ikke noget til hinder for, at man som skatteyder aktivt kan deltage i flere personselskaber samtidigt.

Praksis for, hvordan man i forhold til afskrivningsloven betragter aktiv deltagelse i samtidige personselskaber, er begrænset.¹⁰⁶ Driver den skattepligtige f.eks. landbrug samtidig med en fabriktionsvirksomhed, er der klart tale om flere virksomheder både i almindelig sprogbrug og skattemæssig forstand.¹⁰⁷

Såfremt der aktivt deltages i flere personselskaber samtidigt, og at virksomheden i disse personselskaber udøves i forskellige brancher, taler dette for deltagelse i flere særskilte

---

¹⁰⁶ Hedetoft Madsen, Liselotte, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s.125

¹⁰⁷ Ligningsvejledningen 2007, E.C. 2.4.9.2 – En eller flere virksomheder

virksomheder. Er der derimod tale om deltagelse i flere personselskaber, hvor virksomhederne anses for at være ensartede vil dette sandsynligvis tale for, at personselskaberne skal betragtes som én virksomhed. Argumenter der taler for, at personselskaberne skal betragtes som én virksomhed kan eksempelvis være fælles administration, regnskabsføring, indkøb m.v.¹⁰⁸

Praksis på området er som tidligere nævnt begrænset, men Ligningsrådet har i Tfs 2001, 808 (bindende forhåndsbesked) taget stilling til, hvilke kriterier som bl.a. skal ligger til grund ved vurderingen af, om der foreligger én eller flere virksomheder:

Tfs 2001, 808 L – resumé: Et selskab, der driver finansieringsvirksomhed i form af udlån, samt leasingvirksomhed vedrørende driftsmidler og fast ejendom, anmodede Ligningsrådet om at bekræfte, at driftsmiddelsaldoen i selskabet ville kunne fratrækkes med virkning for indkomståret 2001, såfremt selskabet ved udløbet af indkomståret 2001 havde afstået alle sine leasingaktiver, således at selskabet alene drev finansieringsvirksomhed i form af udlån af penge. Ligningsrådet fandt, at den af selskabet drevne finansieringsvirksomhed udgjorde én virksomhed, således at ophør af leasingaktiviteten ikke medførte, at driftsmiddelsaldoen kunne fratrækkes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst for indkomståret 2001.

Analyseres sagsfremstillingen i forhåndsbeskeden fremgår det, at selskabets repræsentant argumenterer for, at der skattemæssigt er tale om to forskellige virksomheder. Grundlaget for denne argumentation hentes fra Ligningsvejledningen 2000, afsnit E.C. 2.4.9.2 (nu Ligningsvejledningen 2007 samme afsnit), hvor det fastslås at den konkrete vurdering skal tage udgangspunkt i, hvad der i almindelig sprogbrug forstås ved en virksomhed. Såfremt der er tale om en række ensartede virksomheder, skal forhold som fælles administration, regnskabsføring, fælles saldoafskrivning m.v. indgå i vurderingen heraf.

Det er dog ikke dette argument som selskabets repræsentant fremfører som det væsentligste. Efter repræsentantens opfattelse er det primære argument, at selskabet udfører to forskellige aktiviteter (udlån af penge og leasing). Repræsentanten anfører, at dette forhold i det væsentlige bidrager til, at der er tale om to adskilte aktiviteter.

---

¹⁰⁸ Ligningsvejledningen 2007, afsnit E. C. 2.4.9.2 – En eller flere virksomheder

Repræsentanten anfører endvidere, at aktiviteterne vedrørende leasing har været under afvikling siden 1992, og at selskabet nu hovedsageligt beskæftiger sig med finansieringsvirksomhed i form af udlån til privatpersoner samt koncerninterne lån.

Ligningsrådet er enig i repræsentantens opfattelse af, at en vurdering af forholdet må tage udgangspunkt i en konkret vurdering i henhold til Ligningsvejledningen 2000 afsnit E.C. 2.4.9.2. Ligningsrådet tillægger dette forhold væsentlige større betydning end selskabets repræsentant, idet Ligningsrådet ligger vægt på, at der for selskabets vedkommende er tale om fælles administration og regnskabsføring.

Ligningsrådet tillægger det ikke værdi, at leasingaktiviteten har været under afvikling siden 1992, idet en omlægning af aktiviteterne ikke er ensbetydende med, at der er tale om særskilte virksomheder.

Endvidere anfører Ligningsrådet at der i selskabets årsregnskab står anført, at selskabet formål er finansieringsvirksomhed i form af udlån og leasing, hvilket underbygger Ligningsrådets konklusion om, at selskabet samlet set fremstår som én virksomhed, der driver forskellige former for aktiviteter, der alle vedrører finansiering.

Selv om praksis på området for aktiv deltagelse i flere personselskaber samtidig er sparsom, må det af ovenstående forhåndsbesked kunne udledes, at der intet er til hinder for, at en skatteyder på samme tid kan deltage aktivt i flere forskellige personselskaber. I forhold til beskatning efter AFL § 5 og AFL § 9 skal skatteyderen dog være opmærksom på, at en række forudsætninger skal være opfyldt for, at deltagelse i flere samtidige personselskaber skattemæssigt kan anses for hver sin virksomhed. En vurdering af, om de givne forudsætninger er til stede må bero på en konkret vurdering fra sag til sag.

5.4.1.6 Samtidig aktiv og passiv deltagelse i flere personselskaber samtidigt

Som anført ovenfor er der ikke noget til hinder for, at en skatteyder kan være aktiv deltager i flere personselskaber samtidigt. Der er ligeledes ikke noget til hinder for, at en skatteyder samtidig kan være aktiv deltager i ét personselskab og passiv deltager i et andet.

Passiv deltagelse i flere samtidige personselskaber, med den undtagelse at den passive deltagelse omfattes af PSL § 4, stk. 1, nr. 10, medfører at disse passive personselskaber i skattemæssig henseende anses som én virksomhed, jf. afsnit 5.4.1.4.

Hvorvidt samtidig aktiv og passiv deltagelse i personselskaber i skattemæssig forstand skal anses som én virksomhed, skal bedømmes, som hvis der var tale om aktiv deltagelse i flere virksomheder, jf. afsnit 5.4.1.5. Udgangspunktet er således en konkret vurdering af om der er branchesammenfald, fælles regnskabsføring, er ejerkredsen den samme m.v.¹⁰⁹

I administrativ praksis er der afsagt flere domme som omhandler sondringen mellem én eller flere virksomheder ved både aktiv og passiv deltagelse i personselskaber:

TfS 1987, 613 LSR – resumé; En skatteyder solgte sine andele i et partrederi, hvor han var angivet som bestyrende reder. Han ejede desuden anparter i Mercandia-rederierne. Landsskatteretten anså, at salget af andelene var ensbetydende med ophør af selvstændig erhvervsvirksomhed, mens købet af Mercandia-anparterne var en passiv kapitalanbringelse, der ikke kunne begrunde, at erhvervet inden for rederibranchen var videreført. Der skulle herefter ske beskatning af de negative saldi vedrørende andelene i partrederiet.

Landsskatteretten stadfæster dommen fra amtsligningsrådet. Landsskatteretten anfører som begrundelse herfor, at der med hensyn til klagerens anparter i partrederiet måtte antages at have foreligget en virksomhed med aktiv deltagelse af klageren, i modsætning til, hvad der var tilfældet for hans anparter i Mercandia kommanditselskabet. Landsskatteretten anser derfor de to personselskaber som to virksomheder i skattemæssig forstand.

Under henvisning til, at sondringen mellem om der foreligger én eller flere virksomheder skal foretages med udgangspunkt branchesammenfald, fælles regnskabsføring, fælles ejerkreds mv., synes begrundelsen for dommen bemærkelsesværdig. Landsskatteretten anvender ingen af disse argumenter for deres afgørelse. Eftersom der ikke blandt personselskaberne er tale om en fælles ejerkreds må dette vel kunne tjene som yderligere begrundelse for Landsskatterettens afgørelse.

---

¹⁰⁹ Hedetoft Madsen, Liselotte, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s.127f.

En mere konkret afgørelse på, hvorfor der skal ske opdeling i to virksomheder ved samtidig aktiv og passiv deltagelse i personselskaber fremgår af følgende afgørelse:

TfS 2001, 272 LSR – resumé; Et selskab, hvis aktivitet var indenfor skibsfartsdrift, herunder drift af egne skibe samt administration af andres skibe, afhændede sine skibsanparter i et kommanditselskab. Landsskatteretten fandt, at avancen ved salg af anparterne skulle indtægtsføres af selskabet i salgsåret i henhold til dagældende afskrivningslovs § 6, stk. 1. 3. pkt., jf. § 13, og ikke kunne fremføres til det efterfølgende år efter afskrivningslovens § 5 som en negativ saldo ved skibe. Afhændelsen af anparterne alene måtte således anses for ophør af en selvstændig erhvervsvirksomhed og ikke afhændelse af en del af selskabets samlede aktivitet, idet selskabet i relation til anparterne alene måtte anses for at have været passiv deltager i denne virksomhed.

Landsskatteretten anfører som begrundelse for stadfæstelsen af skatteankenævnets afgørelse, at deltagelsen i kommanditselskabet må anses for at være passiv virksomhed. Landsskatteretten støtter ret på den antagelse, at selskabet ikke ved sine anpartsbesiddelser eller i øvrigt har kunnet udøve en væsentlig og aktiv indflydelse på denne virksomhedsdrift. Der ligger således en klar dom der fastslår, at aktiv og passiv deltagelse kun skal betragtes som én virksomhed, hvis der er fælles regnskabsføring m.v.

De forskellige kriterier der ligger til grund for antagelse om, at aktiv og passiv deltagelse skattemæssigt skal anses som én virksomhed kan være vanskelige at opfylde. Det vil i hvert fald, alt andet lige, have den praktiske konsekvens, at andre deltagere i det personselskab, hvor skatteyderen er passiv deltager, skal acceptere eksempelvis fælles regnskabsføring med et personselskab, hvor den passive deltager er aktiv. En sådan situation vil formentlig kun være tænkelig såfremt der var fælles ejerkreds personselskaberne imellem.

Landsskatteretten udtaler endvidere, at afhændelse af en anpart i et kommanditselskab anses skattemæssigt for at være afhændelse af en ideel anpart af en virksomhed. Det vil sige, at der sker afhændelse af den ideelle anpart af kommanditselskabets aktiver og gæld, og i forbindelse hermed opgøres den skattemæssige avance på de enkelte aktiver og passiver efter skattelovgivningens almindeligt gældende regler herom.

5.4.2 Direkte handel mellem indtrædende og udtrædende deltager i et personselskab

Såfremt optagelse af en ny personselskabsdeltager sker ved at en udtrædende personselskabsdeltager sælger direkte til en indtrædende personselskabsdeltager, får overdragelsen ikke skattemæssige konsekvenser for de deltagere, hvis andele ikke berøres. En forudsætning for denne antagelse er, at der ikke sker nogen forskydning af ideelle ejerandele imellem de øvrige selskabsdeltagere.¹¹⁰

Denne praksis er slået fast i TfS 2000, 195 LSR:

TfS 2000, 195 LSR – resumé; En læge A indgik i 1989 kompagniskab med læge B og erhvervede i den forbindelse halvdelen af B's lægepraksis. B udtrådte i 1993 af interessentskabet, idet han overdrog sin halvdel direkte til læge C. Overdragelsen mellem B og C havde ikke konsekvenser for A's anskaffelsessum for goodwill. Denne skulle derfor indgå i avanceopgørelsen med det oprindelige beløb ved interessentskabets ophør i 1994.

Landsskatterettens bemærkede i forbindelse med kendelsen følgende; ”Landsskatteretten bemærkede, at der ved B's udtræden af interessentskabet i 1993 blev indgået en aftale direkte mellem B og C, hvorefter B solgte sin andel af interessentskabet direkte til C, som således indtrådte som interessent i stedet for B. Retten fandt på denne baggrund ikke, at B's udtræden af interessentskabet i 1993 havde skattemæssige konsekvenser for klageren, da der ved udtrædende interessents direkte salg til den indtrædende interessent hverken skete forskydninger eller ændringer i interessentskabets samlede formue eller klagerens ejerandel heraf.

I relation til ovenstående bemærkede Landsskatteretten yderligere, at situationen ved ophøret af interessentskabet i 1994 netop medførte forskydninger og ændringer i interessentskabets samlede formue og interessenternes ideelle ejerandele, idet parterne udtog interessentskabets aktiver og herefter ikke længere var anset som ejere af ideelle andele.

Samlet set kan det således udledes af ovenstående dom, at direkte handel mellem indtrædende og udtrædende deltager ikke medfører skattemæssige konsekvenser for de tilbageværende deltagere.

---

¹¹⁰ Nilsson, Inge m.fl., Skattemæssige problemstillinger ved ind- og udtræden af interessentskaber og kommanditselskaber, Skatteorientering april 1995

Årsagen hertil skyldes, at der ved direkte handel mellem ind- og udtrædende deltager ikke medfører forskydninger i deltagernes ideelle ejerandele eller ændringer i personselskabets samlede formue.

5.4.3 Udtræden af I/S samtidig med opstart af personlig virksomhed

Udtræden af personselskaber skal sidestilles med virksomhedsophør i AFL § 9's forstand. Fortjenesten eller tabet ved salg af de ideelle andele i driftsmidler kan derfor ikke fragå i saldoværdien efter AFL § 5, stk. 2. Fortjenesten eller tabet skal derimod indgå direkte ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.¹¹¹ Såfremt skatteyderen driver anden virksomhed indenfor samme branche skal der foretages en særskilt vurdering af, hvorvidt virksomhederne skal vurderes som én virksomhed, hvilket medfører, at fortjenesten eller tabet kan fragå i saldoværdien jf. AFL § 5, stk. 2.¹¹²

Den praksis på området for udtræden af personselskaber belyses gennem følgende afgørelse:

TfS 1985, 51 LSR – resume; En vognmand udtrådte af et I/S, der drev vognmandsforretning, og samme dato påbegyndte han egen vognmandsforretning. Landsskatteretten fandt, at der forelå ophør af virksomhed, og avance ved salg af driftsmidler skulle derfor beskattes som særlig indkomst.

Det fremgik af sagens oplysninger, at klageren indtil medio 1979 var medinteressent i B I/S, der drev entreprenør- og vognmandsforretning, og at klageren fra samme dato havde påbegyndt egen vognmandsforretning.

Klagerens advokat argumenterede for, at klagerens udtræden af interessentskabet ikke kunne betragtes som ophør af virksomhed, idet der alene havde været tale om en formel udtræden begrundet i, at klageren ikke længere havde ønsket at påtage sig de store økonomiske projekter, som interessentskabet var involveret i.

Landsskatteretten stadfæstede den af Skatterådet fastsatte indkomstforhøjelse, idet Landsskatteretten med baggrund i tidligere administrativ praksis fastslog, at klageren ved sin

---

¹¹¹ Ensigt, John m.fl., Lærebog om indkomstskat, 2000, s. 897

¹¹² Hedetoft Madsen, Liselotte, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s. 125ff

udtræden var blevet frigjort fra sin ideelle andel i samejet, upåagtet at klageren ved udtræden etablerer og aktivt driver tilsvarende personlig virksomhed. Dommen supplerer således UfR 1983, 318 H. Der er tale om en ændring i de ideelle ejerandele, idet klageren går fra at være ejer af en ideel ejerandel af interessentskabet til ved sin udtræden ikke længere at være interessent. Dispositionen medførte således, at klageren af avancen ved salg af driftsmidler skulle ophørsbeskattes efter AFL § 9.

Indledningsvis i dette afsnit er der argumenteret for, at en fortjeneste eller et tab under givne forudsætning vil kunne fragå i saldo værdien jf. AFL § 5, stk. 2. I relation til ovenstående dom må det kunne udledes, at AFL § 5 kun er anvendelig i de tilfælde, hvor der på udtrædelsestidspunktet allerede drives eksisterende aktiv virksomhed. I TfS 1985, 51 LSR etableres den personlige vognmandsforretning samtidigt med udtrædelsen af interessentskabet, hvilket alt andet lige ikke sidestilles med at der drives eksisterende aktiv virksomhed.

5.4.4 Opløsning af personselskab

De skattemæssige konsekvenser ved opløsning af et personselskab ligger sig tæt op af konsekvenserne for udtræden jf. afsnittet ovenfor. Konsekvensen af, at man i skatteretten arbejder med begrebet bruttoandel er, at opløsning af personselskabet sidestilles med delsalg og delkøb.

Udgangspunktet for opløsning af personselskaber er en solvent likvidation. Som omtalt i den civilretlige karakteristik fastlægges personselskabets forventede levetid ofte ved stiftelsen. Såfremt virksomheden har udviklet sig som planlagt, vil der alt andet lige være tale om en solvent likvidation ved ophøret.

Såfremt en deltager går personligt konkurs, medfører dette ikke nødvendigvis personselskabet tilsvarende konkurs, idet konkursboet i stedet vil have et indestående, der, afhængig af personselskabets vedtægter, som følge af konkursen vil skulle realiseres. Såfremt den konkursramte deltager ikke har et positivt indestående i personselskabet, skal de øvrige anmelde deres krav over for boet. Hvad angår kommandit- og partnerselskaber er der dog den modifikation, at der altid skal være en komplementar i selskabet, for at virksomheden kan fortsætte. Såfremt der ingen komplementar er, må kommandit- og partnerselskabet opløses.

Hvis forudsætningerne for et kommandit- eller partnerselskab ikke længere er opfyldt, fx fordi komplementaren udtræder, medfører opløsningen ikke nødvendigvis beskatning. Beskatning udløses kun i det tilfælde, hvor komplementaren ejer ideelle andele i kommandit-/partnerselskabet, idet der som følge af udtræden sker forskydninger i de ideelle andele.¹¹³

Ved udtræden af et interessentskab med kun to deltagere, hvor den udtrædende deltagers ideelle ejerandel overdrages til den fortsættende deltager, medfører det beskatning for den udtrædende part efter de sædvanlige regler for ophør af virksomhed.¹¹⁴

Ved opløsning af personselskaber vil den individuelle deltager udtræde af sin ideelle andel, hvilket vil blive betragtet som virksomhedsophør, hvorefter vedkommende vil blive beskattet i henhold til AFL § 9. Som følge af diskussionen vedrørende aktiv og passiv virksomhed vil der i enkelte tilfælde være en modifikation hertil. Såfremt en af deltagerne har anden tilsvarende virksomhed, hvor der har været fælles regnskab m.v. vil disse virksomheder i skattemæssig henseende kunne betragtes som én virksomhed, hvilket vil medføre beskatning efter AFL § 5, stk. 2. En sådan situation vil dog efter min opfattelse være sjældnen, jf. tidligere afsnit 5.4.1.5, hvor det anføres at andre deltagere i det personselskab, hvor skatteyderen er passiv deltager, skal acceptere eksempelvis fælles regnskabsføring med et personselskab, hvor den passive deltager er aktiv.

Omfanget af offentliggjorte afgørelser på området for opløsning er begrænset. En årsag hertil kan være, at de fleste tilfælde deltagere i personselskaber vil finde det nærliggende, at opløsning af personselskaber vil være at betragte som virksomhedsophør, hvilket medfører ophørsbeskatning i henhold til AFL § 9.

5.4.5 Sammenlægning (fusion)

En hidtidig personligt erhvervsdrivende der optager en ny kompagnon skal jævnfør praksis beskattes i henhold til reglerne om ophørsbeskatning, jf. afsnit 5.4.1. Etableres et personselskab ved

---

¹¹³ Nilsson, Inge m.fl., Skattemæssige problemstillinger ved ind- og udtræden af interessentskaber og kommanditselskaber, SkatteOrientering 1995

¹¹⁴ Nilsson, Inge m.fl., Skattemæssige problemstillinger ved ind- og udtræden af interessentskaber og kommanditselskaber, SkatteOrientering 1995

en sammenlægning af to eller flere personlige virksomheder, betragtes hver deltager skattemæssigt, som om han har solgt sin virksomhed til personselskabet. Trods sammenlægningen ejer den enkelte deltager stadig en ideel andel af personselskabet, hvilket medfører, at det kun er en del af de indskudte aktiver som skattemæssigt betragtes som solgt.

Det forekommer derimod en smule sløret, hvorvidt stiftelse af eksempelvis et interessentskab ved sammenlægning af to hidtidige personligt erhvervsdrivende skal behandles som salg af aktiver, jf. AFL § 5, stk. 2 eller som virksomhedsophør, jf. AFL § 9.¹¹⁵

Konsekvensen ved at der beskattes efter henholdsvis AFL § 5, stk. 2 eller AFL § 9 fremgår at et simplificeret eksempel nedenfor:

Eksempel:

X, som er personligt erhvervsdrivende, ønsker at sammenlægge/fusionere sin virksomhed med Y, som ligeledes er personligt erhvervsdrivende. For at simplificere eksemplet anses X's virksomhed kun at omfatte skatterelevante driftsmidler som alle skal indgå i det nystiftede personselskab. Ejerskabet fordeles ligeligt mellem parterne.

Salgssummen for X's driftsmidler anses for ved stiftelsen af udgøre	375.000
Den skattemæssige nedskrevne saldværdi af driftsmidlerne anses at udgøre	200.000

Advancebeskatning såfremt der tages der statueres virksomhedsophør, AFL § 9:	
Salgssum for de af X afståede driftsmidler (50%)	187.500
Nedskreven skattemæssig saldværdi for de af X afhændede driftsmidler (50%)	100.000
Advance til beskatning i ophørsåret, jf. AFL § 9	87.500
Afskrivningsgrundlag til fremtidig afskrivning i nystiftet personselskab	100.000

¹¹⁵ Nilsson, Inge m.fl., Skattemæssige problemstillinger ved ind- og udtræden af interessentskaber og kommanditselskaber, SkatteOrientering 1995

Avancebeskatning såfremt der tages der statueres salg af aktiver, AFL § 5:	
Salgssum for de af X afståede driftsmidler (50%)	187.500
Nedskreven skattemæssig saldværdi for de af X afhændede driftsmidler (50%)	100.000
	-87.500
Nedskreven skattemæssig saldværdi af ikke afhændede driftsmidler	100.000
Skattemæssig saldværdi i personselskabet	12.500

Kilde: Egen tilvirkning

Jesper Hansen¹¹⁶ anfører i sin kandidatafhandling, under henvisning til det daværende afskrivningscirkulære, at afhændelse af samtlige virksomhedens driftsmidler ikke nødvendigvis behøves at medføre at virksomhedens anses for opgivet. Såfremt at skatteyderen påtænker at fortsætte virksomheden ved anskaffelse af ny driftsmidler argumenterer Jesper Hansen for, at der ikke er tale om ophør men afståelse af aktiver som fragår i saldværdien.

Antagelsen bakkes op af Liselotte Hedetoft Madsen, jf. tidligere. Liselotte Hedetoft Madsens argumentation er dog, at de to nye personselskabsdeltagere, indskyder ideelle andele af afskrivningsberettigede driftsmidler, men de bibeholder en ideel andel af samtlige driftsmidler og kan fortsat afskrive på denne ideelle andel af driftsmidlerne. Der er således, jf. Liselotte Hedetoft Madsen ikke tale om virksomhedsophør.

Med udgangspunkt i transparensprincippet og hermed bruttoandelen i skattemæssig henseende, må den korrekte tilgang dog være, at der ved sammenlægning af to eller flere virksomheder statueres delsalg af egen virksomhed og delkøb af meddeltageres virksomhed. Beskatningen skal således foretages efter AFL § 9.

Sammenlægning af allerede etablerede personselskaber udløser de samme skattemæssige konsekvenser for deltagerne som ved sammenlægning af personligt drevne virksomheder.

¹¹⁶ Hansen, Jesper, Interessentskabet i danske skatteret, (ikke offentliggjort hovedopgave fra cand.merc.aud.-studiet)

5.4.6 Successiv overdragelse

Såfremt deltagerne i personselskabet har familiemæssige relationer vil det være relevant med overvejelser omkring generationsskifte, herunder successiv overdragelse af ideelle andele. Der kan i princippet forekomme to forskellige situationer; 1) Den successive overdragelse foretages mellem to deltagere i personselskabet uden at påvirke de øvrige deltagers ideelle andele og 2) Den successive overdragelse kan ske ved, at den indtrædende deltager overtager en ideel andel af alle de andre deltagers ejerandele.

Med udgangspunkt i den skatteretlige bruttoandel vil den successive overdragelse medføre, at den indtrædende deltagers ideelle andel af enkeltaktiverne vil forøges løbende. Som følge heraf, vil der ske et salg af de udtrædende deltagers individuelle ideelle andele. De skattemæssige konsekvenser er for den indtrædende og udtrædende parts vedkommende identisk med beskatningen ved optagelse af en kompagnon og samtidig ind- og udtræden af personselskabet.¹¹⁷

5.1.7 Omdannelse af personselskaber

Omdannes et personselskab til en anden virksomhedsform, vil de skattemæssige konsekvenser afhænge af, om personselskabet fortsat er et ikke selvstændigt skattesubjekt eller om det overgår til at blive et selvstændigt skattesubjekt.

Såfremt et personselskab ønsker omdannelse til et aktie- eller anpartsselskab kan dette som hovedregel foretages med udgangspunkt i anvendelsen af afståelsesprincippet eller efter Lov og skattefri virksomhedsomdannelse (VOL).

Omdannelse i forbindelse med anvendelse af afståelsesprincippet vil medføre afståelsesbeskatning. Overdragelse af aktiver vil som udgangspunkt ske til handelsværdier, hvilket kan medføre betydelige skattekrav. Alternativet er at anvende reglerne om skattefri virksomhedsomdannelse, hvor en eventuel skatteforpligtelse på den overdragne virksomhed udskydes. Skatteforpligtelsen

---

¹¹⁷ Nilsson, Inge m.fl., Skattemæssige problemstillinger ved ind- og udtræden af interessentskaber og kommanditselskaber, SkatteOrientering 1995

kommer herefter først til beskatning i det øjeblik der sker afhændelse af de pågældende aktiver i det selskab, hvortil der er omdannet.¹¹⁸

Kravet for, at VOL kan anvendes er, udover de betingelser der fremgår af VOL § 2, at 1) samtlige deltagere anvender reglerne i VOL, 2) samtlige deltagere har anvendt samme regnskabsperiode, og 3) at samtlige deltagere vederlægges i forhold til deres andele i den personligt ejede virksomhed, jf. dog VOL § 2, stk. 3.

Anvender ejerne reglerne i VOL, indgår fortjeneste eller tab i forbindelse med omdannelse ikke i den skattepligtiges indkomst, jf. VOL § 4.

Såfremt en interessentskab ønskes omdannet til et nyt personselskab kan dette foretages uden skattemæssige konsekvenser, såfremt der ved omdannelse ikke sker forskydninger i de ideelle andele. Dette fremgår af følgende bindende forhåndsbesked fra Ligningsrådet:

TfS, 2002, 422 LSR – resumé; Omdannelse af et interessentskab til et kommanditselskab, uden at der ske forskydning af deltagernes ejerandele, medførte ikke afståelsesbeskatning.

To skatteydere ønskede således Ligningsrådets stillingtagen til, om de ved omdannelse fra interessentskabsform til kommanditselskabsform, vil blive anset for at have afstået de af interessentskabet ejede aktiver med ophørsbeskatning til følge.

Repræsentanten for de to skatteydere oplyste i sagen, at ejerforholdet i kommanditselskabet ville være uændret i forhold til ejerskabet i interessentskabet. Endvidere ville komplementaren (et anpartsselskab) ikke få nogen ejerandel i kommanditselskabet. Endvidere henvistes der til Ligningsvejledningen 2000, afsnit E.I.6, hvoraf det fremgik, at omdannelse af et kommanditselskab til et interessentskab, hvor deltagernes ejerforhold ikke ændres, kan finde sted uden andre skattemæssige konsekvenser end, at fradrag for eventuelt driftsunderskud efter omdannelsen til interessentskab ikke længe vil være afhængig af deltagernes tidligere begrænsede hæftelse.

---

¹¹⁸ Andersen, Peter M., Personselskaberne, Interessentskaber, INSPI Nr. 9, 2004

Told- og Skattestyrelsen angav i sin indstilling til Ligningsrådet følgende: *”Da omdannelsen ikke medfører forskydning af deltagernes ejerandele udløser omdannelsen...ikke afståelsesbeskatning”*. Endvidere bemærker styrelsen: *”at det ifølge Ligningsvejledning 2001, afsnit E.F.2.1 ikke er en betingelse for at anerkende et kommanditselskab skatteretligt, at komplementaren har nogen ejerandel i kommanditselskabet...”*.

Ovenstående bindende forhåndsbesked underbygges af TfS 2005, 193 LR. Udgangspunkt er tilsvarende TfS 2002, 442 LR, hvor der ønskedes en stillingtagen til, om omdannelse af et interessentskab til et kommanditselskab ville medføre skattemæssige konsekvenser for interessentskabet.

Ligningsrådet anførte til spørgsmålet følgende; *”Omdannelse af interessentskabet til et kommanditselskab, uden af der sker ændring i deltagernes ejerandele, medfører ikke afståelsesbeskatning.*

Det må således fastslås, at omdannelse fra en personselskabsform til en anden ikke medfører skattemæssige konsekvenser for det hidtidige personselskab, såfremt der ikke sker ændringer i de ideelle ejerandele ved omdannelsen.

Ønsker et hidtidigt personselskab omdannelse til et selvstændigt skattesubjekt i form af eksempelvis et anparts- eller aktieselskab er der for kommandit- og partnerselskabets vedkommende en række forhold som man bør være opmærksom på, såfremt reglerne om skattefri virksomhedsomdannelse ønskes anvendt.

Såfremt et kommandit- eller partnerselskab¹¹⁹ ønsker at anvende reglerne om skattefri virksomhedsomdannelse, jf. VOL, er udgangspunktet at deltagerne i kommandit- og partnerselskabet skal være fysiske personer.¹²⁰ Endvidere er det et krav for i det hele taget at anvende VOL, at betingelserne herfor er opfyldte, jf. VOL § 2.

---

¹¹⁹ Omdannelse af et partnerselskab til et aktieselskab er lovreguleret i ASL § 134 m og § 134 n.

¹²⁰ Friis Hansen, Søren m.fl., Partnerselskaber, FSR, Januar 2005, s. 39

Såfremt komplementaren er et aktie- eller anpartsselskab kan omdannelse ikke ske skattefrit, idet kravet om, at samtlige deltagere skal være fysiske personer, ikke er opfyldt. Praksis har dog vist, at der forekommer undtagelser til hovedreglen. I TfS 1998, 161 fastslog Ligningsrådet, at et kommanditselskab, som alene havde én kommanditist, som også ejede alle anparterne i komplementarselskabet (et ApS), og hvor komplementarselskabet ikke havde nogle ejerandele i kommanditselskabet, kunne omdannes til et anpartsselskab efter VOL.¹²¹

Det kan på baggrund af TfS 1998, 161 konkluderes, at der i praksis, til trods for at en komplementar er et selvstændigt skattesubjekt, er mulighed for skattefri virksomhedsomdannelse i henhold til VOL. Det er dog en betingelse, at komplementaren ikke er kommanditist i kommanditselskabet, samt at lovens øvrige betingelser opfyldes, herunder at alle kommanditister anvender loven.

5.5 Skattemæssige konsekvenser ved ind- og udtræden – en opsummering

I modsætning til den civilretlige teori og praksis arbejdes der i den skatteretlige teori med begrebet *bruttoandel*. En af følgerne ved anvendelse af en bruttoandel som grundlag for beskatning er, at deltagerne i et personselskab hver anses for at eje en ideel andel af hvert enkelt aktiv.

Forskellen mellem den civil- og skatteretlige definition af en ideel andel udspringer af transparensprincippet. Civilretligt anses personselskabet som værende en selvstændig juridisk enhed. Til trods for, at personselskaber civilretligt antages at udgøre en selvstændig juridisk enhed betragtes personselskaberne ikke som selvstændige skattesubjekter, idet de ikke er omfattet af SEL § 1, stk. 1 eller andre tilsvarende regler. Heraf kan udledes, at det er de enkelte deltagere, der skal beskattes af den indkomst, der indtjenes i personselskabet. Personselskaber er dermed skattemæssigt transparente i dansk ret.

Praksis viser, at der ofte opstår problemer i relation til, om der skal beskattes efter AFL § 5, stk. 2 eller AFL § 9. Ifølge AFL § 5, stk. 2 får fortjenesten/tabets indirekte indflydelse på deltagerens indkomstopgørelse. Omfattes fortjenesten/tabets af AFL § 9, vil beløbet direkte påvirke indkomstopgørelsen, da det medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Praksis på området er ikke entydig, men en række ældre afgørelser synes at have dannet præcedens, hvorfor

---

¹²¹ Andersen, Peter M.; Kommanditselskaber, INSPI nr. 11, 2004

nyere afgørelser ofte afsiges på baggrund heraf. Praksis er blevet kritiseret fra flere kanter. Liselotte Hedetoft Madsen anfører, at der ved delafståelse af et driftsmiddel skal foretages en vurdering af, om deltagerens virksomhed ophører i forbindelse hermed eller om virksomheden fortsættes. Såfremt virksomheden ikke ophører, argumenterer Liselotte Hedetoft Madsen for, at en eventuel avance skal beskattes i henhold til AFL § 5, stk. 2. Praksis viser dog, at dette ofte ikke er tilfældet, jf. eksempelvis LSRM 1950.149 & LSRM 1976, 146.

Optagelse af deltagere i en hidtidig enkeltmandsvirksomhed eller i et allerede bestående personselskab anses for de hidtidige indehaveres vedkommende som et salg af en ideel andel af hele virksomheden, og for de indtrædendes vedkommende som køb af den overtagne andel i virksomhedens formue.

Der er intet til hinder for, at en skatteyder kan drive flere afskrivningsberettigede virksomheder samtidigt. Denne mulighed kan i forskellige situationer gøre det vanskeligt at fastlægge, hvornår der foreligger virksomhedsophør.

En forudsætning for at konstatere, om der i en given situation skal statueres virksomhedsophør eller ej, beror jævnfør praksis på en konkret vurdering af om skatteyderen driver én eller flere virksomheder.

Deltagelse i flere personselskaber samtidig er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at man opfattes som værende deltager i flere forskellige virksomheder.¹²² I forbindelse hermed er det derfor nødvendigt at foretage en vurdering af, om der foreligger virksomhedsophør, hvis en deltager udtræder af et personselskab, men fortsat deltager i andre personselskaber.

Såfremt optagelse af en ny personselskabsdeltager sker ved at en udtrædende personselskabsdeltager sælger direkte til en indtrædende personselskabsdeltager, får overdragelsen ikke skattemæssige konsekvenser for de deltagere, hvis andele ikke berøres. En forudsætning for denne antagelse er, at der ikke sker nogen forskydning af ideelle ejerandele imellem de øvrige selskabsdeltagere.

---

¹²² Hedetoft Madsen, Liselotte, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s. 125ff

Udtræden af personselskaber skal sidestilles med virksomhedsophør i AFL § 9's forstand. Fortjenesten eller tabet ved salg af de ideelle andele i driftsmidler kan derfor ikke fragå i saldoværdien efter AFL § 5, stk. 2. Fortjenesten eller tabet skal derimod indgå direkte ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Såfremt skatteyderen driver anden virksomhed indenfor samme branche skal der foretages en særskilt vurdering af, hvorvidt virksomhederne skal vurderes som én virksomhed, hvilket medfører, at fortjenesten eller tabet kan fragå i saldoværdien jf. AFL § 5, stk. 2.

Ved opløsning af personselskaber vil den individuelle deltager udtræde af sin ideelle andel, hvilket vil blive betragtet som virksomhedsophør, hvorefter vedkommende vil blive beskattet i henhold til AFL § 9. Som følge af diskussionen vedrørende aktiv og passiv virksomhed vil der i enkelte tilfælde være en modifikation hertil. Såfremt en af deltagerne har anden tilsvarende virksomhed, hvor der har været fælles regnskab m.v. vil disse virksomheder i skattemæssig henseende kunne betragtes som én virksomhed, hvilket vil medføre beskatning efter AFL § 5, stk. 2. En sådan situation vil dog efter min opfattelse være sjældnen, jf. tidligere afsnit 5.4.1.5, hvor det anføres at andre deltagere i det personselskab, hvor skatteyderen er passiv deltager, skal acceptere eksempelvis fælles regnskabsføring med et personselskab, hvor den passive deltager er aktiv.

Det forekommer en smule sløret, hvorvidt stiftelse af eksempelvis et interessentskab ved sammenlægning af to hidtidige personligt erhvervsdrivende skal behandles som salg af aktiver, jf. AFL § 5, stk. 2 eller som virksomhedsophør, jf. AFL § 9. Med udgangspunkt i transparensprincippet og hermed bruttoandelen i skattemæssig henseende, må den korrekte tilgang dog være, at der ved sammenlægning af to eller flere virksomheder statueres delsalg af egen virksomhed og delkøb af meddeltagerens virksomhed. Beskatningen skal således foretages efter AFL § 9.

Med udgangspunkt i den skatteretlige bruttoandel vil successiv overdragelse medføre, at den indtrædende deltagers ideelle andel af enkeltaktiverne vil forøges løbende. Som følge heraf, vil der ske et salg af de udtrædende deltagers individuelle ideelle andele. De skattemæssige konsekvenser er for den indtrædende og udtrædende parts vedkommende identisk med beskatningen ved optagelse af en kompanion og samtidig ind- og udtræden af personselskabet.

Såfremt et personselskab ønsker omdannelse til et aktie- eller anpartsselskab kan dette som hovedregel fortages med udgangspunkt i anvendelsen af afståelsesprincippet eller efter Lov og skattefri virksomhedsomdannelse (VOL). Såfremt man ønsker at benytte VOL skal man som deltager være opmærksom på, at alle forudsætningerne for at omdanne skattefrit er til stede.

De forskellige skattemæssige konsekvenserne ved ind- og udtræden i personselskaber er opført i skematisk oversigt nedenfor.

	<i>Skattemæssige konsekvenser</i>	<i>Afskrivningsloven (Salg af driftsmidler og skibe, § 5, stk. 2/ Salg af virksomhed, § 9)</i>
<i>Indtræden</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Stiftelse (to eller flere erhvervsdrivende stifter nyt personselskab)</i> 	Hidtidig erhvervsdrivende: <i>Delsalg</i> Ny deltager (kompagnon): <i>Delkøb</i>	Salg af virksomhed – AFL § 9 Køb af virksomhed – AFL § 5, stk. 2
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Optagelse af kompagnon</i> 	Hidtidig erhvervsdrivende: <i>Delsalg</i> Ny deltager (kompagnon): <i>Delkøb</i>	Salg af virksomhed – AFL § 9 Køb af virksomhed – AFL § 5, stk. 2
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sammenlægning (fusion)</i> 	Hidtidig erhvervsdrivende: <i>Delsalg</i> Nye deltagere: <i>Delkøb</i>	Salg af virksomhed – AFL § 9 Køb af virksomhed – AFL § 5, stk. 2
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Samtidig indtræden og udtræden ved direkte handel</i> 	Udtrædende deltager: <i>Delsalg</i> Indtrædende deltager: <i>Delkøb</i>	Salg af virksomhed – AFL § 9 Køb af virksomhed – AFL § 5, stk. 2 <i>Salg/køb får ingen skattemæssige konsekvenser for øvrige deltagere</i>
<i>Udtræden:</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Udtræden</i> 	Udtrædende deltager: <i>Delsalg</i> Tilbageværende deltagere:..... <i>Delkøb</i>	Salg af virksomhed – AFL § 9 Køb af virksomhed – AFL § 5, stk. 2 <i>Såfremt den udtrædende driver flere virksomheder i samme branche skal der foretages særskilt vurdering af om der foreligger én virksomhed – evt. AFL § 5, stk. 2.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Udtræden samtidig med opstart af personlig virksomhed</i> 	<i>Se udtræden</i>	<i>Se udtræden</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Opløsning</i> 	Udtrædende deltagere:..... <i>Delsalg</i>	Salg af virksomhed – AFL § 9 <i>Såfremt de udtrædende driver flere virksomheder i samme branche skal der foretages særskilt vurdering af om der foreligger én virksomhed – evt. AFL ” 5, stk. 2.</i>
<i>Øvrige:</i>		
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Successiv overdragelse</i> 	Salg af ideel bruttoandel	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Omdannelse (afståelsesprincipet)</i> 	Skattepligtig afståelse	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Omdannelse (skattefri)</i> 	Skattefri afståelse når visse betingelser er opfyldt	

6 Konklusion

6.1 Civilretten

Diskussionerne omkring om personselskaber civilretligt anses som værende selvstændige retssubjekter er mange. Nyere teori samt domspraksis viser at personselskaberne indenfor de fleste retsområder klassificeres som selvstændige retssubjekter. Rent lovgivningsmæssigt har man dog stadig ikke anerkendt, at personselskaber generelt set betragtes som en selvstændige retssubjekter, hvorfor der til stadighed er en opfattelse af, at spørgsmålet om retssubjektivitet alene kan besvares i forhold til det enkelte retsområde. Til forskel fra civilretten anses personselskaberne skatteretligt ikke som selvstændige skattesubjekter, hvorfor personselskaberne betegnes som skattemæssigt transparente. Over-/underskud beskattes derfor direkte hos deltagerne.

Til forskel fra erhvervsvirksomhed udøvet i eksempelvis aktie- eller anpartsselskaber er den selvstændige lovregulering for personselskaberne beskedent, hvilket medfører at erhvervsvirksomheden i stor udstrækning udøves på baggrund af civilretlig lovregulering deltagerne imellem. Partnerselskabet afviger lidt på området, idet denne virksomhedsform er omfattet af aktieselskabslovgivningen.

Med hensyn til hæftelsen afviger interessentskabet fra henholdsvis kommandit- og partnerselskabet ved, at alle deltagerne hæfter personligt og solidarisk for de påtagne forpligtelser. For kommandit- og partnerselskabets vedkommende gælder den personlige og solidariske hæftelse kun for komplementarerne, mens kommanditisterne og kommanditaktionærerne hæfter begrænset.

Såfremt personselskabet anses som værende et selvstændigt retssubjekt må udgangspunktet være, at et personselskab kan erklæres selvstændigt konkurs. Dette er imidlertid ikke tilfældet jf. Hørlyck der anfører, at interessentskaber pr. tradition ikke har nogen selvstændig konkursretlig position; de er udelukkende funktioner af interessenterne. Den afledte konsekvens heraf er, at så længe bare én interessent er solvent, så længe er interessentskabet det også som følge af interessentens ubegrænsede hæftelse. Modsætningsvis vil en konkursbehandling af samtlige interessenter medføre, at der skal indgives konkursbegæring mod interessentskabet. Denne antagelse er imidlertid i strid med praksis, jf. UfR 1996.179 Ø, hvoraf det fremgår, at konkursbehandling af et personselskab fordrer en selvstændig bedømmelse af personselskabets insolvens.

I civilretlige termer siges interessentskabsdeltageren at eje en nettoandel af interessentskabets formue, der opgøres som interessentskabets aktiver fra trukket interessentskabet gæld og interessenternes kapitalkonti. Den ideelle ejerandel kan defineres som den medejendomsret (ideelle ejerandel), som interessenten har til interessentskabet. Dette må ikke fortolkes som om, at interessenten ejer en del af interessentskabets aktiver, idet disse ejes af interessentskabet.

6.2 Skatteretten

I modsætning til den civilretlige teori og praksis arbejdes der i den skatteretlige teori med begrebet *bruttoandel*. En af følgerne ved anvendelse af en bruttoandel som grundlag for beskatning er, at deltagerne i et personselskab hver anses for at eje en ideel andel af hvert enkelt aktiv.

Forskellen mellem den civil- og skatteretlige definition af en ideel andel udspringer af transparensprincippet. Civilretligt anses personselskabet som værende en selvstændig juridisk enhed. Til trods for, at personselskaber civilretligt antages at udgøre en selvstændig juridisk enhed betragtes personselskaberne ikke som selvstændige skattesubjekter, idet de ikke er omfattet af SEL § 1, stk. 1 eller andre tilsvarende regler. Heraf kan udledes, at det er de enkelte deltagere, der skal beskattes af den indkomst, der indtjenes i personselskabet. Personselskaber er dermed skattemæssigt transparente i dansk ret.

Praksis viser, at der ofte opstår problemer i relation til, om der skal beskattes efter AFL § 5, stk. 2 eller AFL § 9. Ifølge AFL § 5, stk. 2 får fortjenesten/tabet alene indirekte indflydelse på deltagerens indkomstopgørelse. Omfattes fortjenesten/tabet af AFL § 9, vil beløbet direkte påvirke indkomstopgørelsen, da det medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Praksis på området er ikke entydig, men en række ældre afgørelser synes at have dannet præcedens, hvorfor nyere afgørelser ofte afsiges på baggrund heraf. Praksis er blevet kritiseret fra flere kanter. Liselotte Hedetoft Madsen anfører, at der ved delafståelse af et driftsmiddel skal foretages en vurdering af, om deltagerens virksomhed ophører i forbindelse hermed eller om virksomheden fortsættes. Såfremt virksomheden ikke ophører, argumenterer Liselotte Hedetoft Madsen for, at en eventuel avance skal beskattes i henhold til AFL § 5, stk. 2. Praksis viser dog, at dette ofte ikke er tilfældet, jf. eksempelvis LSRM 1950.149 & LSRM 1976, 146.

Optagelse af deltagere i en hidtidig enkeltmandsvirksomhed eller i et allerede bestående personselskab anses for de hidtidige indehaveres vedkommende som et salg af en ideel andel af hele virksomheden, og for de indtrædendes vedkommende som køb af den overtagne andel i virksomhedens formue.

Der er intet til hinder for, at en skatteyder kan drive flere afskrivningsberettigede virksomheder samtidigt. Denne mulighed kan i forskellige situationer gøre det vanskeligt at fastlægge, hvornår der foreligger virksomhedsophør.

En forudsætning for at konstatere, om der i en given situation skal statueres virksomhedsophør eller ej, beror jævnfør praksis på en konkret vurdering af om skatteyderen driver én eller flere virksomheder.

Deltagelse i flere personselskaber samtidig er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at man opfattes som værende deltager i flere forskellige virksomheder.¹²³ I forbindelse hermed er det derfor nødvendigt at foretage en vurdering af, om der foreligger virksomhedsophør, hvis en deltager udtræder af et personselskab, men fortsat deltager i andre personselskaber.

Såfremt optagelse af en ny personselskabsdeltager sker ved at en udtrædende personselskabsdeltager sælger direkte til en indtrædende personselskabsdeltager, får overdragelsen ikke skattemæssige konsekvenser for de deltagere, hvis andele ikke berøres. En forudsætning for denne antagelse er, at der ikke sker nogen forskydning af ideelle ejerandele imellem de øvrige selskabsdeltagere.

Udtræden af personselskaber skal sidestilles med virksomhedsophør i AFL § 9's forstand. Fortjenesten eller tabet ved salg af de ideelle andele i driftsmidler kan derfor ikke fragå i saldo værdien efter AFL § 5, stk. 2. Fortjenesten eller tabet skal derimod indgå direkte ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Såfremt skatteyderen driver anden virksomhed indenfor samme branche skal der foretages en særskilt vurdering af, hvorvidt virksomhederne skal vurderes

---

¹²³ Hedetoft Madsen, Liselotte, Beskatning ved deltagelse i personselskaber, 2003, s. 125ff

som én virksomhed, hvilket medfører, at fortjenesten eller tabet kan fragå i saldo værdien jf. AFL § 5, stk. 2.

Ved opløsning af personselskaber vil den individuelle deltager udtræde af sin ideelle andel, hvilket vil blive betragtet som virksomhedsophør, hvorefter vedkommende vil blive beskattet i henhold til AFL § 9. Som følge af diskussionen vedrørende aktiv og passiv virksomhed vil der i enkelte tilfælde være en modifikation hertil. Såfremt en af deltagerne har anden tilsvarende virksomhed, hvor der har været fælles regnskab m.v. vil disse virksomheder i skattemæssig henseende kunne betragtes som én virksomhed, hvilket vil medføre beskatning efter AFL § 5, stk. 2. En sådan situation vil dog efter min opfattelse være sjælden, jf. tidligere afsnit 5.4.1.5, hvor det anføres at andre deltagere i det personselskab, hvor skatteyderen er passiv deltager, skal acceptere eksempelvis fælles regnskabsføring med et personselskab, hvor den passive deltager er aktiv.

Det forekommer en smule sløret, hvorvidt stiftelse af eksempelvis et interessentskab ved sammenlægning af to hidtidige personligt erhvervsdrivende skal behandles som salg af aktiver, jf. AFL § 5, stk. 2 eller som virksomhedsophør, jf. AFL § 9. Med udgangspunkt i transparensprincippet og hermed bruttoandelen i skattemæssig henseende, må den korrekte tilgang dog være, at der ved sammenlægning af to eller flere virksomheder statueres delsalg af egen virksomhed og delkøb af meddeltageres virksomhed. Beskatningen skal således foretages efter AFL § 9.

Med udgangspunkt i den skatteretlige bruttoandel vil successiv overdragelse medføre, at den indtrædende deltagers ideelle andel af enkeltaktiverne vil forøges løbende. Som følge heraf, vil der ske et salg af de udtrædende deltagers individuelle ideelle andele. De skattemæssige konsekvenser er for den indtrædende og udtrædende parts vedkommende identisk med beskatningen ved optagelse af en kompanion og samtidig ind- og udtræden af personselskabet.

Såfremt et personselskab ønsker omdannelse til et aktie- eller anpartsselskab kan dette som hovedregel foretages med udgangspunkt i anvendelsen af afståelsesprincippet eller efter Lov og skattefri virksomhedsomdannelse (VOL). Såfremt man ønsker at benytte VOL skal man som deltager være opmærksom på, at alle forudsætningerne for at omdanne skattefrit er til stede.

Upåagtet at flere forfattere har udtrykt kritik af praksis må det konkluderes, at der ved ind- og udtræden i personselskaber ofte statueres delsalg og delkøb. Det mest markante argument for denne praksis er, at ændringer i de ideelle andele anses som delsalg og delkøb.

English Summary

The title of this thesis is "The establishment and reorganization of businesses with one or more direct owners – an illustration of company and taxation law.

Businesses with one or more direct owners is in this thesis defined as "Personal companies". The term refers to different forms of partnership arrangements, and is a general term for associations which are transparent from a taxation point of view. In other words, they are not independently taxable entities. It is the individual participant who are liable to taxation on the incomes and expenditures of the personal company, in accordance with the general principles of taxation and the practice which has been developed in this area. This thesis focuses only on partnerships, limited partnerships and joint ventures.

The Danish rules on the taxation of participants in personal companies have primarily been developed in administrative practice, and this development has to some extent been independent of developments in company law. To some extent the personal companies are similar to companies with share capital. Most personal companies are smaller undertakings, where the partners usually have close contact with each other. In current practice there can also be large open, almost public partnerships, which have fixed investments and a permanent organisation corresponding to a public limited company. Even though personal companies in some ways may be similar to limited companies, they will nevertheless be taxed as personal companies.

Chapter 1 is an appetizer to why it is interesting to discuss this topic. The Danish government has published a report, which states that the number of entrepreneurs in the future is rising. This means, that new entrepreneurs must take the setup of the new business into consideration.

Chapter 2 and 3 outlines the topic, methods and classification of this thesis. The aim of this chapter is to narrow the question of the thesis. The aim of this thesis is to give an answer to *which consequences doing business in personal companies has from a company and taxation point of view*.

Chapter 4 focuses on doing business from a personal company point of view. The focus is primarily on describing the civil regulations. The chapter outlines the three different kinds of businesses which enter into the definition of personal companies (defined earlier in the above). The chapter contains a description of the company law characteristics of personal companies. The company law on doing business in personal companies is limited in Denmark. Therefore the partners often makes partnership contracts, which establishes mutual relations between the partners.

The chapter contains a discussion on independently entities. Are personal companies considered to be independently entities the different fields of law. In this chapter it is established that a personal company isn't to be considered as an independently taxational entity. Further the chapter establishes, that in company law terms, the decisive criterion which determines that an association is a partnership is that the partners have unlimited joint and several personal liability. In the case of a limited partnership, the same applies to the general partners, while the limited partners only have limited liability. It is thus the liability which is determinant in company law.

In company law every partner is regarded as owning a share of the net balance of assets. The company law share is defined as a joint ownership which each partner has to the partnership. This is not to be interpreted as each partner is the owner of a share of the partnership assets, as it is the partnership that is the owner of the shares.

Chapter 5 discusses the taxational implications of doing business for a personal company point of view. The transparency principle is presented in this chapter. In short terms the transparency principle helps determining the extent to which personal companies are transparent.

The taxational law definition of the partnership share is different from that of company law. From a taxational point of view the chapter establishes that partners in personal companies are regarded as owning a share of every asset and liability.

Through theoretical literature and taxational practise it is established, that changes in the ownership structure, from a taxational law point of view, leads to a situation in which the participating shares are to be seen as sold or purchased.

The transparency principle makes it possible for each partner to do individual depreciations. In this point of view it is then necessary to establish whether the sale of a share in a personal company shall be treated as the winding up of a business, or whether the profit or loss on the disposal of the share should be dealt with in the balance sheet of the business.

A number of different scenarios and the taxational consequences of these actions, are discussed through this chapter. The overall picture establishes, that change in the ownership structure leads to a situation, where the participating shares are seen as sold and purchased, which in some cases lead to unintended taxational consequences to the partners.

Forkortelser

AFL	Afskrivningsloven
ASL	Aktieselskabsloven
H	Højesteret
KL	Konkursloven
KSL	Kildeskatteloven
LEV	Lov om visse erhvervsdrivende virksomhed
LL	Ligningsloven
LSR	Landsskatterettens kendelse
LSRM	Landsskatteretsmeddelelser
PSL	Personskatteloven
RR	Revision og Regnskabsvæsen
SEL	Selskabsskatteloven
SL	Statsskatteloven
TfS	Tidsskrift for Retsvæsen
UfR	Ugeskrift for Retsvæsen
V	Vestre Landsrets dom
VOL	Virksomhedsomdannelsesloven
VSL	Virksomhedsskatteloven
Ø	Østre Landsrets dom
ÅRL	Årsregnskabsloven

Litteraturliste

Bøger, artikler, rapporter m.v.:

- Andersen, Peter M.;** i *Interessentskaber*, INSPI Nr. 9, 2004
- Andersen, Peter M.;** i *Kommanditselskaber*, INSPI, Nr. 11, 2004
- Andersen, Peter M.;** i *Partnerselskaber*, INSPI Nr. 2, 2005
- Bendtsen, Claus Molbech;** i *Interessentskabsretlige problemer*, 1. udgave, 2003
- Bolander, Jane;** i Jane Bolander og Liselotte Hedetoft Madsen; *Dansk juridisk nationalrapport – Beskatning af små virksomheder*, Nordisk skattevitenskapelig forskningsråd; 2006
- Ensig, John;** i John Ensigt, Lida Hulgaard, Aage Michelsen og Margrethe Nørgaard: *Lærebog i indkomstskat*, 9. udgave, 2000
- Friis Hansen, Søren;** i *Partnerselskaber*, FSR, Januar 2005
- Gomard, Bernhard;** i *Kommanditaktieselskaber eller partnerselskaber*, Revision & Regnskabsvæsen Nr. 9, 2002
- Hansen, Jesper;** i *Interessentskabet i dansk skatteret*, ikke offentliggjort cand.merc.aud hovedopgave ved Aalborg Universitet, 1999
- Hørlyck, Erik;** i *Interessentskaber og konsortier*, 2. udgave, 1996
- Ligningsvejledningen;** SKAT, 2007
- Madsen, Liselotte Hedetoft;** i *Beskatning ved deltagelse i personselskaber*, 1. udgave, 2003
- Madsen, Liselotte Hedetoft;** i *Personelskaber – transparens, ejerbrøker og særskilte vederlag*, TFS 2006, 382
- Munch, Noe;** i Noe Munch og Lars Hedegaard Kristensen: *Selskabsformerne*, 4. udgave 2002
- Nielsen, Thøger;** i *Indkomstbeskatning II*, 1972
- Nilsson, Inge;** i Inge Nilsson og Jesper Frisgaard: *Skattemæssige problemstilling ved ind- og udtræden af interessentskaber og kommanditselskaber*, SkatteOrientering 1995
- Regeringen;** *Fremtidens velstand og velfærd – Velfærdsreformer og investeringer i fremtiden*, April 2006
- Werlauff, Erik;** i *Virksomhedens organisation*, www.werlauff.com/ORG-BOG.pdf, 2007
- Økonomi- og Erhvervsministeriet;** i *Det nytænkende og fleksible samfund*, 2006
- Ørgaard, Niels;** i *Konkursret*, 7. udgave, 1999

Litteraturliste

Etablering og organisering af virksomheder med flere direkte ejere – en civil- og skatteretlig belysning

World Wide Web:

www.CVR.dk, databanken

www.nsf.net, Nordisk statsvitenskapelig forskningsråd

Doms- og afgørelsesregister

Ugeskrift for Retsvæsen

TfS 2006, 382

UfR 1912, 365 SH

UfR 1939, 1046 H

UfR 1976, 405 V

UfR 1977, 913 Ø

UfR 1983, 318 H

UfR 1988, 42 HD

UfR 1993, 941 V

UfR 1995, 65 VLK

UfR 1996, 179 ØLK

UfR 2001, 842 H

Meddelelser fra Landsskatteretten

LSRM 1950, 149

LSRM 1972, 30

LSRM 1976, 146

Revision og Regnskabsvæsen

RR 1972, 11

Tidsskrift for Skatter og Afgifter

TfS 1985, 51

TfS 1987, 613

TfS 1989, 510

TfS 1992, 190

TfS 1992, 434

TfS 1994, 658

TfS 1998, 161

TfS 2000, 142

TfS 2000, 195

TfS 2001, 272

TfS 2001, 808

TfS 2002, 442

TfS 2004, 106

TfS 2005, 193